

**Uchwała Nr V / 20 / 2011
Rady Miejskiej w Prabutach
z dnia 16 marca 2011 roku**

**w sprawie: przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i
Gminy Prabuty na lata 2011 – 2014**

Na podstawie art. 18, ust 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. O samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. Z 2001r. Nr 142, poz.1591 ze zm.), art. 87 ust.1, 3, 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003r. Nr 162, poz.1568 ze zm.) Rada Miejska w Prabutach uchwala, co następuje:

§1.

Uchwala się Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty na lata 2010 – 2013, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały;

§2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Prabuty.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Prabutach**

Henryk Fedoruk

Załącznik nr 1
do uchwały Nr V/20/2011
Rady Miejskiej w Prabutach
z dnia 16 marca 2011 roku

GMINNY

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA I GMINY PRABUTY

NA LATA 2011 – 2014

Opracował:
mgr Jarosław Baciński

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP	4
1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	6
1.2. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami	7
2. PODSTAWOWE I ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	8
2.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Prabut z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa	15
2.1.1. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z programem rozwoju województwa pomorskiego	15
2.1.2. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z planem zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego	19
2.1.3. Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami	28
2.2. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków	32
2.3. Krajowe uwarunkowania formalno – prawne i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury	35
3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO PRABUT	39
3.1. Wykaz zabytków	41
3.1.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru	41
3.1.2. Zabytki nieruchome zewidencjonowane	43
3.1.3. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków i w ewidencji	44
3.1.4. Zabytki postulowane do wpisu	45
3.2. Zasoby muzealne	48
3.3. Zabytki o najważniejszym znaczeniu dla miasta	49
3.4. Krajobraz kulturowy	51
3.5. Zabytki archeologiczne	52
4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	53
4.1. Dotyczące zabytków nieruchomych	53
4.2. Wynikające ze Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kwidzyńskiego	54
4.3. Wynikające ze Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Prabuty	57

4.4.	Wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.....	59
4.5.	Wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Prabut.....	69
5.	ANALIZA STRATEGICZNA SWOT.....	84
6.	CELE, KIERUNKI ORAZ PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	86
7.	INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	97
8.	MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	99
9.	PRZYKŁADY ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	101
10.	WNIOSKI.....	119
11.	BIBLIOGRAFIA.....	120
12.	SPIS ILUSTRACJI.....	123
13.	ZAŁĄCZNIK.....	123
14.	ILUSTRACJE.....	142

1. WSTĘP

Miasto i Gmina Prabuty (niem. **Riesenburg**) to jedna z 5 gmin wchodzących w skład powiatu kwidzyńskiego. Druga pod względem wielkości po gminie Kwidzyn. Administracyjnie należy do województwa pomorskiego i zlokalizowana jest na jego południowo - wschodnim krańcu. 150 km od stolicy województwa Gdańska i 22 km na wschód od stolicy powiatu – Kwidzyna. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 191,2 km², z czego 6 km² to obszar miasta Prabuty (il. 1 i 2). Liczba mieszkańców zamieszkujących gminę to ponad 13,6 tys. osób, w tym teren miasta zamieszkuje ponad 8,9 tys. osób. Siedzibą władz gminy i ośrodkiem administracyjno - usługowym jest miasto Prabuty, zlokalizowane nad jeziorem Liwieniec.

Pierwsza historyczna wzmianka o Prabutach mówi o zniszczeniu przez wojska krzyżackie w 1236 r. pruskiego grodu Rezija, na miejscu, którego 40 lat później rozpoczęto budowę zamku i założono osadę. Najstarszy znany przywilej lokacyjny miasta pochodzi z 30.10.1330 roku. Zamek w połowie XIV wieku staje się jedną z najwspanialszych rezydencji biskupów w państwie krzyżackim. XIV stulecie to okres bez wojen i najazdów. Miasto nawiedzane jest jednak dość często przez epidemie i klęski żywiołowe.

W 1379 roku Prabuty odwiedza w drodze do Rzymu litewski książę Świdrygiełło, a w 1381 Waydota. Wiek XV to przede wszystkim czas wojen polsko - krzyżackich, podczas których w 1414 miasto zostaje spalone przez wojska Jagiełły. Ucisk krzyżacki powoduje, iż część mieszkańców pragnie przyłączyć się do powstałego w 1440 roku Związku Pruskiego. Plany te jednak zostają pokrzyżowane przez biskupa Caspara a po wojnie 13-letniej, w wyniku zawarcia pokoju toruńskiego, Prabuty pozostają na długie lata w państwie krzyżackim.

W latach 1501 - 1521 Prabuty przeżywają okres świetności jako stolica Pomezanii. Sekularyzacja Prus w 1525 roku, w wyniku, której państwo zakonne przestaje istnieć powoduje, iż Prabuty stają się siedzibą starostwa (il. 3). W tym czasie ludność miasta przechodzi w większości na protestantyzm. Miasto w XVI wieku zamieszkuje spora liczba osób pochodzenia polskiego. Istnieje też gmina wyznaniowa, kierowana przez polskiego proboszcza. Mimo względnego spokoju miasto nawiedzane jest w wieku XVI i na początku XVII przez liczne epidemie. Wojny szwedzkie w XVII wieku powodują duże zniszczenia w mieście i zubożenie mieszkańców. Między 1688 a 1787 rokiem Prabuty niszczone są przez trzy wielkie pożary, po których za każdym razem miasto odradza się na nowo.

Początek XIX wieku to ponownie okres wojen. Przez miasto maszeruje wojsko francuskie idące na Rosję i powracające spod Borodino. Jest to też czas uwłaszczenia chłopów i początku kapitalizmu a wraz z nim rozwoju rzemiosła, połączeń kolejowych (z Malborkiem, Kwidzynem, Iławą), poczty, dróg, infrastruktury miejskiej (wodociągi, kanalizacja, ulice). Niestety miasto nigdy nie stało się siedzibą wielkich zakładów przemysłowych, chociaż w latach 20 i 30 naszego stulecia należało po Iławie do najbardziej uprzemysłowionych miast powiatu suskiego.

Druga wojna światowa również nie oszczędziła miasta, które zostało zniszczone w 55%. Po wojnie, w Prabutach powstają nowe zakłady przemysłowe i spółdzielnie m.in.: ZHO Hydroster, Spółdzielnia Inwalidów "Świt", Spółdzielnia Odzieżowa "Delta", Spółdzielnia Pracy "Tęcza", Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska", Zakłady obsługujące rolnictwo, PGR-y, funkcjonuje też duży kompleks

szpitalny, budowane są nowe osiedla mieszkaniowe i drogi. Rok 1989 przynosi zmiany gospodarcze, które doprowadzają do kryzysu a nawet upadku niektórych zakładów. Jest to również okres wzmożonej aktywności gospodarczej mieszkańców, którzy zakładają własne, małe firmy rodzinne. Władze samorządowe starają się zaspokoić w miarę posiadanych środków potrzeby mieszkańców przeznaczając środki na budowę infrastruktury i działania prywatyzacyjne.

Nazwa Prabuty istniała już w średniowieczu i została przejęta prawdopodobnie od Prusów. Niemiecka nazwa przez niektórych jest wywodzona od pruskiej nazwy ziemi - Resin (Resinburg) lub też od słowa Riesen (Riesenburg) - miasto, gród olbrzyma. Stąd też olbrzym z maczugą umieszczony w herbie miasta.

Przez kilkaset lat w Prabutach i okolicach do 1945 roku, żyły obok siebie dwie nacje: Polacy i Niemcy. Najwięcej było Niemców. Po drugiej wojnie światowej ci ostatni zostali zmuszeni do opuszczenia tych terenów. Miejsce ich zajęła napływowa ludność polska. Prabuty zamieszkiwane były również przez niewielką społeczność żydowską, która uległa zagładzie podczas ostatniej wojny.

Po 1989 roku możliwy jest nieskrępowany powrót do dawnych tradycji poszczególnych grup narodowościowych i etnicznych zamieszkujących Prabuty.

Poszanowanie wspólnej spuścizny historycznej i utożsamianie się z krajobrazem kulturowym, z miejscem będącym małą ojczyzną, jest priorytetem harmonijnego i progresywnego rozwoju Prabut.

Stworzenie poczucia bezpieczeństwa i piękna, a co za tym idzie – dumy z miejsca zamieszkania, jest czynnikiem niezbędnym do przeprowadzenia rewitalizacji i zachowania środowiska kulturowego miasta.

Tym zamierzeniom właśnie ma służyć Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty. Jest on instrumentem koordynującym politykę przestrzenną miasta w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego oraz określa niezbędne działania organizacyjne i finansowe.

Ma również za zadanie podnieść wśród społeczności miasta świadomość potrzeby ochrony środowiska kulturowego.

Najważniejsze daty:

- 1236 r. - zniszczenie grodu pruskiego położonego nad jeziorem Liwieniec przez Krzyżaków;
- 1276 - 1277 r. - budowa zamku na miejscu zniszczonego grodu;
- 30 X 1330 r. - lokacja miasta na prawie chełmińskim;
- XV w. - spalenie miasta przez wojska króla Władysława Jagiełły
- XVI w. - okres świetności miasta jako stolicy Pomezanii;
- XVII w. - znaczne zniszczenie miasta w trakcie wojen szwedzkich;
- 1688 - 1787 r. - zniszczenia miasta przez trzy olbrzymie pożary;
- 1709 - 1710 r. - epidemia zarazy, pozbawiła życia ponad połowy mieszkańców miasta;
- 1722 r. - budowa wodociągów dzięki dotacji króla Fryderyka Wilhelma I;
- 1812 - 1813 r. - przemarsz wojsk francuskich;
- 1 IV 1818 r. - Prabuty wchodzą w skład powiatu suskiego;
- XIX w. - rozwój infrastruktury miejskiej w Prabutach, węzeł kolejowy, rozwój rzemiosła, napływ ludności do miasta;
- Lata 20 - 30 XX w. - Prabuty jednym z najbardziej uprzemysłowionych miast powiatu suskiego;

- 23-24 I 1945 r. - zajęcie Prabut przez Armię Czerwoną;
- V 1945 r. - spalenie około 90% centrum miasta przez Armię Czerwoną;
- 1947 - uruchomienie wodociągów;
- 1956 - budowa linii przesyłowej gazu

1.1. CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny program opieki nad zabytkami sporządza się w celu poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego. Dla osiągnięcia tego celu ustala się w nim uwarunkowania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze. Działania te służą osiągnięciu efektu w postaci poprawy stanu zachowania środowiska kulturowego, uatrakcyjnienia go pod względem turystycznym oraz pobudzenia przedsiębiorczości i uwrażliwienia społeczeństwa lokalnego na zagrożenia ochrony spuścizny historycznej.

Art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568) mówi:

W krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Zalecenia te stosuje się również do gminnych planów ochrony zabytków, a cele precyzuje art. 87, ust. 2 niniejszej ustawy, w którym czytamy, że wyżej wymieniony program ma na celu w szczególności:

- *włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
- *uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
- *zahamowanie procesów degradacji i doprowadzenie do poprawy stanu ich zahamowania;*
- *wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
- *podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*

- *określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe z wykorzystaniem tych zabytków;*
- *podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;*

1.2. PODSTAWA PRAWNA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Prabuty stanowią:

I Rozstrzygnięcia ustawowe:

a) Art. 7, ust. 1, pkt. 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz.1591 z późniejszymi zmianami), który mówi, że:

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

b) Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568).

W artykule tym czytamy, że:

Ust. 1: ***Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.***

Ust. 3: ***Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.***

Ust. 4: ***Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.***

Ust. 5: ***Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.***

II Gminna ewidencja zabytków dla miasta i gminy Prabuty.

III Umowa z dnia 24.06.2010 roku Nr 2/2010 zlecająca wykonanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty.

2. PODSTAWOWE I ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Podstawowe uwarunkowania dla miasta i gminy Prabuty określono w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, przyjęte uchwałą Rady Miejskiej w Prabutach Nr XLI/262/2002 z dnia 17 maja 2002 roku.

W dokumencie tym uznano, że spośród uwarunkowań zewnętrznych rozwoju miasta i gminy najistotniejsze dla rozwoju jego struktury funkcjonalno – przestrzennej są między innymi:

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta.

1.1 W zakresie środowiska przyrodniczego:

- 1) występowanie szczególnie cennych z przyrodniczego punktu widzenia obiektów – ornitologiczny rezerwat przyrody „Jezioro Liwieniec”, Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń, Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy, Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- 2) rzeka Liwa – fragment korytarza ekologicznego biegnącego wzdłuż doliny Liwy przez gminę Prabuty i gminy sąsiadujące; enklawy leśne występujące w obrębie doliny stanowią ochronę i jednocześnie filtr dla wód spływających do rzeki Liwy z okolicznych pól; występowanie użytków zielonych spełniających rolę przeciwerozyjną i ochronną, zatrzymujących spływ wody i zanieczyszczeń;
- 3) bogactwo siedlisk i nisz ekologicznych związanych z obecnością wody stojącej i płynącej umożliwia przemieszczanie się różnych organizmów oraz jest ostoją na szlakach przelotów ptaków;
- 4) występowanie na terenie miasta dużych klinów zieleni, w tym enklaw zieleni parkowej i leśnej;
- 5) występowanie terenów upraw rolnych różnych klas bonitacyjnych z możliwością wprowadzenia zabudowy rozproszonej z udziałem zieleni;
- 6) położenie przy atrakcyjnym turystycznie szlaku Liwy, co daje realną podstawę formułowania oferty turystycznej miasta w nawiązaniu do tego szlaku;
- 7) znaczna bioróżnorodność, szczególnie w strefach dolinnych i na obszarach leśnych;
- 8) znaczne walory krajobrazowe związane ze strefą czołowomorenową i strefą krawędziową dolin sandrowych, mające istotne znaczenie dla oferty turystycznej miasta.

1. 2. W zakresie środowiska kulturowego:

- 1) w rozwoju układu przestrzennego miasta za najważniejsze fazy rozwojowe należy uznać:
  - a) okres średniowieczny – uwzględniając potrzebę zaakcentowania jego śladów w przestrzeni miasta (np.: miejsca dawnego zamku biskupiego),

- b) miasto nowożytnie ukształtowane po wielkim pożarze w 1868 r., z zachowanym do dzisiaj układem urbanistycznym,
- c) miasto po 1945 r.: zerwanie ciągłości kulturowej powoduje potrzebę podjęcia rewaloryzacji i rewitalizacji fragmentów o najważniejszej wartości kulturowej;
- 2) spośród obiektów objętych ochroną prawną (wpisem do rejestru zabytków) najistotniejsze znaczenie dla tożsamości miasta mają pozostałości okresu średniowiecznego (7 obiektów), z czasów nowożytnych ochrona prawna obejmuje jedynie 4 obiekty – co nie odzwierciedla rzeczywistych walorów kulturowych miasta;
- 3) znaczna część miasta objęta jest ochroną planistyczną w postaci stref ochrony konserwatorskiej A, B, E, K, W i OW; oznacza to wysokie walory kulturowe, które należy wykorzystać przy promocji miasta; na szczególną uwagę zasługują oprócz starego miasta fragmenty średniowiecznych przedmieść objęte ochroną konserwatorską A, a także bardzo dużo terenów objętych ochroną konserwatorską B (prawie cała zabudowa historyczna w mieście), pozostałe fragmenty miasta objęte są ochroną krajobrazu K; ponadto stare miasto objęte jest ochroną archeologiczną W, a wszystkie pozostałe tereny obserwacją archeologiczną OW; specyficzną rolę ochronną pełni strefa ochrony ekspozycji E dla starego miasta łącznie z przedmieściami kwidzyńskim i kisielickim;
- 4) duża ilość obszarów atrakcyjnych archeologicznie (strefy ochronne W i OW) świadczy o długiej tradycji i o nawarstwianiu się kultur, z których najstarsze wymagają lepszego rozpoznania i szerszego rozpowszechniania; ponadto strefy ochronne W i OW stanowią pewne utrudnienie dla inwestorów, związane z koniecznością prowadzenia każdorazowo badań archeologicznych;
- 5) na terenie miasta zachowało się sporo obiektów inżynierskich i przemysłowych o wysokich walorach, dających świadectwo dawnej świetności miasta;
- 6) bardzo ważną rolę w przestrzeni miasta odgrywają historyczne założenia zieleni, w tym parki, skwery, cmentarze oraz zieleń na stokach wokół starego miasta.

1.3. W zakresie komunikacji:

- 1) w układzie powiązań zewnętrznych najważniejszą rolę spełnia droga wojewódzka Kwidzyn – Prabuty – Ława, która dla miasta ma znaczenie tranzytowe i wymaga budowy obwodnicy;
- 2) główny szkielet komunikacyjny miasta funkcjonuje w oparciu o promienistą sieć dróg wojewódzkich, uzupełnioną drogami powiatowymi; pewnym problemem w rozwoju głównego układu komunikacyjnego są przewężenia pasów ulicznych;
- 3) sieć ulic komunalnych ma znaczenie uzupełniające w stosunku do dróg wojewódzkich i powiatowych;
- 4) sezonowo występuje znaczne nasilenie ruchu związanego z przejazdami turystycznymi, szczególnie na kierunku Kwidzyn - Ława, kolidujące z ruchem mieszkaniowym i uciążliwe dla mieszkańców;
- 5) w ramach potrzeb związanych z obsługą komunikacji należy zwiększyć ilość parkingów ogólnodostępnych, również dla samochodów ciężarowych, oraz przewidzieć miejsce dla obsługi komunikacji autobusowej;
- 6) na obszarze miasta nie ma urządzonych ścieżek rowerowych – utworzenie systemu takich ścieżek jest niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania miasta (brak miejskiej komunikacji autobusowej) oraz dla powiązania miasta z pobliskimi rejonami rekreacyjnymi;

7) spośród linii kolejowych istotne znaczenie ma magistrala Warszawa – Gdynia, niezbędna jest modernizacja przejazdów kolejowych; funkcjonowanie linii do Kisielic zostało zakończone;

8) dla powiązań turystycznych miasta ważne są również szlaki turystyczne, w tym głównie szlak pieszy „Napoleoński” oraz szlak kajakowy na Liwie.

1.4 W zakresie struktur przestrzennych:

1) jednostka strukturalna A (śródmieście):

a) elementy ważne dla jakości przestrzeni miasta: rynek, ulice Kwidzyńska i Warszawska jako główne wnętrza urbanistyczne, katedra jako dominanta ogólnomiejska, zieleń wokół starego miasta, ekspozycja w panoramie miasta, centrum administracyjno - usługowe z usługami ponadpodstawowymi „kształtujący” się zespół usługowy przy skrzyżowaniu ul. Warszawskiej i Kisielickiej,

b) miejsca (sytuacje) problemowe: zły stan techniczny znacznej części zabudowy historycznej, luki w zabudowie historycznej, obca kulturowo zabudowa powojenna, zagrożenie zerwania ciągłości kulturowej, niskiej jakości zabudowa gospodarcza, miejscami bałagan przestrzenny, brak zabudowy w miejscu dawnego zamku,

c) potrzeby publiczne: obsługa komunikacji, koncentracja usług na starym mieście,

d) rezerwy terenów: w rejonie starego miasta oraz na skrajach jednostki strukturalnej,

e) konieczność sporządzenia MPZP w rejonie starego miasta oraz na obrzeżach jednostki strukturalnej;

2) jednostka strukturalna B (dzielnica południowa):

a) elementy ważne dla jakości przestrzeni miasta: ulice Jagiełły i Kisielicka, stadion przy ul. Pustej,

b) miejsca (sytuacje) problemowe: obce kulturowo osiedla bloków przy ul. Jagiełły i przy ul. Kisielickiej, zagrożenie niekontrolowaną rozbudową małych budynków jednorodzinnych w historycznych osiedlach,

c) potrzeby publiczne: budowa przedszkola,

d) rezerwy terenów: w rejonie Westerplatte/Pusta (przygotowana planistycznie), między ul. Kisielicką i Kuracyjną, potencjalna możliwość zwiększenia intensywności zabudowy w rejonie pomiędzy ul. Kasztanową i Wyszyńskiego;

3) jednostka strukturalna C (dzielnica przemysłowa):

a) elementy ważne dla jakości przestrzeni miasta: rejon dworca kolejowego, targowisko miejskie, skrzyżowanie ul. Malborskiej, Jagiełły i Kisielickiej, historyczny cmentarz ze starodrzewem,

b) miejsca (sytuacje) problemowe: niewykorzystany teren między ul. Jagiełły i Daszyńskiego, niszcząca historyczna strzelnica, bałagan przestrzenny wokół osiedla „Koszary”, potrzeba skomunikowania z śródmieściem północnej części Zatorza,

c) potrzeby publiczne: obsługa komunikacji wzdłuż ul. Malborskiej,

d) rezerwy terenów: między ul. Jagiełły i Daszyńskiego, północna część Zatorza, wschodni skraj Zatorza, potencjalnie przy ul. Malborskiej;

4) jednostka strukturalna D (rejon szpitala):

a) elementy ważne dla jakości przestrzeni miasta: kompleksowe założenie urbanistyczne zespołu szpitalnego, łącznie z otuliną zieleni,

b) miejsca (sytuacje) problemowe: zagrożenie degradacją terenów i obiektów wyłączonych spod administracji szpitala, zdekomponowaniem i rozparcelowaniem „otuliny” szpitala,

- c) potrzeby publiczne: lokalizacja cmentarza komunalnego;
- d) rezerwy terenów: na wschodnim i południowym skraju jednostki strukturalnej;
- 5) jednostka strukturalna E (rejon ul. Rypińskiej):
  - a) elementy ważne dla jakości przestrzeni miasta: ul. Rypińska (wjazd do miasta),
  - b) miejsca (sytuacje) problemowe: bałagan przestrzenny połączony z aktywnością inwestycyjną, który koliduje z funkcjonowaniem rejonu rekreacyjnego jez. Sowica,
  - c) rezerwy terenów: po obu stronach ul. Rypińskiej, I -etap przygotowany planistycznie,
  - d) konieczność sporządzenia MPZP dla II-etapu rozwoju.

2. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich.

2.1. W zakresie środowiska przyrodniczego.

1).Uwarunkowania zewnętrzne:

- położenie w strefie oddziaływania przemysłu miasta Kwidzyna,
- korzystne położenie względem systemu krajowych wartości ekologicznych – korytarz ekologiczny biegnący wzdłuż doliny rzeki Liwy, łączący korytarz Wisły z Zachodniomazurskim Obszarem Węzłowym – w sieci ekologicznej ECONET–PL,
- stosunkowo bliskie sąsiedztwo atrakcyjnych ośrodków turystyki krajowej (Malbork, Frombork, Gniew) oraz bogatych krajobrazowo i kulturowo obszarów (Żuławy, Wysoczyzna Elbląska).

2).Uwarunkowania wewnętrzne:

- sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji warunki fizjograficzne, stanowiące znaczną wartość dla różnych form obsługi turystyki (agroturystyka, łowiectwo, turystyka piesza, turystyka rowerowa, turystyka wodna – kajakowa),
- znaczna bioróżnorodność na terenach chronionych (Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń, Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy, rezerwat przyrody „Jezioro Liwieńiec”) wpływająca na uatrakcyjnienie oferty turystycznej,
- bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- liczne jeziora i lasy znacznie podnoszące walory turystyczne gminy,
- występowanie szlaków turystycznych,
- występowanie okazów pomnikowych flory (w tym nie zarejestrowanych) i zespołów roślinności parkowej.

3).Cele ekologiczne:

- wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju z pełnym poszanowaniem elementów przyrodniczych i krajobrazu wizualnego,
- skuteczna ochrona i eksponowanie unikalnych walorów środowiska przyrodniczego jako potencjalnych czynników rozwoju turystyki,
- ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych regionu,
- wprowadzenie efektywnego systemu oczyszczania ścieków.

2.2. W zakresie środowiska kulturowego:

- 1) bardzo mała, w stosunku do walorów kulturowych, ilość elementów środowiska kulturowego objętych ochroną prawną (wpisem do rejestru zabytków): 4 kościoły (w Obrzynowie, Rodowie, Gdakowie i Trumiejkach), 2 budynki mieszkalne w Obrzynowie oraz 1 stanowisko archeologiczne w Kołodziejach;
- 2) znaczna część gminy objęta jest ochroną planistyczną w postaci stref ochrony konserwatorskiej B, E, K, W i OW; oznacza to wysokie walory kulturowe; na

szczególną uwagę zasługuje 11 wsi historycznych objętych ochroną konserwatorską B, z których większość posiada zachowane w całości układy ruralistyczne, pozostałe wsie historyczne zachowały się w stanie zniekształconym bądź zdegradowanym i objęte są ochroną krajobrazu K;

3) duża ilość stanowisk archeologicznych oraz obszarów atrakcyjnych archeologicznie (strefy ochronne W i OW) świadczy o długiej tradycji i o nawarstwianiu się kultur, z których najstarsze wymagają lepszego rozpoznania i szerszego rozpowszechniania; strefy ochronne W i OW stanowią pewne utrudnienie dla inwestorów, związane z koniecznością prowadzenia każdorazowo badań archeologicznych;

4) spośród sporej liczby dawnych założeń dworsko – folwarczno - parkowych żadne nie zachowało się w całości: istotne znaczenie ma tylko 5 założeń (w Szramowie, Raniewie, Stankowie, Kałdowie i Orkuszu), z kilku innych zachowały się jedynie śladowe fragmenty a większość uległa zniszczeniu (9 założeń);

5) spośród obiektów inżynierskich o wysokich walorach należy wyróżnić: wiadukty kolejowe, mosty, ceglane trafostacje, urządzenia hydrotechniczne na rzece Liwie; nie zachowały się dawne wiatraki oraz młyny wodne na Liwie – zubożając znacznie krajobraz;

6) historyczne cmentarze, mające w większości rodowód protestancki, są zachowane w bardzo złym stanie; dobrze zachowały się małe cmentarze przykościelne.

2.3. W zakresie infrastruktury technicznej:

1) istniejący system zaopatrzenia gminy w wodę jest korzystny na przeważających obszarach:

- 3 duże wodociągi grupowe obsługują najważniejsze rejony gminy,
- duże ośrodki rolnicze dysponują lokalnymi ujęciami wody,
- w ważnym rejonie Jakubowo – Obrzynowo - Stańkowo brak systemowych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę,
- w celu zabezpieczenia ciągłości dostaw wody potrzebne jest spięcie sieci wiejskiej z miejską;

2) gospodarka ściekowa:

- na obszarach wiejskich gminy nie ma oczyszczalni ścieków, stosowane są lokalne chłonne zbiorniki bezodpływowe bądź zbiorniki indywidualne,
- niezbędna jest budowa oczyszczalni wiejskich z własnym systemem kanalizacyjnym, zaczynając od najbardziej zainwestowanych rejonów rekreacyjnych i dużych wsi;

3) system zasilania elektroenergetycznego:

- stan obecny zaspokaja potrzeby mieszkańców i zapewnia bezpieczeństwo zasilania,
- należy uwzględnić uzupełniającą funkcję małych elektrowni wodnych ewentualnie innych alternatywnych źródeł energii;

4) system gazu przewodowego nie uwzględnia potrzeb obszarów wiejskich, pomimo tego, że gazociąg tranzytowy przecina gminę w poprzek – niezbędna jest inicjatywa gminy w tym zakresie;

5) centralne ogrzewanie nie funkcjonuje na obszarach wiejskich w układzie systemowym, poza lokalnymi kotłowniami przy osiedlach popegeerowskich;

6) planowana modernizacja systemu telekomunikacyjnego powinna w dostateczny sposób zaspokoić potrzeby ludności;

7) gospodarka odpadami funkcjonuje w oparciu o gminne składowisko odpadów w Gontach, które uznane zostało za rozwojowe, wymaga jednak pewnych zabiegów usprawniających.

2.4. W zakresie komunikacji:

- 1) w układzie powiązań zewnętrznych najważniejszą rolę spełnia droga wojewódzka Kwidzyn – Prabuty – Ława, która dla gminy ma znaczenie tranzytowe i wymaga budowy obwodnic miejscowości;
- 2) główny szkielet komunikacyjny gminy funkcjonuje w oparciu o promienistą sieć dróg wojewódzkich i powiatowych; drogi gminne mają znaczenie uzupełniające i nie tworzą odrębnej sieci;
- 3) sezonowo występuje znaczne nasilenie ruchu na drogach prowadzących do rejonów rekreacyjnych;
- 4) na terenach wiejskich gminy nie ma urządzonych ścieżek rowerowych – utworzenie systemu takich ścieżek jest niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania gminy i rozwoju rejonów rekreacyjnych;
- 5) spośród linii kolejowych najważniejsza jest magistrala Warszawa – Gdynia, nie obsługuje ona jednak bezpośrednio obszaru gminy (z wyjątkiem Gdakowa); funkcjonowanie linii do Kisielic zostało zakończone;
- 6) dla powiązań turystycznych gminy ważne są szlaki turystyczne, w tym szlak pieszy „Napoleoński” oraz szlak kajakowy na Liwie.

2. 5. W zakresie struktur przestrzennych:

- 1) ośrodki osadnicze:
  - a) ważniejsze wsie:
    - kryteria wyboru: położenie w strukturze przestrzennej gminy, skoncentrowany układ przestrzenny, obsługa okolicznych terenów i znaczna liczba mieszkańców,
    - do grupy ważniejszych wsi zaliczono: Sypanicę, Gdakowo, Rodowo, Obrzynowo, Stańkowo, Kołodzieje i Trumiejki,
    - wybrane wsie uznaje się za mające potencjalne szanse rozwojowe większe niż pozostałe wsie, dysponują one ofertą terenów znacznie przekraczającą własne potrzeby,
    - brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wsi na poziomie szczegółowym,
  - b) duże i średnie ośrodki osadnicze – ich potencjalne szanse rozwojowe można wiązać z następującymi funkcjami:
    - ośrodki podmiejskie Prabuty: Gonty i Raniewo,
    - potencjalne ośrodki agroturystyki: Laskowice, Gilwa i Szramowo,
    - ośrodek rekreacyjny: Jakubowo,
    - ośrodki rolnicze: Grodziec, Kleczewo, Pólko, Antonin i Pilichowo,
  - c) małe ośrodki osadnicze: peryferyjne położenie oraz rozproszona zabudowa i brak potencjału istotnego dla pobudzenia procesów rozwojowych powodują, że możliwości funkcjonowania tych ośrodków związane są jedynie z obsługą rolnictwa ewentualnie potencjalną obsługą rekreacji;
- 2) ośrodki rekreacyjne:
  - do grupy dużych ośrodków rekreacyjnych można zaliczyć Julianowo, Górowychy, Rodowo Małe i Orkusze, a do małych ośrodków rekreacyjnych Górowychy Małe i Jakubowo; walory tych ośrodków związane są z charakterem rejonów rekreacyjnych,

- potencjalne ośrodki rekreacyjne o specyficznych funkcjach można przewidywać nad jeziorami Sowica, Burgale i Grażymowskim oraz nad rzeką Liwą, ewentualnie w Pałatykach (np.: dla rekreacji konnej),
  - potencjalne ośrodki agroturystyki można przewidywać w Sypanicy, Laskowicach, Szramowie, Rodowie, Obrzynowie i Gilwie;
- 3) ośrodki rolnicze, bazujące na obiektach i urządzeniach pozostałych po dawnych PGR-ach, powinny podlegać procesowi restrukturyzacji, zachowując funkcję obsługi wielkoobszarowych arealów rolnych i podwyższając stopień specjalizacji;
- 4) rejony rekreacyjne:
- tradycyjnie ukształtowane rejony rekreacyjne znajdują się nad jeziorami Dzierzgoń i Orkus, z czego największy potencjał posiada jezioro Dzierzgoń, głównymi problemami są braki w standardzie wyposażenia, utrzymanie ładunku przestrzennego w atrakcyjnym krajobrazie i ograniczona oferta turystyczna,
  - potencjalne rejony rekreacyjne z wyspecjalizowaną ofertą turystyczną mają szansę powstać nad jeziorami Sowica, Burgale i Grażymowskim, a także nad rzeką Liwą,
  - bardzo ważną potrzebą jest powiązanie rejonów rekreacyjnych siecią ścieżek rowerowych;
- 5) na terenach otwartych istnieją uwarunkowania do wyznaczenia następujących stref: strefy rolnej, strefy rolniczej przestrzeni produkcyjnej i strefy leśnej, przy czym strefa rolna nie stanowi istotnej przeszkody dla rozwoju przestrzennego gminy.

2.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA: STRATEGIĄ ROZWOJU I PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

2.1.1. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Strategia rozwoju województwa pomorskiego obejmuje 14 celów strategicznych ujętych w ramach 3 priorytetów. Cele strategiczne mają charakter ogólny i określają

pożądane stany lub procesy. Są one doprecyzowane poprzez opis kierunków działań.

KONKURENCYJNOŚĆ	SPÓJNOŚĆ	DOSTĘPNOŚĆ
Lepsze warunki dla przedsiębiorczości innowacyjności	1. Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej	1. Efektywny i bezpieczny system transportowy
2. Wysoki poziom edukacji i nauki	2. Silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo	2. Poprawa funkcjonowania systemów infrastruktury technicznej i teleinformatycznej
3. Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionu	3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	3. Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych
4. Efektywna strefa publiczna	4. Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia	4. Zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego
5. Silna pozycja i powiązanie Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta w układzie ponadregionalnym, głównie bałtyckim	5. wzmocnienie subregionalnych ośrodków rozwojowych	

Do potrzeb niniejszego opracowania wybrano następujące priorytety i kierunki działań:

Priorytet I. KONKURENCYJNOŚĆ

Oddziaływanie na silną i trwałą pozycję regionu w skali europejskiej poprzez: rozwój przedsiębiorczości, innowacji i nowych technologii; budowę aktywnego społeczeństwa opartego na wiedzy; poprawę atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej.

Cel strategiczny 3

Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne.

Opis wybranych kierunków działań:

- 1) wspieranie rozwoju oferty specyficznych dla regionu produktów rzemiosła, w szczególności w oparciu o wykorzystanie zasobów naturalnych województwa;
- 2) wykorzystywanie sprzyjających warunków glebowo – przyrodniczych dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa, w tym promocja postępu biologicznego i technologicznego, z wyłączeniem produkcji roślin genetycznie modyfikowanych;
- 3) kreowanie i wspieranie rozwoju regionalnych i tradycyjnych produktów żywnościowych oraz innych marek regionalnych;
- 4) ochrona dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego sprzyjająca jego racjonalnemu wykorzystaniu w rozwoju społeczno – gospodarczym, w tym m.in. wspieranie rozwoju regionalnych przemysłów kultury oraz regionalnych produktów turystycznych;

- 5) budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej, podnoszenie jakości usług turystycznych, poszerzanie partnerstwa i współpracy w turystyce oraz rozwój zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej.

Cel strategiczny 4

Efektywna sfera publiczna.

Opis wybranych kierunków działań:

- 1) tworzenie warunków dla wzrostu efektywności kontaktów gospodarczych, społecznych, kulturalnych i politycznych z instytucjami zewnętrznymi w Polsce i zagranicą, zwłaszcza w Regionie Morza Bałtyckiego;
- 2) kreowanie spójnego wizerunku województwa pomorskiego na podstawie systemu zintegrowanej komunikacji marketingowej.

Priorytet II. SPÓJNOŚĆ

Oddziaływanie na zmniejszenie zróżnicowań wewnątrz województwa w poziomie rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Cel strategiczny 3

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Opis kierunków działań:

- 1) aktywizacja, wzmacnianie potencjału i stymulowanie powstawania sieciowych struktur organizacji pozarządowych;
- 2) tworzenie warunków dla rozwoju dialogu społecznego między wszystkimi partnerami zaangażowanymi w rozwój społeczno – gospodarczy regionu;
- 3) umacnianie partnerstwa organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego dla skutecznej realizacji zadań publicznych, a także wspieranie wzrostu zaangażowania obywatelskiego w życiu publicznym;
- 4) promocja postaw obywatelskich i działalności prospołecznej;
- 5) wpieranie działań służących umacnianiu różnorodności i tożsamości regionalnej, utrwalanie dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla i Żuław oraz innych części regionu, pielęgnacja i rozwój języka kaszubskiego i lokalnych dialektów, a także pielęgnowanie tradycji morskich i historycznych, w tym solidarnościowych;
- 6) wspieranie rozwoju kultury i poprawa dostępności mieszkańców regionu do oferty kulturalnej.

Cel strategiczny 4

Kształtowanie procesów społecznych i przestrzennych dla poprawy jakości życia.

Opis wybranych kierunków działań:

- 1) rewitalizacja obszarów regresu społeczno – gospodarczego, zdegradowanych obszarów miejskich, przemysłowych i powojennych, osiedli popegeerowskich, obszarów cennych kulturowo oraz obszarów zdegradowanych przyrodniczo;
- 2) wspieranie kompleksowej odnowy wsi pomorskiej;
- 3) wspieranie tworzenia optymalnych warunków zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, m.in. dla poprawy mobilności przestrzennej mieszkańców.

Priorytet III. DOSTĘPNOŚĆ

Zapewnienie mobilności ludzi, dostępności usług oraz sprawnego i bezpiecznego przepływu towarów, informacji, wiedzy i energii dzięki efektywnie funkcjonującej infrastrukturze, z poszanowaniem zasobów i walorów środowiska.

Cel strategiczny 3

Lepszy dostęp do infrastruktury społecznej, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych.

Opis wybranych kierunków działań

- 1) poprawa dostępu do infrastruktury edukacyjnej umożliwiająca wzrost jakości kształcenia, a także obejmująca skoordynowany rozwój bazy sportowo – rekreacyjnej;
- 2) modernizacja wyposażenia i wspieranie działalności instytucji kultury, w tym także tworzenie warunków dla ośrodków integracji i aktywizacji społeczności lokalnych;
- 3) wsparcie funkcjonowania i rozwoju zintegrowanych systemów informacyjnych w obszarach: administracji publicznej, edukacji, rynku pracy, kultury, zdrowia, pomocy społecznej.

Cel strategiczny 4

Zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Opis kierunków działań

- 1) zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia środowiska oraz negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na wody podziemne i powierzchniowe, a także na powietrze atmosferyczne;
- 2) wzmocnienie zwartości i ciągłości przestrzennej systemu obszarów chronionych województwa; poprawa zwartości przestrzennej lasów; ochrona środowiska morskiego;
- 3) ochrona różnorodności biologicznej, w tym realizacja przedsięwzięć związanych z ustanowieniem obszarów sieci NATURA 2000.

Korzyści wynikające z ww. wyznaczników dla Miasta i Gminy Prabuty.

- 1) wzrost świadomości, uwrażliwienie i akceptacja społeczna w sferze ochrony środowiska kulturowego;
- 2) konsolidacja i identyfikacja z „małą ojczyzną” wielokulturowego społeczeństwa;
- 3) zahamowanie degradacji i poprawa estetyczna środowiska kulturowego;

- 4) poprawa infrastruktury komunikacyjnej i technicznej w celu poprawienia dostępności;
- 5) rewitalizacja centrum miasta, przez co zwiększy się atrakcyjność turystyczna generująca ożywienie gospodarcze i nowe miejsca pracy;
- 6) zwiększenie standardu mieszkaniowego;
- 7) stworzenie środowiska przyjaznego człowiekowi;
- 8) wzrost znaczenia Prabut w regionie;
- 9) zwiększenie atrakcyjności krajobrazowej i przyrodniczej regionu;
- 10) zainteresowanie gminą inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych.

2.1.2. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego jest elementem regionalnego planowania strategicznego. Stanowi on podstawowe narzędzie równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa pomorskiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju.

Polityka przestrzenna województwa pomorskiego służąca kształtowaniu struktury funkcjonalno - przestrzennej musi uwzględniać i realizować generalną zasadę:

DŁUGOOKRESOWEGO RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU RÓŻNYCH SFER ŻYCIA I DZIAŁALNOŚCI W PRZESTRZENI WOJEWÓDZTWA

Realizacja tej zasady musi przyjmować:

- policentryczny i zróżnicowany przestrzennie stopień koncentracji zagospodarowania przestrzennego i działalności gospodarczej jako ukształtowany historycznie, będący trwałą cechą struktury społeczno - gospodarczo - przestrzennej;
- potrzebę łagodzenia polaryzacji struktury społeczno – gospodarczo - przestrzennej jako obiektywnie uwarunkowanej, zbieżnej z dążeniem do szybkiego i sprawnego wykorzystania szeroko rozumianych zasobów i predyspozycji rozwojowych w poszczególnych częściach regionu.

Preferowanym kierunkiem rozwoju struktury przestrzennej województwa jest:

POLITYKA RÓWNOWAŻENIA ROZWOJU

przejawiająca się **kształtowaniem ośrodków, pasm i stref aktywności, warunkujących rozwój przedsiębiorczości i innowacji w miejscach, które są i będą wybierane przez mechanizmy gospodarki rynkowej oraz aktywne inicjowanie i wspomaganie przedsięwzięć samorządów lokalnych i podmiotów publicznych, przy jednoczesnym zachowaniu cech, zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu warunkujących wysoką jakość życia i zdrowie mieszkańców.**

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego określono **generalny cel polityki przestrzennej:**

KSZTAŁTOWANIE HARMONIJNEJ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

sprzyjającej równoważeniu wykorzystywania cech, zasobów i walorów przestrzeni **z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem wartości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.**

Zagospodarowanie przestrzeni województwa będzie następować w wyniku realizacji priorytetów określonych w *Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2020*.

Cele główne polityki przestrzennej województwa:

1. powiązanie województwa z Europą, w tym przede wszystkim z regionem bałtyckim;
2. Wzrost konkurencyjności i efektywności gospodarowania przestrzenią;
3. osiągnięcie średniego europejskiego poziomu rozwoju jakości życia porównywalnej krajami europejskimi;
4. Zahamowanie degradacji środowiska oraz ochrona jego struktur i wartości;
5. podwyższenie walorów bezpieczeństwa i odporności na skutki awarii i klęsk żywiołowych.

Na obszarach zurbanizowanych kluczowym zadaniem jest kształtowanie relacji pomiędzy środowiskiem przyrodniczym i środowiskiem zabudowanym, zapewniających warunki harmonizacji rozwoju. Zgodnie z Kartą Lipską oznacza to *konieczność jednoczesnego i w równym stopniu uwzględniania wszystkich trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju, czyli dobrobytu ekonomicznego, równowagi społecznej oraz aspektów środowiskowych w polityce rozwoju miast*. Polityka ta wymaga zintegrowanego podejścia, którego celem ma być podnoszenie konkurencyjności miast, jako ośrodków wzrostu. Może być ono dokonywane przez:

- tworzenie oraz zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznej;
- modernizację sieci infrastruktury i podnoszenie efektywności energetycznej;
- rozwój innowacji;
- szczególną troskę o dzielnice zdegradowane;
- podnoszenie jakości środowiska przyrodniczego;
- wzmocnienie gospodarki lokalnej oraz lokalnego rynku pracy;
- aktywną politykę edukacji i szkolenia dla dzieci i ludzi młodych;
- promocję wydajnego i dostępnego transportu publicznego.

Cele częściowe polityki przestrzennej:

1. Stałe równoważenie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu, zróżnicowanej terytorialnie i warunkowanej dynamiką rozwoju.
2. Stosowanie trójochrony (integralnej ochrony wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu) dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków i jakości życia.
3. Redukcja napięć i konfliktów w strukturach przestrzennych, dążenie do harmonijnego powiązania potrzeb społecznych z cechami i funkcjonowaniem środowiska.

4. Poprawa i kształtowanie ładu przestrzennego.
5. Wykorzystywanie naturalnych predyspozycji środowiska w planowaniu przestrzennym dla zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju regionu.
6. Dążenie do poprawy stabilności i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych oraz zwiększanie ich odporności na czynniki zewnętrzne.
7. Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych, oszczędność energii i ograniczenie ilości odpadów.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

System obszarów chronionych

Potrzeba rozwoju zrównoważonego i równoprawnego traktowania ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu stanowią podstawowe przesłanki ochrony walorów przestrzeni województwa. Koncepcja taka pozwala na nowoczesne, integralne podejście do oceny walorów i zasobów przestrzeni oraz możliwości ich wykorzystania i ochrony. Materialnym i przestrzennym wymiarem tej koncepcji jest wskazanie obszarów i walorów, których ochrona i odpowiednie (zrównoważone) wykorzystanie powinno stanowić podstawę podejmowania przestrzennych decyzji lokalizacyjnych i użytkowych. Prawne rozdzielenie ochrony zasobów przyrody i krajobrazu od ochrony walorów kulturowych nie musi stanowić przeszkody w spójnym podejściu do zakresu zagospodarowania i użytkowania najcenniejszych obszarów województwa, gdzie ochronie przyrody towarzyszy ochrona krajobrazu i zasobów kulturowych. Ich ochrona powinna stanowić ważny element kształtowania regionalnej struktury przestrzennej, specyficznej tożsamości regionu i jego różnorodności oraz warunków życia mieszkańców.

System ochrony środowiska przyrodniczego

Podstawę systemu przyrodniczych obszarów chronionych stanowi w Polsce umocowany prawnie model, obejmujący 10 form ochrony przyrody¹, zajmujących w województwie (bez obszarów NATURA 2000) łącznie 32,6% jego powierzchni. Tworzą one strukturę niespójną przestrzennie, w której powiązania między obszarami zachowane są jedynie w centralnej części województwa, a utrzymanie ich wzajemnej łączności możliwe jest i niezbędne przez wyznaczenie, ukształtowanie i zachowanie tzw. korytarzy ekologicznych, umożliwiających łączność, migrację gatunków i trwałe funkcjonowanie przyrodniczego systemu przestrzennego.

Zadania polityki przestrzennej:

- 1) Utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz dążenie do poprawy ciągłości przestrzennej systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych,

zapewniających trwałość i różnorodność gatunkową zasobów biosfery oraz stabilność procesów przyrodniczych.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

a) Kształtowanie spójności systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych województwa winno odbywać się, w postaci dwóch komplementarnych podsystemów przestrzennych:

- przyrodniczych obszarów chronionych – ustanowionych prawnie i zapewniających trwałość najcenniejszych wartości naturalnych;
- powiązań ekologicznych – płatów i korytarzy ekologicznych, gwarantujących spójność terytorialną i tworzących podstawę funkcjonowania środowiska.

b) Korytarze ekologiczne muszą spełniać następujące warunki:

- zachowywać ciągłość przestrzenną i mieć dostateczną szerokość określaną w dokumentach planistycznych gmin;
- charakteryzować się wysokim stopniem zachowania naturalnych warunków pokrycia terenu;
- gwarantować zmienność siedlisk i typów środowiska dogodnych do rozprzestrzeniania gatunków;
- zapewniać niezbędne warunki dla bytowania i wędrówek zwierząt oraz wypoczynku i rekreacji ludności.

c) Stosowanie rozwiązań minimalizujących wpływ inwestycji infrastrukturalnych, przez rozważenie rozwiązań alternatywnych w przypadku kolizji z wartościami przyrodniczymi, kulturowymi i krajobrazowymi oraz stosowanie kompensacji przyrodniczej w przypadku braku możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1) Zachowanie ustanowionych form ochrony przyrody: parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów NATURA 2000, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo - krajobrazowych.

2) Powiększenie powierzchni obszarów prawnie chronionych o nie objęte dotychczas ochroną obszary cenne przyrodniczo i wskazane do ochrony (m.in. utworzenie parków krajobrazowych Dolnej Wisły, Doliny Wdy, Bytowskiego i Lęborskiego) oraz wprowadzenie form indywidualnej ochrony przyrody (użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe), obejmujących większą gamę rzadkich i charakterystycznych siedlisk przyrodniczych – zwłaszcza wyróżniających się dużą liczbą gatunków chronionych oraz unikatowych walorów krajobrazowych.

3) Ukształtowanie struktury powiązań ekologicznych regionu składającej się z 10 leśnych i rolno - leśnych płatów ekologicznych o randze ponadregionalnej i regionalnej oraz 17 korytarzy ekologicznych o randze ponadregionalnej i regionalnej. Należą do nich:

a) płaty ekologiczne:

b) korytarze ekologiczne:

Między innymi o **randze regionalnej - doliny rzeki Dzierżoń** - łączy korytarz rzeki Liwy z ekosystemem otoczenia jeziora Druzno oraz północno - zachodnim krańcem lasów Pojezierza Iławskiego, w sąsiedztwie jeziora Jeziorak. Stanowi rozgałęziający się ciąg dolinny, obejmujący otoczenie doliny rzeki wraz z przyległymi drobnymi,

śródpolnymi kompleksami leśnymi i odgałęzieniem do Kanału Juranda. W środkowej części łączność przestrzenna doliny przerwana jest przez tereny zabudowane miasta Dzierzgoń, gdzie rzeka przepływa jedynie wąskim korytem.

System ochrony środowiska kulturowego

W strukturze regionu można wyodrębnić obszary jednoczesnego występowania charakterystycznych form architektonicznych, struktur krajobrazu i walorów dziedzictwa kulturowego. Ich integracja i wyeksponowanie przy pomocy szlaków tematycznych, produktów turystycznych, czy rozwiązań kompozycyjno-przestrzennych sprzyja lepszemu zrozumieniu historycznych wzorców oraz kształtowaniu tożsamości kulturowej regionu. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego jest częścią składową procesu kształtowania i ochrony ładu przestrzennego.

Zadania polityki przestrzennej:

- 1) Zachowanie i eksponowanie przestrzennych świadectw tradycji morskich kraju i województwa, najwartościowszych zespołów i obiektów środowiska kulturowego, wzmacniających wizerunek regionu jako integralnego elementu środowiska kulturowego Europy Bałtyckiej.
- 2) Zachowanie różnorodności kulturowej województwa oraz zapewnienie dostępności zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego jako atutu w rozwoju zrównoważonym i konkurencyjności przestrzeni województwa.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) Ochrona różnorodności dziedzictwa kulturowego wykształconego w wyniku wielu procesów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.
- b) Ochrona zachowanych zespołów obiektów zabytkowych o wyrazistej tożsamości – nawet jeśli poszczególne obiekty nie posiadają wybitnej wartości historycznej lub artystycznej.
- c) Wprowadzanie funkcji umożliwiających efektywne i racjonalne gospodarowanie obiektem zabytkowym.
- d) Unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np.: dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo.
- e) Stwarzanie przestrzennych warunków dla kontynuacji funkcji tożsamyh dla tradycji miejsca, których podtrzymywanie jest racjonalne np.: targowe w śródmieściach miast o korzeniu średniowiecznym, rybołówstwo na wybrzeżu i rybactwo na Zalewie Wiślanym.
- f) Eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych i udostępnianie miejsc o wysokich walorach kulturowych, w szczególności zabytków rangi światowej, europejskiej i krajowej oraz wybitnych dóbr kultury współczesnej.
- g) Komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy – uzupełnianie istniejących struktur o nowe elementy tworzące harmonijną całość.
- h) W gminnych dokumentach planistycznych należy:

- zidentyfikować istniejące i potencjalne konflikty funkcjonalno-przestrzenne związane z ochroną walorów kulturowych;
- zidentyfikować elementy charakterystyczne krajobrazu kulturowego oraz określić zasady ich ochrony (np.: wskazanie wytycznych dotyczących zgodnych z tożsamością miejscowości zasad: posadowienia obiektów na działce, formy obiektu, detalu architektonicznego);
- określić elementy charakterystyczne w przypadku dóbr kultury współczesnej, które winny zostać zachowane.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Ochrona i odnowa charakterystycznych zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, m.in.: układów urbanistycznych i ruralistycznych, zabytków wsi pomorskiej, dziedzictwa morskiego i rzeczno, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe Ziemi Słupskiej, Żuław, Powiśla, Kaszub i Kociewia), obiektów dziedzictwa obronnego i techniki (w tym systemów hydrotechnicznych), kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich, materialnych relikwów dziedzictwa solidarnościowego, zespołów rezydencjalnych, zespołów zieleni urządzonej, wybitnych dóbr kultury współczesnej.
- 2) Rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych.
- 3) Ekspozycja i udostępnienie stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.
- 4) Obejmowanie ochroną miejsc o wyjątkowych wartościach, gdzie została zachowana historyczna struktura przestrzeni i szczególne walory przyrodniczo-krajobrazowe – zalecane formy ochrony to odpowiednie zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub powołanie parku kulturowego.
- 5) Uwzględnianie w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji elementów dziedzictwa kulturowego wymagających szczególnej ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych.

System ochrony walorów krajobrazu

Walory krajobrazowe obszarów wynikają z wysokiej rangi naturalnych i kulturowych elementów środowiska. W większości przypadków walory te chronione są na mocy *Ustawy o ochronie przyrody*, a forma zintegrowanej ochrony walorów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych przewidziana *Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, jest stosowana sporadycznie.

Zadania polityki przestrzennej

- 1) Zachowanie i eksponowanie najwartościowszych zespołów i fragmentów krajobrazu, panoram widokowych i wnętr architektoniczno-krajobrazowych dla wzmacniania wizerunku regionu.
- 2) Kształtowanie nowych walorów krajobrazowych, w tym odtworzenie krajobrazów zdegradowanych oraz przeciwdziałanie procesom zagrażającym walorom krajobrazu.

- a) W strefach krajobrazu harmonijnego (ziemia puckska, bytowska, kartuska, słowińska, dolina dolnej Wisły, Żuławy Wiślane, Równina Charzykowska oraz parki krajobrazowe, parki narodowe) zachowanie i uczytelnianie istniejących wartości estetyczno-widokowych związanych z rzeźbą terenu oraz jego naturalnym i kulturowym pokryciem.
- b) W sferze krajobrazu dysharmonijnego i zdegradowanego (aglomeracja Trójmiasta, obszary podmiejskie ośrodków regionalnych, główne ciągi komunikacyjne) – przywracanie równowagi przyrodniczej, zwiększanie bioróżnorodności, porządkowanie i odtwarzanie zasobów kulturowych, usuwanie lub maskowanie zielenią elementów obniżających walory estetyczno - widokowe.
- c) Ograniczanie zainwestowania na terenach leśno-rolnych (szczególnie o wysokich wartościach kulturowych i estetycznych) przez wyznaczanie w dokumentach planistycznych gmin obszarów wyłączonych spod zabudowy i jej ograniczanie oraz wskazywanie linii zabudowy oddzielającej obszar zabudowany od obszarów rolnych lub zagrodowej zabudowy rozproszonej.
- d) Eliminacja i przeciwdziałanie powstawaniu zabudowy o cechach dysharmonijnych w strefach wglądów na tereny o wysokich walorach krajobrazowych.
- e) Ekspozowanie i odtwarzanie dominant architektonicznych (np.: baszty, wieże zamków, kościołów czy ratuszy).
- f) Preferowanie i kontynuacja dobrej praktyki w zagospodarowania przestrzeni (układów ruralistycznych, niw siedliskowych etc.) i sposobie użytkowania obszarów o wyraźnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych.
- g) Ochrona przestrzeni o specyficznych i unikatowych walorach krajobrazowych.
- h) Ograniczanie wprowadzania obcych krajobrazowo elementów i form zagospodarowania antropogenicznego oraz dewastowania elementów przyrodniczych i architektonicznych krajobrazu – ochrona tożsamości wszystkich typów krajobrazu.
- i) Kształtowanie i podnoszenie walorów krajobrazowych oraz ich lepsze udostępnienie, jako elementu jakości życia i atrakcyjności turystycznej województwa.
- j) Opracowywanie studiów krajobrazowych przy realizacji inwestycji wielkopowierzchniowych, wysokościowych lub liniowych w dominujący sposób oddziałujących na przestrzeń.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego

Podejmowanie działań ochronnych na obszarach wiejskich mających na celu utrzymanie przestrzeni otwartych cennych krajobrazowo, w tym głównie ochrona terenów leśnych i rolnych, poprzez wyłączanie ich z terenów potencjalnie przeznaczanych pod zabudowę.

Ochrona zasobów środowiska

Zadania polityki przestrzennej

1) Zachowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego (abiotycznego – *kopaliny, gleby, wody, powietrze* i biotycznego – *bioróżnorodność*), kształtującymi jakość przestrzeni, warunki życia i zrównoważony rozwój regionu ze szczególnym uwzględnieniem rekreacji i turystyki.

Zasady zagospodarowania przestrzennego

Ochrona gruntów leśnych i rolnych

Działania na rzecz ochrony gleb stanowią grupę działań skorelowanych z innymi działaniami na rzecz ochrony zasobów biosfery i zapewnienia ekologicznych warunków życia i obejmują gleby o najwyższej przydatności rolniczej, a także grunty leśne i obszary hydrogeniczne:

- a) Zachowanie (niepomniejszanie) co najmniej obecnej powierzchni terenów leśnych i stosowanie kompensacji przyrodniczej przy przeznaczeniu na cele nieleśne.
- b) Powiększanie arealu gruntów leśnych przez zalesianie gruntów o najniższych walorach produkcyjnych i zagrożonych procesami erozyjnymi, wzmacniające ich ekologiczną stabilność, spójność przestrzenną struktur ekologicznych – szczególnie w centralnej, pojeziernej części województwa oraz w zdefiniowanych korytarzach ekologicznych.
- c) Ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej (w tym zapobieganie rozczłonkowaniu zwartej przestrzeni produkcyjnej) pochodzenia mineralnego i organicznego w klasach bonitacyjnych I – III, szczególnie na obszarach Żuław Wiślanych, pasa pobraży oraz pojezierzy – Starogardzkiego, ławskiego, Krajeńskiego i fragmentów Kaszubskiego.
- d) Wprowadzanie trwałej zabudowy biologicznej – zadarnienia, zakrzewienia i zalesienia – na obszarach użytków rolnych narażonych na rozwój procesów denudacyjnych i erozyjnych oraz obszarach nieużytków i zagrożonych suszą.
- e) Ograniczanie do minimum stref bezpośredniej ingerencji w trakcie prowadzenia inwestycji infrastrukturalnych, rekultywacja miejsc zdegradowanych oraz wykorzystanie zabezpieczonej w czasie realizacji tych inwestycji wierzchniej warstwy gleby.
- f) Przywracanie gruntom zdegradowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb.

Rozwój gospodarki turystycznej

Zadania polityki przestrzennej:

- 1) Rozwój całorocznej oferty turystycznej opartej o walory przyrodniczo-kulturowe i krajobrazowe oraz funkcje miejskie i metropolitalne.

Zasady zagospodarowania przestrzennego:

- a) Rozwój bazy noclegowej w pierwszej kolejności w oparciu o możliwości adaptacji istniejącej zabudowy dotychczas pełniącej inne funkcję.
- b) Realizacja zagospodarowania turystycznego i urządzeń rekreacji jako atrakcji towarzyszących trasom turystycznym wykorzystywanym masowo.
- c) Spójne kształtowanie systemu szlaków turystycznych, których przebiegi powinny być kształtowane z myślą o zachowaniu hierarchii, potrzebach różnych użytkowników, ponadto łączyć się w sieć o zasięgu międzyregionalnym i międzynarodowym.

d) Ograniczanie presji turystycznej na obszary wrażliwe przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo przez zapewnienie infrastruktury obsługi ruchu turystycznego przeciwdziałającej dewastacji tych obszarów.

e) Ograniczanie intensywności zagospodarowania stref przybrzeżnych jezior, realizacja zagospodarowania w przypadku jezior rynnowych przez zagospodarowanie tylko jednej strony jeziora.

f) Wytężanie i organizowanie szlaków turystycznych, zwłaszcza tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym w sposób umożliwiający ich wykorzystanie niezależnie od stopnia sprawności fizycznej.

g) Kształtowanie w miejscowościach uzdrowiskowych oraz wypoczynkowych odpowiedniej wielkości terenów zieleni urządzonej dla potrzeb kuracjuszy, turystów i mieszkańców.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1) Rozwój infrastruktury turystyki opartej o usługi typu SPA, kulturowej, specjalistycznej i wyczynowej jako potencjału zwiększającego atrakcyjność regionu także poza sezonem letnim – w szczególności w miejscowościach o najwyższej liczbie miejsc noclegowych.

2) Poprawa jakości i estetyki stref intensywnego zagospodarowania turystycznego, tak, aby odpowiadały potrzebom regeneracyjnym człowieka.

3) Rozwój infrastruktury turystyki.

4) Utworzenie szlaków tematycznych i produktów turystycznych, wykorzystujących kulturowe, przyrodnicze i krajobrazowe walory województwa.

5) Kompleksowa budowa systemu szlaków i informacji turystycznej na obszarze całego województwa.

Korzyści wynikające z ww. wyznaczników dla Miasta i Gminy Prabuty:

1. kształtowanie mechanizmów generujących efektywny ekonomicznie rozwój społeczno – gospodarczy;
2. dostępność Prabut dla potencjalnych inwestorów;
3. ochrona przed degradacją środowiska kulturalnego i przyrodniczego gminy miejskiej i wiejskiej;
4. rewaloryzacja zabytków, architektonicznych (szczególnie zamku biskupiego) i archeologicznych oraz ich prawna ochrona;

5. ochrona i rewaloryzacja parków i cmentarzy;
6. poprawa warunków ekologicznych i turystycznych;
7. wyeksponowanie walorów kulturowych, krajobrazowych.

2.1.3. RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTEKÓW Z WOJEWÓDZKIM PROGRAMEM OPIEKI NAD ZABYTEKAMI.

Cele i zadania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w województwie pomorskim:

Celem strategicznym Programu Opieki jest:

ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO POMORZA SŁUŻĄCE BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ ORAZ PROMOCJI TURYSTYCZNEJ WOJEWÓDZTWA

Cel ten będzie realizowany w ramach 3 priorytetów:

Priorytet 1:

ODNOWA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIAST I WSI

Priorytet 2:

OCHRONA KULTUROWEGO DZIEDZICTWA MORSKIEGO I RZECZNEGO

Priorytet 3:

BADANIE, DOKUMENTACJA I PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Kierunki działań

Dla priorytetu 1:

1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej.
2. Ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego wsi – regionalnego budownictwa wiejskiego.
3. Odnowa krajobrazu kulturowego wsi pomorskiej.
4. Ożywienie obszarów zabytkowych zespołów ruralistycznych oraz urbanistycznych.
5. Zachowanie dziedzictwa obronnego i techniki.
6. Poprawa stanu ochrony i opieki nad zbiorami muzealnymi i archiwalnymi.
7. Trwałe zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych.
8. Ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi.

Typy wsparcia działań:

1. Działania uwzględniające w szczególności konserwację, renowację, rewaloryzację, poprawę stanu zachowania:
  - obiektów sakralnych (kościóły, klasztory, kaplice, domy modlitwy, kapliczki przydrożne, cmentarze, kalwarie itp.),
  - obiektów mieszkalnych miast i wsi (dwory, pałace, wille, kamienice, domy, tradycyjne obiekty budownictwa wiejskiego, zagrody itp.),
  - obiektów użyteczności publicznej (ratusze, szkoły, szpitale, przytułki, sądy, dworce, karczmy itp.),
  - obiektów budownictwa obronnego (mury, baszty, zamki, twierdze, zespoły fortyfikacji, zespoły koszarowe, budowle obronne itp.),
  - obiektów techniki (fabryki, młyny, wiatraki, kuźnie, wieże ciśnień, hale produkcyjne, browary, gorzelnie itp.),
  - obiektów gospodarczych (budynki folwarczne, spichrze, stodoły, inne obiekty w obrębie zespołów, zagród itp.),
  - parków, ogrodów, zieleni komponowanej.
2. Rewitalizacja zabytkowych zespołów ruralistycznych i urbanistycznych.
3. Rewaloryzacja, adaptacja na cele kulturalne, edukacyjne, turystyczne obszarów i obiektów przemysłowych i powojennych, pokolejowych.

4. Konserwacja i rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych (w tym archeologicznych) polegająca na odtworzeniu ich pierwotnego, historycznego wyglądu.
5. Montaż w obiektach zabytkowych niezbędnych urządzeń technicznych, instalacji dla zapewnienia właściwych warunków przechowywania i eksponowania zabytków ruchomych, muzealiów oraz trwałego zachowania i użytkowania tych budowli.
6. Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.).
7. Iluminacja najcenniejszych zabytków dziedzictwa kulturowego miast i wsi.

Dla priorytetu 2:

1. Zachowanie dziedzictwa morskiego i rzeczno-śluzowego służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej.
2. Ochrona krajobrazu kulturowego strefy przybrzeżnej.
3. Zachowanie zanikającej kultury materialnej portów morskich i rzecznych oraz wsi rybackich.
4. Odnowa i ożywienie zdegradowanych obszarów portowych i przemysłowych związanych z przemysłem morskim.
5. Zachowanie i ochrona charakterystycznych obiektów hydrotechnicznych związanych z zagospodarowaniem wód śródlądowych regionu.
6. Zachowanie krajobrazu kulturowego charakterystycznych obszarów depresyjnych województwa (Żuławy, Powiśle).
7. Pielęgnowanie i promocja bogatych tradycji morskich kraju i regionu oraz tradycji lokalnych związanych z życiem codziennym mieszkańców strefy przybrzeżnej.
8. Ekspozycja najcenniejszych zabytków dziedzictwa morskiego i rzeczno-śluzowego.

Typy wsparcia działań:

1. Działania uwzględniające w szczególności konserwację, renowację, rewaloryzację, poprawę stanu zachowania:
  - urządzeń hydrotechnicznych (np.: śluzy, przepusty, stacje pomp, młyny, elektrownie wodne),
  - obiektów charakterystycznych takich jak mosty zwodzone, obrotowe, latarnie morskie, nadbrzeżne fortyfikacje,
  - portów morskich – handlowych i rybackich z towarzyszącą zabudową i pochylniami,
  - budowli przemysłowych związanych z gospodarką morską (w tym z przemysłem stoczniowym),
  - osad rybackich i dziedzictwa materialnego związanego z osadnictwem Powiśla,
  - elementów dziedzictwa architektury kurortów / uzdrowisk.
2. Rewitalizacja zabytkowych obszarów portowych i przemysłowych związanych z przemysłem morskim i gospodarką morską.
3. Rewaloryzacja, adaptacja na cele kulturalne, edukacyjne, turystyczne obszarów i obiektów dziedzictwa morskiego i rzeczno-śluzowego.
4. Konserwacja i rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych dziedzictwa morskiego i rzeczno-śluzowego (w tym archeologicznych) polegająca na odtworzeniu ich pierwotnego, historycznego wyglądu.

5. Iluminacja najcenniejszych zabytków dziedzictwa morskiego i rzecznoego.

Dla priorytetu 3:

1. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.
2. Rozpoznanie zasobów i specyfiki regionalnego dziedzictwa kulturowego.
3. Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, materiału, kolorystyki, rozwiązań konstrukcyjnych).
4. Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.
5. Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.
6. Szeroki dostęp do informacji o dorobku kultury regionalnej.

Typy wsparcia działań:

1. Specjalistyczne opracowania badawczo-dokumentacyjne obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym obejmujące:
  - ekspertyzy techniczne i konserwatorskie,
  - badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne,
  - program prac konserwatorskich i restauratorskich,
  - dokumentacje projektowe,
  - inwentaryzacje architektoniczno-konserwatorskie.
2. Współpraca z instytucjami kultury w zakresie rozpoznania oraz wymiany informacji o zasobach regionalnego dziedzictwa kulturowego,
3. Rozpoznanie i promocja najcenniejszych zabytków regionu – w szczególności obejmująca charakterystyczne zabytki świadczące o ich odrębności i specyfice: dziedzictwa morskiego i rzecznoego, dziedzictwa budownictwa ceglanego (przede wszystkim najstarsze kościoły i założenia klasztorne, zamki krzyżackie) i drewnianego (przede wszystkim dziedzictwo kulturowe Ziemi Słupskiej, Żuław, Kaszub i Kociewia).
4. Wspieranie działań edukacyjnych i promocyjnych oraz popularyzujących wiedzę o dziedzictwie kulturowym województwa pomorskiego – w szczególności:
  - przygotowanie i organizacja konferencji naukowych,
  - opracowanie i wydruk publikacji,
  - organizacja konkursów,
  - popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo.
5. Wspieranie tworzenia oraz promocji produktów markowych i turystycznych województwa opartych na zasobach dziedzictwa kulturowego i przyrody.
6. Rozbudowa warstwy dziedzictwa kulturowego w ramach Systemu Informacji Przestrzennej.

Polityka w dziedzinie opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego województwa pomorskiego będzie zmierzała do:

- konsekwentnego i planowego realizowania zadań kompetencyjnych samorządu województwa poprzez wykonywanie programu o charakterze wojewódzkim,
- włączenia dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia samorządów terytorialnych zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych,
- umożliwienia i wspierania racjonalnego wykorzystania środków finansowych na ratowanie obiektów o szczególnych wartościach historycznych,
- dbałości o krajobraz kulturowy regionu, w tym zachowania jego charakterystycznych elementów zabytkowych i przyrodniczych,
- rewaloryzacji przekształconych cennych elementów dziedzictwa kulturowego,
- ochrony i propagowania tradycyjnych form i cech architektury regionalnej (w zakresie bryły, detalu architektonicznego, rozwiązań konstrukcyjnych, materiałowych, kolorystyki),
- umożliwienia kreowania i realizowania regionalnych i lokalnych projektów związanych z kompleksowymi pracami konserwatorskimi i restauratorskimi oraz chroniącymi krajobraz kulturowy,
- stymulowania zasad partnerstwa publiczno - prywatnego z sektorem przedsiębiorców działających na rzecz dziedzictwa kulturowego (zagospodarowanie obiektów zabytkowych),
- wspieranie aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej odrębności i tożsamości (odbudowa i wzmocnienie regionalnej tożsamości),
- podnoszenie walorów zabytkowych oraz wykorzystanie ich w promocji kultury i dla rozwoju turystyki w regionie,
- kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w regionie wśród mieszkańców oraz we władzach samorządowych.

2.2. STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W SFERZE OCHRONY ZABYTEKÓW

Wstąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej stworzyło szansę wprowadzenia w różnych dziedzinach życia publicznego, w tym i kultury – długookresowego planowania, w tym planowania strategicznego. Bardzo ważnym elementem takiego planowania jest wyznaczenie zadania i konstruowanie priorytetów do realizacji krótko i długofalowych.

Ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, ale przede wszystkim – dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także wspólnoty Polski z Unią Europejską wyznacza dokument tworzący **Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 wraz z uzupełnieniem NSRK na lata 2004 – 2020**. Przeprowadzona została w nim wnikliwa analiza prawna, ekonomiczna, instytucjonalna i organizacyjna sfery kultury. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski. Określa spójne działania horyzontalne, realizowane w regionach. Stąd celem strategicznym jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce, a celami częściowymi są m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków, wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.

W celu wdrożenia tej strategii w dziedzinie ochrony zabytków w Ministerstwie Kultury opracowano **Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2020”**.

Najistotniejszym osiągnięciem tego programu jest zmiana filozofii pasywnej na aktywną w odniesieniu do działań wobec dziedzictwa kulturowego. Wzbogacono go również o ekonomiczne mechanizmy nadające sens skuteczności w podejściu do ochrony zabytków.

W dokumencie tym wśród najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków uznano w pierwszej kolejności:

- przygotowanie skutecznego systemu prawnego – finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami częściowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków;

- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego;
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem zagranicę.

Podprogramy, priorytety i działania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”

PRIORYTET 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działania realizowane w ramach tego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Działanie 1.1.

Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno – finansowych w sferze ochrony zabytków.

Głównym **celem** działania jest dostosowanie sfery ochrony zabytków do rzeczywistości gospodarczej.

Celami częściowymi są:

1. Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków.
2. Wzmocnienie roli ośrodków dokumentacji zabytków.
3. Zrównoważone „urynkowanie zabytków”.
4. Wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki.

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

Działanie to objęło dwa projekty:

1. Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”.
2. Program: „Promesa Ministra Kultury”.

PRIORYTET 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

- podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków;
- powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi z sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno – ekonomiczny regionów;
- promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich (realizacja programu „Ochrona ginących zawodów”).

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium”. Program przewiduje budowę sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

2.3. KRAJOWE UWARUNKOWANIA FORMALNO – PRAWNE I INSTYTUCJONALNE FUNKCJONOWANIA OCHRONY ZABYTEKÓW

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się głównie w następujących ustawach:

1. ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku **o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U., Nr 162, poz. 1568);
2. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku – **Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami);
3. ustawie z dnia 16 października 1991 roku **o ochronie przyrody** (Dz. U. z 2001 roku, Nr 99, poz. 1079, Nr 100, poz. 1085, Nr 110, poz. 1189 i Nr 145, poz. 1623 z późniejszymi zmianami);
4. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 roku **o gospodarce nieruchomościami** (Dz. U. z 2000 roku, Nr 46, poz. 543 z późniejszymi zmianami);
5. ustawie z dnia 27 marca 2003 roku **o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U. Nr 80 poz. 717);
6. ustawie z dnia 7 lipca 1994 roku – **Prawo budowlane** (Dz. U. z 2000 roku, Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 z późniejszymi zmianami);
7. ustawie z dnia 25 października 1991 roku **o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (Dz.U. z 2001 roku, Nr 13, poz. 123, z 2002 roku Nr 41, poz. 364, z 2003 roku Nr 96, poz. 874, Nr 162, poz. 1568, Nr 213, poz. 2081, z 2004 roku, Nr 11, poz. 96, Nr 261, poz. 2598, z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091, Nr 132, poz. 1111, Dz.U. z 2005 roku, Nr 131, poz. 1091).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w ustawach:

1. ustawie z dnia 21 listopada 1996 roku **o muzeach** (Dz. U. z 1997 roku, Nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami);
2. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 roku **o bibliotekach** (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 roku **o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (Dz. U. z 2002 roku, Nr 171, poz. 1396 i Nr 241, poz. 2074).

W myśl art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem jest: **nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.**

Zgodnie z art. 4 niniejszej ustawy:

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Natomiast w art. 6 stwierdza się, że:

1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

2) zabytki ruchome będące w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,

- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków określa art. 7:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na mocy art. 16:

- 1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
- 2. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
- 3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
- 4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
- 5. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie, których ten park ma być urządzony.
- 6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Ustaleniami art. 18:

- 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- 2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
  - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
  - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,
  - 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

Zaleceniem art. 19:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,*
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,*
- 3) parków kulturowych.*

2. W przypadku, gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 nakazuje, że:

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W art. 21 ustanawia, że:

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Postanowieniem art. 22, ust. 4:

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Organizację organów ochrony zabytków reguluje Rozdział 9. W myśl art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1.) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,*
- 2.) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.*

W art. 91 ust. 4 sprecyzowane są zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator zabytków. Są to w szczególności:

- 1.) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 2.) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*
- 3.) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,*
- 4.) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,*
- 5.) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,*
- 6.) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,*

- 7.) *opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,*
- 8.) *upowszechnianie wiedzy o zabytkach,*
- 9.) *współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.*

3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO PRABUT

Okresy rozwoju przestrzennego Prabut

W rozwoju przestrzennym Prabut można wyodrębnić kilka okresów:

- **Okres wczesnośredniowieczny do 1236 roku**, gdy wojska krzyżackie niszczą pruski gród Rezija;
- **Okres średniowieczny po 1276 do XVI wieku**, związany z budową zamku i nadaniem 30.10.1330 roku przywileju lokacyjnego miasta;
- **Okres nowożytny XVI wiek do 1868 roku**, gdy Prabuty stają się stolicą Pomezanii, a następnie siedzibą starostwa. Nacechowany licznymi kataklizmami (wojny, pożary epidemie), po których miasto się odradzało;
- **Okres po 1868 roku** miasta ukształtowanego po wielkim pożarze z zachowanym do dziś układem urbanistycznym;
- **Okres po 1945 roku**. W okresie tym zaczęły powstawać nowe osiedla, głównie bloki mieszkalne – zwłaszcza w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych. Powstawały także domki jednorodzinne.

Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego.

W Prabutach występuje wiele wyjątkowo czytelnych **nawarstwień kulturowych**, co jest istotnym walorem w przestrzeni i krajobrazie miasta, wiele jest też obiektów o zachowanej historycznej architekturze. Zasoby te nie zawsze są właściwie dostrzegane, odpowiednio wyeksponowane oraz wykorzystane. Tylko część z nich objęta jest ochroną prawną. Największe bogactwo form występuje w obrębie zachowanego urbanistycznego układu staromiejskiego.

2. Główne zasoby dziedzictwa kulturowego Miasta i Gminy Prabuty stanowią:

Miasto:

- zespół urbanistyczno – architektoniczny miasta lokacyjnego;
- 7 obiektów wpisanych do rejestru zabytków z okresu średniowiecza;
- 4 obiekty wpisane do rejestru zabytków z czasów nowożytnych;
- 2 fragmenty przedmieść objętych ochroną konserwatorską A;
- zabudowa historyczna objęta ochroną konserwatorską B;
- objęcie miasta ochroną krajobrazu K;
- objęcie starego miasta ochroną archeologiczną W, a pozostałych terenów obserwacja archeologiczną OW;
- duża ilość obszarów atrakcyjnych archeologicznie;
- sporo obiektów inżynierskich i przemysłowych o wysokich walorach;
- historyczne założenia zieleni, w tym parki, skwery, cmentarze oraz zieleń na stokach wokół starego miasta.

Gmina:

- 4 kościoły objęte wpisem do rejestru zabytków;
- 3 rejestrowe obiekty mieszkalne;
- 5 założeń dworsko – folwarczno – parkowych;
- Jedno grodzisko wpisane do rejestru;
- duża ilość stanowisk archeologicznych i atrakcyjnych archeologicznie;
- strefy ochrony konserwatorskiej: B, E, K, W i OW;
- obiekty inżynierskie o znacznych walorach;
- historyczne cmentarze (protestanckie i katolickie) oraz zieleń;

3.1. WYKAZ ZABYTEKÓW

3.1.1. WYKAZ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU

Do rejestru zabytków w granicach administracyjnych miasta i gminy wpisane są następujące obiekty zabytkowe (il. 3):

Miasto Prabuty:

1. Układ urbanistyczny starego miasta. Decyzja nr 63 (dawny numer: P/44) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.09.1956 r.;
2. Brama Kwidzyńska. Decyzja nr 86, (dawny numer: P/107) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.12.1957 r.;

3. Budynek Mieszkalny, ul. Długa 15. Decyzja nr ? (dawny numer: P/37) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 15.09.1956 r.;
4. Dom, ul. Polna 2. Decyzja nr 1261, (dawny numer: 109/89) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu z dnia 25.01.1989 r.;
5. Dom, ul. Miła 5. Decyzja nr 88, (dawny numer: P/113) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.12.1957 r.;
6. Kościół Ewangelicko – Augsburski, tzw. Polski, „Izba Pamiątek”, ul. Zamkowa. Decyzja nr 85, (dawny numer: P/103) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.12.1957 r.;
7. Kościół Filialny pod wezwaniem Św. Wojciecha. Decyzja nr 30 (dawny numer: P/66) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 31.03.1953 r.;
8. Relikty zamku biskupiego, ul. Miła i Mazurska. Decyzja nr 87, (dawny numer: P/108) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.12.1957 r.;
9. Wodociągi miejskie, ul. Wałowa. Decyzja nr 458, (dawny numer: 724/67) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 12.11.1967 r.;
10. Kościół Parafialny pod wezwaniem Św. Andrzeja, ul. Warszawska i Kwidzyńska, Decyzja nr 1416, (dawny numer: 303/93) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu z dnia 17.09.1993 r.;
11. Zespół murów obronnych z Bramą Kwidzyńską (szpitalną). Decyzja nr 86, (dawny numer: P/104) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.12.1957 r.;

Gmina Prabuty:

1. Gdakowo, Kościół filialny pod wezwaniem Św. Anny, Decyzja nr 26, (dawny numer: G/6) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 22.08.1950 r.;
2. Obrzynowo, Kościół parafialny p. w. Matki Boskiej Anielskiej, Decyzja nr 24, (dawny numer: O/24) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 11.08.1950 r.;
3. Obrzynowo, Dom. Obrzynowo 13. Decyzja nr 459, (dawny numer: 733/67) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 17.11.1967 r.;
4. Obrzynowo, Podcień – pozostałość domu podcieniowego. Obrzynowo 16. Decyzja nr 460, (dawny numer: 734/67) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku z dnia 17.11.1967 r.;
5. Orkusze, Dwór, Decyzja nr 1665, (dawny numer: 564/98), Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu z dnia 15.06.1998 r.;
6. Rodowo, kościół Parafialny pod wezwaniem Św. Stanisława Kostki wraz z cmentarzem przykościelnym, Decyzja nr 747, (dawny numer: 463) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 19.11.1967 r.;

7. Trumienki, Kościół Parafialny pod wezwaniem Św. Trójcy Przenajświętszej wraz z cmentarzem przykościelnym. Decyzja nr 461, (dawny numer: 735/67) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu z dnia 19.11.1967 r.

3.1.2. WYKAZ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W EWIDENCJI

Gminna ewidencja zabytków składa się po aktualizacji z 797 kart adresowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Prabuty.

Karty ewidencyjne zawierają następujące informacje o obiekcie:

1. Dokładny adres;
2. Czas powstania;
3. Technik wykonania;

4. Fotografii.

Wykaz w rozdziale 13.

3.1.3. ZABYTKI RUCHOME WPISANE DO REJESTRU I EWIDENCJI GMINNEJ.

1. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków:

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków stanowią wyposażenie świątyń. Informacje na ich temat dostępne są w siedzibie WUOZ w Gdańsku w księdze inwentarzowej B.

2. Zabytki ruchome zewidencjonowane:

Wykaz zabytków ruchomych zewidencjonowanych znajdują się w Ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Gdańsku.

3.1.4. OBIEKTY ZABYTKOWE POSTULOWANE DO WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW

W opracowanej Gminnej Ewidencji Zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty zaproponowano wpis do rejestru zabytków następujących obiektów:

Miasto:

- ul. Długa – mur obronny;
- ul. Grunwaldzka 8 – Szkoła Parafialna;
- ul. Jagiełły 14 – dom mieszkalny;
- ul. Kopernika 3 – budynek mieszkalny;
- ul. Kopernika 7 – budynek mieszkalny;
- ul. Kraszewskiego 13 – budynek gospodarczy;
- ul. Kraszewskiego 20 – dom mieszkalny;
- ul. Kraszewskiego 22 – dom mieszkalny;
- ul. Kraszewskiego 24 – dom mieszkalny;
- ul. Krótka 1 – budynek mieszkalny;
- ul. Krótka 3 – budynek mieszkalny;
- ul. Kwidzyńska 8 – budynek mieszkalny;
- ul. Kwidzyńska bez nr – budynek mieszkalny;
- ul. Kwidzyńska bez nr – ogrodzenie;
- ul. Kwidzyńska – gazownia;
- ul. Kwidzyńska – studnia miejska;
- ul. Miła 2 – budynek mieszkalny;
- Rynek – fontanna;
- ul. Warszawska 26 – budynek mieszkalny;
- ul. Warszawska 19 – plebania;
- ul. Warszawska – poczta;
- ul. Warszawska – poczta – budynek gospodarczy;
- ul. Warszawska – poczta – ogrodzenie;
- ul. Warszawska – poczta – skwer;
- ul. Warszawska – skwer miejski;
- ul. Kuracyjna 21 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu lekarskiego;
- ul. Kuracyjna 23 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu lekarskiego;
- ul. Kuracyjna 25 – Sanatorium – Willa ordynatora;
- ul. Kuracyjna 27 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu lekarskiego;
- ul. Sanatoryjna 3 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
- ul. Sanatoryjna 7 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
- ul. Sanatoryjna 3 - 7 – gospodarczy;
- ul. Sanatoryjna 10 – Sanatorium – budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;

- ul. Sanatoryjna 12 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
- ul. Sanatoryjna 10 -12 – gospodarczy;
  - ul. Sanatoryjna 13 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
  - ul. Sanatoryjna 14 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
  - ul. Sanatoryjna 16 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
  - ul. Sanatoryjna 17 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
- ul. Sanatoryjna 13 - 17 – gospodarczy;
- ul. Sanatoryjna 16 - 18 – gospodarczy;
  - ul. Sanatoryjna 18 – Sanatorium budynek mieszkalny personelu sanatoryjnego;
    - Sanatorium administracja;
    - Sanatorium gospodarczy I;
    - Sanatorium gospodarczy 2;
    - Sanatorium kuchnia;
    - Sanatorium pawilon 5;
    - Sanatorium pawilon 6;
    - Sanatorium pawilon 7;
    - Sanatorium pawilon 8;
    - Sanatorium pawilon 9;
    - Sanatorium pawilon 10;
    - Sanatorium pawilon 11;
    - Sanatorium kaplica
- Kanał młyński;
- ul. Daszyńskiego – hydrofor;
- Mur obronny wokół starego Miasta – wiele odcinków;
- ul. Wojska Polskiego 2 – dom mieszkalny;
- ul. Wojska Polskiego 2 – budynek gospodarczy;
- ul. Wojska Polskiego 22 – budynek mieszkalny;
- ul. Wojska Polskiego – młyn;
- ul. Wojska Polskiego – wartownia;
- ul. Wojska Polskiego 9 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 10 – budynek koszarowy techniczny;
- ul. Wojska Polskiego 11 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 12 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 13 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 14 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 15 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 16 – budynek koszarowy;

- ul. Wojska Polskiego 17 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 18 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego 19 – budynek koszarowy ;
- ul. Wojska Polskiego 20 – budynek koszarowy;
- ul. Wojska Polskiego – zieleń;

Gmina:

- Gdakowo – budynek mieszkalny;
- Gonty – cmentarz;
- Kałdowo – dwór;
- Kołodzieje b. n. – budynek;
- Kowale – park;
- Laskowice 17 – budynek mieszkalny;
- Laskowice 40 – budynek mieszkalny;
- Pachutki – cmentarz;
- Pachutki – park;
- Pachutki – zadrzewienie przydrożne;
- Raniewo – dwór;
- Raniewo – gospodarczy;
- Raniewo – park;
- Raniewo – dwór 2;
- Raniewo – gospodarczy 1;
- Raniewo – gospodarczy 2;
- Raniewo – gospodarczy 3;
- Raniewo – kuźnia;
- Raniewo – rządówka;
- Raniewo – park;
- Rodowo 2 – budynek mieszkalny;
- Rodowo 12 – gospodarczy;
- Rodowo 12 – kuźnia;
- Rodowo – mur cmentarny;
- Rodowo – zadrzewienie cmentarza;
- Rodowo – cmentarz;
- Sypanica – budynek mieszkalny;
- Stankowo 5 – dwór;
- Stankowo 5 – park;
- Stankowo 42 – dom;
- Stankowo 42 – gospodarczy;
- Stankowo 42 – stodoła;
- Obrzynowo 8 – gospodarczy;
- Obrzynowo 8 – zadrzewienie;
- Obrzynowo 12 – dawna mleczarnia, obecnie zlewnia mleka;
- Obrzynowo 15 – gospodarczy;
- Obrzynowo 17 – dom mieszkalny;

- Obrzynowo 30 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo, obok 64 – budynek;
- Obrzynowo 66 – dom;
- Obrzynowo 82 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 83 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 103 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 103 – gospodarczy 1;
- Obrzynowo 103 – gospodarczy 2;
- Obrzynowo 103 – stodoła;
- Obrzynowo 104 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 105 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 121 – dom mieszkalny;
- Obrzynowo 121 – gospodarczy 1;
- Obrzynowo 121 – gospodarczy 2;
- Obrzynowo 121 – aleja;
- Obrzynowo – cmentarz;
- Obrzynowo – remiza strażacka;

3.2. ZASOBY MUZEALNE

W Prabutach nie ma Muzeum. Placówką kulturalną, która zajmuje się gromadzeniem dóbr kultury w mieście jest Izba Pamiątek zlokalizowana w „Kościele Polskim” (chwilowo w związku z remontem zbiory zdeponowano w pomieszczeniach Szkoły Podstawowej nr 2) oraz „Wieża Kwidzyńska”, której pomieszczenia zaadoptowano na ten cel.

3.3. OBIEKTY ZABYTEKOWE O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA MIASTA I GMINY

Prócz kształtującego się od XIII do XIX wieku staromiejskiego układu urbanistycznego (zespół urbanistyczno – architektoniczny) zabytkami nieruchomymi o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy, są obiekty, które pokrywają się głównie z tymi, które zostały wpisane do rejestru zabytków oraz widnieją w gminnej ewidencji zabytków. W szczególności są, to:

Miasto Prabuty:

- Układ urbanistyczny starego miasta (il. 4);
- Relikty zamku biskupiego (il. 5);
- Kościół Filialny pod wezwaniem Św. Wojciecha (il. 6);
- Zespół murów obronnych z Bramą Kwidzyńską „Szpitalną” (il. 7);
- Wodociągi miejskie (il. 8);
- Kościół Polski (il. 9).

Gmina Prabuty:

- Gdakowo, Kościół filialny pod wezwaniem Św. Anny;
- Obrzynowo, Kościół parafialny p. w. Matki Boskiej Anielskiej (il. 10);
- Rodowo, Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Stanisława Kostki.

3.4. KRAJOBRAZ KULTUROWY

Miasto i Gmina położone jest na Pojezierzu Iławskim na wschodnim krańcu województwa pomorskiego, obszarze występowania zlodowacenia bałtyckiego, a co za tym idzie działania na tym terenie wielu zjawisk i procesów geomorfologicznych, rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Przy powierzchni terenu dominują osady plejstoceny, będące wynikiem akumulacji czołomorenowej głównej fazy stadia pomorskiego. Obecność czoła lodowca na tym obszarze spowodowała powstanie wielu pagórków morenowych, które zbudowane są z glin zwałowych o różnej frakcji żwiru, piasku i kamieni. Teren Gminy urozmaicają liczne bezodpływowe zagłębienia oraz dolina rzeki Liwy. Na obszarze zachodniej części Pojezierza Iławskiego pojawiają się pierwsze grody warowne kultury łużyckiej (epoka brązu). Na wczesną epokę żelaza datowane są liczne cmentarzyska kurhanowe. Szereg obiektów z okresu wczesnego średniowiecza związanych jest z obecnością Prusów na tym obszarze. Obecny krajobraz kulturowy jest wynikiem kształtowania się na tym terenie przez około 700 lat gwałtownych procesów cywilizacyjnych związanych z działalnością człowieka, a jego ukształtowanie jest wypadkową wielu czynników rozwojowych kultur społeczności zamieszkujących Prabuty mających wpływ na jego powstanie.

Obszary chronione i cenne przyrodniczo występujące na terenie Miasta i Gminy Prabuty:

1. Rezerwat przyrody „Jezioro Liwieniec”;
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Dzierzgoń;
3. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Liwy;
4. Morawski Obszar Chronionego Krajobrazu;

5. Rzeka Liwa – fragment korytarza ekologicznego biegnącego wzdłuż doliny Liwy przez gminę Prabuty i gminy sąsiadujące;
6. Enklawy leśne występujące w obrębie doliny stanowią ochronę i jednocześnie filtr dla wód spływających do rzeki Liwy z okolicznych pól;
7. Występowanie użytków zielonych spełniających rolę przeciwerozyjną i ochronną, zatrzymujących spływ wody i zanieczyszczeń;
8. Bogactwo siedlisk i nisz ekologicznych związanych z obecnością wody stojącej;
9. występowanie na terenie miasta dużych klinów zieleni, w tym enklaw zieleni parkowej i leśnej;
10. Występowanie terenów upraw rolnych różnych klas bonitacyjnych z możliwością wprowadzenia zabudowy rozproszonej z udziałem zieleni;
11. Znaczna bioróżnorodność, szczególnie w strefach dolinnych i na obszarach leśnych;
12. Znaczne walory krajobrazowe związane ze strefą czołowomorenową i strefą krawędziową dolin sandrowych;
13. Na terenie Miasta i Gminy Prabuty jest 26 pomników przyrody.

3.5. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Miasto.

Występująca na terenie miasta strefa ochrony archeologicznej W pokrywa się z wpisanym do rejestru zabytków układem urbanistycznym Starego Miasta. Prócz tego wyznaczona jest strefa obserwacji archeologicznej OW.

Gmina.

Oprócz jednego stanowiska archeologicznego w Kołodziejach wpisanego do rejestru zabytków na terenie gminy występuje duża ilość stanowisk archeologicznych oraz obszarów atrakcyjnych archeologicznie (strefy ochronne W i OW) wymagających lepszego rozpoznania i szerszego rozpowszechniania. Dane AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski) dostępne w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. DOTYCZĄCE ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH

Formą i sposobem ochrony zabytków, są m. in.: wpis do rejestru zabytków, odpowiednie ustalenia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Aktualny stan zachowania i zagospodarowania przestrzennego historycznych Prabut oraz zabytkowych obiektów architektonicznych wynika z działań planistycznych samorządu oraz realizatorskich ich właścicieli i użytkowników po 1945 roku.

Ocena zabytkowego zespołu miejskiego.

Negatywnie wyróżniające się w przestrzeni obszary miasta to:

- zespół zabudowy wielkoblokowej zabudowy wielorodzinnej zlokalizowane w obrębie zespołu urbanistycznego staromiejskiego skalą i charakterem przestrzeni nie wpisane harmonijnie w historyczną strukturę;
- Rynek – obudowany budynkami wielorodzinnymi;

- zabudowa gospodarcza, zespoły garaży i obiekty infrastruktury na przedpolu zespołu śródmiejskiego historycznego – nie wpisane w tradycyjny krajobraz miasta;
- współczesne zespoły zabudowy jednorodzinnej – często na zbyt małych działkach, w zespołach o niskich walorach kompozycji urbanistycznej, z niewielką ilością zieleni, chaotyczne architektonicznie; współczesne zespoły zabudowy wielorodzinnej lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych o niskich na ogół walorach architektoniczno – urbanistycznych i kiepskich rozwiązaniach projektowych;
- Znaczna część dzielnicy staromiejskiej ma duży potencjał tradycji historycznej lecz jest zdegradowana przestrzennie poprzez wprowadzenie w strukturę przestrzenną obcych architektonicznie budynków wielokubatorowych, nie dostosowanych skalą i układem do oryginalnego założenia, bałagan w zagospodarowaniu (sporo obiektów dysharmonijnych, w złym stanie technicznym).

4.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU KWIDZYNSKIEGO

Misja:

Społeczność współpracująca na rzecz poprawy życia w powiecie, budująca zdolność do trwałej konkurencji zewnętrznej, zachowująca równowagę rozwoju.

GOSPODARKA

Priorytet 1

Wszechstronny rozwój gospodarczy

CEL STRATEGICZNY 1.1

Stworzenie warunków sprzyjających pozyskiwaniu inwestorów, rozwoju przedsiębiorczości, innowacji i nowych technologii oraz wzrostu konkurencyjności firm funkcjonujących na terenie powiatu

Kierunki działania:

1.1.1 - Podejmowanie działań wspierających innowacyjność na terenie powiatu oraz promocja postaw innowacyjnych

1.1.2 - Przygotowanie terenów dla potencjalnych inwestorów

1.1.3 - Wspieranie innowacyjnych form kształcenia oraz kształcenia ustawicznego i praktycznego

CEL STRATEGICZNY 1.2

Lepsze warunki do rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz wspieranie aktywności na obszarach wiejskich

Kierunki działania:

1.2.1 - Poprawa infrastruktury technicznej na terenach wiejskich

1.2.2 - Wspieranie działań w zakresie zwiększenia mobilności i przedsiębiorczości mieszkańców terenów wiejskich powiatu

1.2.3 - Wspieranie działań w zakresie usprawnienia obiegu informacji w sektorze rolnym

1.2.4 - Rozwój usług i osadnictwa

CEL STRATEGICZNY 1.3

Rozwój przedsiębiorczości oraz integracja małych i średnich przedsiębiorstw

Kierunki działania:

1.3.1 - Tworzenie atrakcyjnych lokalnych warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania

1.3.2 - Pomoc w zakresie załatwiania formalności oraz funkcjonowania w warunkach zjednoczonej Europy

1.3.3 - Wspieranie działań zmierzających do poprawy dostępności do programów wsparcia MSP

1.3.4 - Promocja przedsiębiorczości, instytucji otoczenia sektora MSP oraz tworzenia nowych miejsc pracy

1.3.5 - Rozwój usług i handlu

CEL STRATEGICZNY 1.4

Podjęcie działań w celu rozwoju turystyki w powiecie

Kierunki działania:

1.4.1 - Wspieranie i promocja działań dotyczących przedsięwzięć turystycznych prowadzonych na terenie powiatu

1.4.2 - Promowanie walorów turystycznych, przyrodniczych i krajobrazowych powiatu

1.4.3 - Rozwijanie i promowanie agroturystyki

CEL STRATEGICZNY 1.5

Silny, partnerski powiat kwidziński w Unii Europejskiej

Kierunki działania:

1.5.1 - Rozwijanie kontaktów zagranicznych sprzyjających rozwojowi społeczno – gospodarczemu

1.5.2 – Tworzenie warunków do realizacji przedsięwzięć wzmacniających potencjał społeczno – gospodarczy powiatu

PRZESTRZEŃ

Priorytet 1

Prowadzenie spójnej polityki przestrzennej w porozumieniu z gminami, zwłaszcza w zakresie zrównoważonego rozwoju infrastruktury technicznej

CEL STRATEGICZNY 2.1

Poprawa jakości życia poprzez kształtowanie procesów przestrzennych

Kierunki działania:

2.1.1 - Inicjowanie i wspieranie rewitalizacji oraz modernizacji obszarów regresu społeczno-gospodarczego, zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich -

zwłaszcza przemysłowych i powojennych, obszarów cennych kulturowo i przyrodniczo

2.1.2 - Podejmowanie działań zmierzających do zalesienia w powiecie gruntów słabych rolniczo i nieużytków

2.1.3 - Wspieranie działań w kierunku podnoszenia walorów estetycznych wsi

CEL STRATEGICZNY 2.2

Rozwój zrównoważony przestrzeni historycznej – umacnianiem tożsamości lokalnej

Kierunki działania:

2.2.1 - Konserwacja i rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego w miejscach o istotnym znaczeniu dla tożsamości powiatu

2.2.2 - Integracja społeczności lokalnej w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego-popularyzacja i promocja wartości kulturowych powiatu

EKOLOGIA

Priorytet 1

Poprawa stanu środowiska w celu polepszenia warunków życia mieszkańców, stworzenia możliwości rozwoju turystyki i rekreacji oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego

CEL STRATEGICZNY 3.1

Poprawa stanu środowiska

Kierunki działania:

3.1.1 - Wspieranie rozbudowy sieci kanalizacyjnej

3.1.2 - Rozwijanie systemu gospodarki odpadami

3.1.3 - Ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na wody podziemne i powierzchniowe, a także na powietrze atmosferyczne i powierzchnię ziemi

CEL STRATEGICZNY 3.2

Kompleksowe rozwiązanie problemów środowiska zlewni rzeki Liwy

Kierunki działania:

3.2.1 - Ochrona czystości wód Liwy

3.2.2 - Wspieranie edukacji ekologicznej na obszarach zlewni rzek

CEL STRATEGICZNY 3.3

Wysoka świadomość społeczeństwa o walorach środowiska naturalnego

Kierunki działania:

3.3.1 - Wspieranie aktywnych form edukacji ekologicznej

3.3.2 - Wykorzystanie miejsc ciekawych pod kątem przyrodniczym do edukacji ekologicznej

3.3.3 - Wspieranie publikacji proekologicznych wydawanych na terenie powiatu

CEL STRATEGICZNY 3.4

Stworzenie warunków do właściwego korzystania ze środowiska naturalnego

Kierunki działania:

3.4.1 - Wspieranie i promocja wykorzystania energii odnawialnej

3.4.2 - Wprowadzanie dalszych form ochrony przyrody

3.4.3 - Popularyzowanie wiedzy o przepisach prawa ochrony środowiska wśród mieszkańców powiatu

4.3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY PRABUTY

W Strategii Rozwoju Powiatu Miasta i Gminy Prabuty zaktualizowanego w 2004 roku i opracowanego na 15 lat sprecyzowano:

CEL NADRZĘDNY:

Mieszkańcy są zadowoleni

CEL STRATEGII:

Dynamiczny, zrównoważony rozwój gminy

CEL PROJEKTU I:

Zwiększenie liczby silnych podmiotów gospodarczych

DZIAŁANIA:

Promowanie gminy Prabuty

- Opracowanie planu promocji Gminy z uwzględnieniem promocji wewnętrznej i turystyki;
- Opracowywanie ofert inwestycyjnych dla przyszłych inwestorów i materiałów;
- Przygotowanie i realizacja gminnego programu przedsiębiorczości w tym zorganizowanie funduszu pożyczkowego (gwarancyjnego) dla MiŚ przedsiębiorstw;
- Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów pod działalność gospodarczą, mieszkaniową i usługową;
- Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów pod działalność turystyczno – rekreacyjną.

CEL PROJEKTU II:

Rozwój turystyki zgodny z wymogami ekologii - EKOROZWÓJ

DZIAŁANIA:

- Opracowanie strategii i projektów realizacyjnych rozwoju turystyki w gminie;
  - Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów wokół jezior w tym Burgale i Grażymowskie;
  - Urządzenie kąpielisk, miejsc rekreacji, wypoczynku, bazy turystycznej i miejsc ogólnodostępnych nad jeziorami Dzierżgoń, Sowica, Grażymowskie, Burgale, Liwieniec;
  - Rewaloryzacja terenów zielonych;
  - Poprawa estetyki obiektów komunalnych i terenów zielonych;
- Promocja turystyki i współdziałanie z innymi organizacjami w celu:
- Tworzenia szlaku wodnego i innych szlaków turystycznych;
  - imprez turystycznych;
  - agroturystyki;
  - informacji wizualnej;
  - udziału w targach i wystawach;
  - poprawa stanu technicznego i zagospodarowanie zabytkowych obiektów.

CEL PROJEKTU III:

Rozwój infrastruktury zgodny z wymogami ekologii – EKOROZWÓJ

DZIAŁANIA:

- Budowa i modernizacja dróg i ulic oraz ścieżek rowerowych zgodnie z harmonogramem;
- Działania na rzecz wprowadzenia budowy obwodnicy południowej Prabut do Strategii Województwa Pomorskiego;
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, szkół, przedszkoli.
- Wspieranie działań na rzecz rozwoju agroturystyki na terenie gminy;
- Wspieranie działań na rzecz tworzenia gospodarstw ekologicznych.

CEL PROJEKTU VII:

Rozwój samorządności

DZIAŁANIA:

- Publikacja materiałów historycznych dotyczących Prabut
- Uwzględnienie promocji wewnętrznej w programie promocji miasta
- Opracowanie planu rehabilitacji historycznego centrum miasta

- Wspieranie organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji i działania na rzecz powstawania nowych

CEL PROJEKTU X:

- Poprawa warunków życia mieszkańców gminy;
- Opracowanie strategii mieszkaniowej gminy;
- Analiza rynku pracy i podejmowanie działań zmierzających do ograniczania bezrobocia.

4.4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA

Dla realizacji Gminnego Programu Ochrony Zabytków istotnym wyznacznikiem są zapisy zawarte w dokumencie gminnym określającym w sposób ogólny planowany sposób zagospodarowania całego terytorium gminy, zawierający informacje o położeniu przeznaczonych pod zabudowę obszarów, przebiegu głównych szlaków komunikacyjnych, terenów chronionych itp.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie środowiska przyrodniczego.

1. Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie środowiska przyrodniczego:

1) ekologiczne powiązania zewnętrzne:

a) korytarz ekologiczny rzeki Liwy: przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, zakaz lokalizacji funkcji szkodliwych, umacnianie struktury ekologicznej,

b) postulowany zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Dolina rzeki Liwy”;

2) ochrona obszarów przyrodniczo cennych (rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody);

3) zaleca się objęcie ochroną zachowawczą i prawną drzew okazowych: lipy szerokolistnej przy ul. Warszawskiej na skwerku przy fontannie; lipy drobnolistnej przy skrzyżowaniu ul. Kwidzyńskiej i ul. Czadeckiego; jesionu wyniosłego przy ul. Żeromskiego, naprzeciwko młyna;

4) zwiększenie zadrzewień wzdłuż ciągów komunikacyjnych;

5) bezwzględna ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych przez ograniczenie zanieczyszczeń;

6) ciągły monitoring jakości wód powierzchniowych;

7) poprawa warunków aerosanitarnych poprzez upowszechnianie i wykorzystanie alternatywnych źródeł energii cieplnej (gazu, oleju opałowego).

2. Na obszarze miasta wyznacza się następujące strefy ekologiczne, według ich znaczenia dla systemu przyrodniczego:

1) strefy ekologiczne I -rzędne:

— obszary o podstawowym znaczeniu dla funkcjonowania głównych klinów zieleni, wyznaczone w oparciu o istniejące korytarze ekologiczne,

— strefy wyłączone z zabudowy, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń infrastrukturalnych,

— w zagospodarowaniu terenów należy przewidywać kształtowanie i dominację zieleni, w różnorodnych formach, z terenami rolnymi włącznie,

— należy zachować specyficzne walory krajobrazowe wzbogacające pejzaż miasta, z uwzględnieniem naturalnej rzeźby terenu, głównie skarp i stoków wzdłuż ciągów dolin,

— konieczna jest kompleksowa ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych przez ograniczenie dopływu zanieczyszczeń;

2) strefy ekologiczne II -rzędne:

— obszary o znacznym nasyceniu zielenią, niezbędne dla funkcjonowania głównych klinów zieleni,

— strefy wyłączone z zabudowy, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń infrastrukturalnych,

— w zagospodarowaniu terenów należy przewidywać kształtowanie i dominację zieleni w różnorodnych formach, przede wszystkim zieleni leśnej i parkowej,

— możliwe jest wykorzystanie terenów dla celów rekreacyjnych;

3) strefy ekologiczne III -rzędne:

— obszary typu „otulinowego”, uzupełniające funkcjonowanie głównych klinów zieleni,

- należy zachować przewagę terenów otwartych i zielonych nad ewentualną zabudową,
- możliwe jest wykorzystanie terenów dla celów rolniczych, rekreacyjnych, sportowych i rozrywkowych,
- w ograniczonym zakresie możliwe jest zainwestowanie miejskie, przy pierwszeństwie urządzeń i obiektów użyteczności publicznej oraz zagospodarowania z dominującym udziałem zieleni, np.: cmentarzy.

3. Strukturalne jednostki ekologiczne (główne kliny zieleni):

3.1. Jednostka strukturalna Z1 (Dolina rzeki Liwy):

- 1) należy uwzględnić zasady funkcjonowania stref ekologicznych: I –rzędnej, II –rzędnej i III –rzędnej, określone w ust. 2;
- 2) w dolinie Liwy należy zachować ciągłość korytarza ekologicznego, unikając zagospodarowania tworzącego przegrody przestrzenne (powyższe nie dotyczy zieleni);
- 3) konieczna jest ochrona różnorodności siedliskowej i gatunkowej występującej w obrębie doliny rzeki;
- 4) należy dążyć do zalesienia znaczących powierzchni strefy ekologicznej I –rzędnej (doliny),
a także do utworzenia stref ekotonowych (trwałe zadarnienia, nasadzanie krzewów, drzew), stanowiących filtr biologiczny powstrzymujący dopływ zanieczyszczeń powierzchniowych do wód rzeki;
- 5) zaleca się objęcie ochroną i pielęgnacją pomnikowych okazów drzew przy dawnej strzelnicy
(3 topole czarne).

3.2. Jednostka strukturalna Z2 (system dolin w rejonie jez. Liwieniec):

- 1) należy uwzględnić zasady funkcjonowania stref ekologicznych: I –rzędnych i III –rzędnych, określone w ust. 2;
- 2) obowiązuje ochrona rezerwatowa wód jeziora Liwieniec – płytkiego i zarastającego zbiornika, ze względu na występujące tu licznie rzadkie ptaki;
- 3) zachowanie różnorodności siedlisk związanych z obecnością wody płynącej i stojącej, umożliwiających zarówno przemieszczanie się organizmów jak również będących miejscem lęgowym i ostoją na szlakach przelotu ptaków;
- 4) ochrona stoków przed erozją, np.: poprzez zadarnienie, nasadzanie krzewów i drzew, uwzględniając również potrzebę wzmocnienia struktury przyrodniczej;
- 5) utrzymanie użytków zielonych w części doliny na południe od jeziora Liwieniec, w celach retencyjno – filtrujących;
- 6) ograniczenie uprawy płodów rolnych wzdłuż głównych tras komunikacyjnych (zwłaszcza na terenie ogródków działkowych);
- 7) podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu czystości wód powierzchniowych (głównie zabezpieczenie przed dopływem do wód zanieczyszczeń obszarowych).

3.3. Jednostka strukturalna Z3 (park miejski):

- 1) należy uwzględnić zasady funkcjonowania stref ekologicznych: II –rzędnych i III –rzędnych, określone w ust. 2;
- 2) konieczne jest przywrócenie walorów dawnego założenia parkowego, uporządkowanie terenu, pielęgnacja i kształtowanie zieleni komponowanej oraz wyposażenie w niezbędne urządzenia rekreacyjne;

3) należy zakładać rozwój funkcji rekreacyjnej a nawet sportowej i rozrywkowej, łącznie z towarzyszącymi urządzeniami i obiektami;

4) w ograniczonym zakresie należy wykorzystać również specyfikę terenów podmokłych, zaleca się wykorzystanie zagłębienia terenu dla utworzenia zbiornika wodnego powiązanego z zielenią parkową;

5) w strefie ekologicznej III –rzędnej możliwość lokalizacji zainwestowania miejskiego dopuszcza się wzdłuż ul. Malborskiej, ograniczając ewentualne zagospodarowanie do potrzeb publicznych i potrzeb związanych z obsługą ludności.

3.4. Jednostka strukturalna Z4 (tereny zieleni wokół szpitala):

1) należy uwzględnić zasady funkcjonowania stref ekologicznych: II -rzędnych i III -rzędnych, określone w ust. 2;

2) konieczna jest ochrona drzewostanu wokół szpitala;

3) zaleca się wykorzystanie lasu wokół szpitala dla funkcji „otulinowych” i rekreacyjnych, z systemem ścieżek spacerowych;

4) należy wykluczyć penetrację siedlisk borowych poza wytyczonymi ścieżkami, ze względu na niską odporność tych siedlisk na degradację.

3.5. Jednostka strukturalna Z5 (ekologiczny korytarz łącznikowy pomiędzy jednostkami Z4 i Z1):

1) należy uwzględnić zasady funkcjonowania stref ekologicznych: II -rzędnych i III -rzędnych, określone w ust. 2;

2) konieczna jest ochrona drzewostanu wokół szpitala pulmonologicznego;

3) zaleca się objęcie ochroną drzewa pomnikowego - wierzby przy ul. Chodkiewicza (w kierunku wsi Grażymowo);

4) funkcjonowanie starej oczyszczalni ścieków (dla szpitala) wymaga działań modernizacyjnych bądź likwidacji.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie środowiska kulturowego.

1. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną prawną (wpisane do rejestru zabytków):

1) układ urbanistyczny starego miasta - nr P/44 z 19.09.1956.,

2) mury gotyckiej katedry - nr P/66 z 31.03.1953.,

3) „kościół polski” - nr P/103 z 19.12.1957.,

4) pozostałość zamku biskupiego - nr P/108 z 19.12.1957.,

5) fragmenty murów obronnych, gotyckich - nr P/104 z 19.12.1957.,

6) Brama Kwidzyńska, gotycka - nr P/107 z 19.12.1957.,

7) zabytkowe wodociągi na terenie starego miasta - nr 724/67 z 16.11.1967.,

8) kościół neogotycki ul. Warszawska / Grunwaldzka - nr 308/93 z 17.09.1993.,

9) budynek mieszkalny Długa 15, klasycystyczny - nr P/37 z 15.09.1956.,

10) budynek mieszkalny Miła 2, barokowy - nr P/113 z 19.12.1957.,

11) dom Polna 2 (daw. „komisariat plebiscytowy”) - nr 109/89 z 25.01.1989.

2. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną planistyczną (strefy konserwatorskie). Strefy ochrony konserwatorskiej zaznaczono na załączonym rysunku.

2.1. Ochrona konserwatorska „A” (stare miasto, zamek, fragm. przedmieść Kisielickiego i Kwidzyńskiego)

– ustalenia ochronne:

- 1) zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wewnątrz urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych;
- 2) zneutralizowanie negatywnego oddziaływania elementów obcych kulturowo;
- 3) nawiązanie nową zabudową do cech kulturowych zabudowy historycznej;
- 4) w opracowaniach planistycznych należy uwzględnić udział Powiatowego Konserwatora Zabytków w kontroli nad prawidłowością proponowanych rozwiązań;
- 5) w przypadku braku planu niezbędny jest udział PKZ przy ocenie projektów inwestycji w formie uzgodnienia, podobnie w przypadku przebudowy budynków historycznych;
- 6) układ urbanistyczny starego miasta wraz z zabudową historyczną chroniony jest wpisem do rejestru zabytków;
- 7) obecny stan starego miasta wskazuje na pilną potrzebę rewaloryzacji starego miasta, rewaloryzację należy rozumieć jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność elementów zagospodarowania (np.: funkcje usługowe, administracyjne, kulturalne, mieszkaniowe i inne).

2.2. Ochrona konserwatorska "B":

- 1) ochrona konserwatorska B obejmuje następujące fragmenty miasta:
  - strefa B1, przedmieście Kwidzyńskie (rejon ul. Kwidzyńska - Kisielicka),
  - strefa B2, przedmieście Kisielickie (rejon ul. Kisielicka - Jagiełły),
  - strefa B3, przedmieście Gniewskie (rejon ul. Żeromskiego - Malborska),
  - strefa B4, przedmieście Królewieckie (rejon ul. Malborska-Parkowa),
  - strefa B5, daw. koszar przy ul. Wojska Polskiego i strzelnica,
  - strefa B6, rejon dworca kolejowego i historycznej zabudowy przemysłowej oraz cmentarz przy ul. Daszyńskiego,
  - strefa B7, osiedle zabudowy jednorodzinnej przy ul. Górnej,
  - strefa B8, rejon ul. Rypińskiej i daw. majątek Liwieniec,
  - strefa B9, kompleks szpitalny przy ul. Kuracyjnej łącznie z daw. gospodarstwem pomocniczym;
- 2) ustalenia ochronne dla stref objętych ochroną konserwatorską B:
  - a) zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wewnątrz urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych, przy czym dopuszcza się więcej swobody w kształtowaniu nowej zabudowy niż w strefie A z zastrzeżeniem, aby nie stosować form dysharmonijnych agresywnych i całkowicie obcych kulturowo,
  - b) zneutralizowanie negatywnego oddziaływania elementów obcych kulturowo,
  - c) nawiązanie elementów nowej zabudowy do cech kulturowych zabudowy historycznej,
  - d) w opracowaniach planistycznych należy uwzględnić udział Powiatowego Konserwatora Zabytków w kontroli nad zachowaniem elementów chronionych,
  - e) w przypadku braku planu niezbędny jest udział PKZ przy ocenie projektów inwestycji w formie opinii, podobnie w przypadku przebudowy budynków historycznych.

2.3. Ochrona ekspozycji "E":

- 1) dotyczy ekspozycji starego miasta oraz przedmieść Kwidzyńskiego i Kisielickiego;

2) w strefie tej nie wolno lokalizować inwestycji zakłócających i przesłaniających ekspozycję j/w.

2.4. Ochrona krajobrazu "K":

1) obejmuje otuliny stref ochrony konserwatorskiej "A" i "B" wokół całego miasta,
2) należy dążyć do zachowania krajobrazu związanego z historycznym otoczeniem miasta, w tym: charakterystycznych form rzeźby terenu (np.: doliny, niecki, i zagłębienia, wyniesienia, eksponowane stoki itp.), zieleni (np.: cmentarze, parki, lasy, łąki itp.) oraz układu dróg, co jednak nie może wykluczać rozwoju miasta.

2.5. Ochrona archeologiczna "W":

1) obejmuje stare miasto wraz z zamkiem aż do kaplicy zamkowej włącznie (obszar ten pokrywa się z układem urbanistycznym starego miasta wpisanym do rejestru zabytków);

2) wszelkie prace ziemne (np.: wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp.) wymagają zezwolenia WKZ i wykonania pod nadzorem archeologa (w szczególnych przypadkach mogą być wymagane wyprzedzające badania archeologiczne na koszt inwestora);

3) nie można dopuścić do zniszczenia reliktyw archeologicznych.

2.6. Obserwacja archeologiczna "OW":

1) obejmuje wszystkie tereny w granicach administracyjnych miasta, poza strefą W, o domniemanej zawartości reliktyw archeologicznych (osadnictwo wczesnohistoryczne);

2) wszelkie prace ziemne należy zgłaszać do WKZ i prowadzić w porozumieniu z archeologiem lub pod nadzorem archeologa;

3) na terenie Prabut odnotowano tylko 2 stanowiska archeologiczne, możliwe jest uściślenie (zmniejszenie) zasięgu strefy OW na etapie kolejnych prac planistycznych.

2. Elementy środowiska kulturowego o wysokich walorach (nie objęte ochroną prawną), istotne dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego miasta:

1) poszczególne zespoły, założenia i obiekty o wysokich walorach kulturowych, wszystkie objęte strefami ochrony konserwatorskiej (przedstawione na załączonym rysunku), należy uznać za zasób wzorów kulturowych wskazanych do nawiązania dla nowej zabudowy; w przypadku ważniejszych założeń urbanistycznych należy zmierzać do objęcia ich np.: specjalnym programem ochronnym, z uwagi na ich podstawowe znaczenie dla tożsamości miasta;

2) historyczne parki i skwery: park miejski przy ul. Parkowej, park leśny przy szpitalu, skwery przy ul. Warszawskiej-Orzeszkowej i przy ul. Kwidzyńskiej, zieleń na stokach wokół starego miasta oraz pozostałości parków po daw. majątkach Ogórkowo przy ul. Kwidzyńskiej i Liwiec przy ul. Rypińskiej;

3) historyczne cmentarze: przy ul. Parkowej i Daszyńskiego-Jagielly, cmentarze nie użytkowane przy ul. Kisielickiej i Kuracyjnej, nieistniejący cmentarz żydowski przy ul. Jagielly;

4) historyczne obiekty inżynierskie: wiadukty kolejowe, kolejowa wieża wodna, a także duża ilość historycznej zabudowy przemysłowej i gospodarczej o indywidualnych cechach.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego zasadniczych struktur przestrzennych miasta.

2.1. Jednostka strukturalna A (śródmieście):

1) ranga i charakter jednostki strukturalnej:

- dzielnica śródmiejska o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania miasta, wielofunkcyjna, z przewagą funkcji mieszkalno – usługowych i komplementarnych,
- znaczne nagromadzenie usług podstawowych i ponadpodstawowych,
- za najważniejsze dla jakości przestrzeni miasta uznaje się rejon starego miasta (jednostki A6 – A12);

2) kierunki działań przestrzennych:

- rewitalizacja starego miasta z odtworzeniem historycznych kwartałów zabudowy, zachowanie dominanty budynku katedry, potrzeba przywrócenia akcentu urbanistycznego w miejscu daw. zamku, odtworzenie pierzei rynku jako najważniejszego wnętrza urbanistycznego, uzupełnienie brakujących pierzei i luk w zabudowie, likwidacja bałaganu przestrzennego w miejscach zerwania ciągłości kulturowej, zaleca się odtworzenie „ścieżki kościelnej”,
- zachowanie atrakcyjnej ekspozycji starego miasta, od strony zachodniej,
- zachowanie, ochrona i estetyzacja zieleni publicznej wokół starego miasta,
- estetyzacja obcej kulturowo powojennej zabudowy w miejscach publicznych, dodanie walorów kulturowych i uzupełnienie kontekstem urbanistycznym,
- utworzenie centrum usługowego, administracyjnego i kulturalnego w rejonie starego miasta, z zastosowaniem zasady koncentracji usług,
- uzyskanie dobrych warunków obsługi komunikacji, z parkingami dla samochodów osobowych, miejscami obsługi rowerzystów, przystankami komunikacji autobusowej itp.,
- utworzenie ciągu pieszego w osi poprzecznej starego miasta (np.: od ul. Zamkowej poprzez Długą do Legionów i Malborskiej), a także ciągu spacerowego wokół starego miasta,
- wyeliminowanie z rejonu starego miasta i jego bezpośredniego otoczenia działalności gospodarczej o charakterze uciążliwym bądź w formie niepasującej do kontekstu kulturowego.

3) rezerwy terenów: w rejonie starego miasta oraz na skrajach jednostki strukturalnej, również potencjalna rezerwa strukturalna na północnym skraju miasta, poza jego granicą administracyjną

- należy uwzględnić możliwość poszerzenia granicy administracyjnej miasta;

4) obszary, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP) jest obowiązkowe: w jednostkach A9, A10 i A12 (w rejonie starego miasta) oraz w jednostkach A4, A6 i A14 (w miejscach eksponowanych na obrzeżach dzielnicy).

Kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich w zakresie **środowiska przyrodniczego**.

1. Za główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w zakresie środowiska przyrodniczego przyjmuje się:

1) ekologiczne powiązania zewnętrzne w postaci lokalnych korytarzy ekologicznych, stanowiących fragment korytarza ekologicznego rangi międzynarodowej w systemie ECONET – PL, gdzie główną zasadą jest nadrzędność funkcji ekologicznej z uzupełniającymi funkcjami użytkowymi o charakterze niekonfliktowym oraz umacnianie struktury ekologicznej;

- 2) ochrona obszarów przyrodniczo cennych (rezerwat, obszar chronionego krajobrazu, zbiornik wód podziemnych nr 210, obszar wysokiej ochrony zbiornika wód podziemnych);
- 3) bezwzględna ochrona zasobów wodnych, przez ograniczenie dopływu zanieczyszczeń oraz udrożnienie systemów rowów melioracyjnych;
- 4) zakaz lokalizacji obiektów uciążliwych na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 210 – Iława;
- 5) należy dążyć do wzmocnienia rangi ochronnej doliny rzeki Liwy, np.: poprzez utworzenie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego;
- 6) przestrzeganie ogólnych zasad zagospodarowania na obszarach chronionego krajobrazu, w tym między innymi:
  - ochrona krajobrazu z równoczesną racjonalną gospodarką leśną, rolną, rybacką i turystyczną, z zastrzeżeniem zachowania czystości wód, gleby i powietrza oraz harmonii w krajobrazie,
  - wdrażanie i rozwijanie biologicznych metod ochrony roślin i naturalnego nawożenia gleb,
  - wznoszenie budowli i obozowisk zorganizowanych zharmonizowanych z otoczeniem,
  - przystosowanie terenu do uprawiania poznawczej turystyki wędrownej,
  - należy zachować bezpieczne odległości planowanej zabudowy od linii brzegowej jezior i rzek, za wyjątkiem obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodną, gospodarką rybacką i obsługą rekreacji wodnej – zgodnie z uregulowaniami prawnymi dla obszarów chronionego krajobrazu;
- 7) przygotowanie najciekawszych i najbardziej cennych terenów przyrodniczych do turystycznego udostępnienia (łącznie z eko- i agroturystyką) oraz dla potrzeb edukacji ekologicznej;
- 8) realizacja na terenach leśnych i przy akwenach wodnych obiektów infrastruktury turystycznej (parkingów, campingów, tras oznakowanych i opisanych, wypożyczalni sprzętu – rowerów, kajaków);
- 9) tworzenie stref biologicznie czynnych przylegających do wód powierzchniowych (zadarnienie, sadzenie krzewów i drzew, a zwłaszcza szybko rosnącej wierzby wiciowej *Salix viminalis*, której system korzeniowy ma zdolność pobierania substancji biogenych i metali ciężkich), stanowiących ochronę przed dopływem zanieczyszczeń powierzchniowych do wód;
- 10) zwiększenie zalesienia, zwłaszcza wokół jezior i na glebach o najniższych klasach bonitacyjnych;
- 11) utrzymanie dużej mozaikowości (różnorodności) w strukturze pól uprawnych i użytków zielonych; wprowadzanie zadrzewień kępowych i pasmowych (łącznikowych) wśród gruntów rolnych;
- 12) poprawienie niekorzystnego bilansu wodnego gminy poprzez zwiększenie retencji.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich w zakresie środowiska kulturowego.

1. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną prawną (wpisane do rejestru zabytków):

- 1) nr 0/24 z 11.08.1950. – Obrzynowo: kościół p.w. Matki Boskiej Anielskiej,
- 2) nr 733/67 z 17.11.1967. – Obrzynowo: dom podcieniowy nr 2,
- 3) nr 734/67 z 17.11.1967. – Obrzynowo: chata nr 7,

- 4) nr G/6 z 22.08.1950. – Gdakowo: kościół p.w. św. Anny,
- 5) nr 64/98 z 15.06.1998. – Orkusz: dwór, działka nr 20/2,
- 6) nr 747/67 z 19.11.1967 – Rodowo: kościół p.w. św. Stanisława Kostki,
- 7) nr 735/67 z 19.11.1967. – Trumiejki: kościół p.w. Przenajświętszej Trójcy,
- 8) nr 43/A z 20.11.1968. – Kołodzieje: obiekt archeologiczny, grodzisko (AZP 25-49/1).

2. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną planistyczną (strefy konserwatorskie). Strefy ochrony konserwatorskiej zaznaczono na załączonym rysunku.

2.1. Ochrona konserwatorska „B”:

1) obowiązuje ochrona historycznego „układu ruralistycznego”, która obejmuje:

- a) układ dróg i ulic wiejskich,
- b) gęstość rozlokowania siedlisk,
- c) kompozycję siedlisk (położenie budynków w stosunku do ulicy i podwórza, układ budynków gospodarczych oraz usytuowanie zieleni siedliskowej),
- d) charakter i skalę zabudowy;

2) zasady zagospodarowania:

- a) zakaz lokalizacji inwestycji nie wkomponowanych „w układ ruralistyczny”, w tym zakaz stosowania agresywnych form przestrzennych,
- b) linie rozgraniczające dróg i ulic wymagają indywidualnego ustalenia,
- c) zachowanie historycznej linii zabudowy, ewentualnie nawiązanie do niej,
- d) nowa zabudowa wymaga dostosowania do ww. warunków,
- e) wymagana jest opinia PKZ w zakresie j. w. (w trybie art. 106 KPA) dla projektów inwestycji, również zmiany w budynkach istniejących (np.: przebudowa, rozbudowa, modernizacja itp.) wymagają opinii PKZ w zakresie i trybie j. w.
- f) zaleca się restaurację i modernizację obiektów o walorach kulturowych w ramach ich współczesnych funkcji, a także zaznaczenie ewentualnych śladów nieistniejących fragmentów historycznej kompozycji przestrzennej.

2.2. Ochrona krajobrazu „K”:

1) obowiązuje ochrona charakterystycznych cech krajobrazu urządzonego i naturalnego o walorach kulturowych, która obejmuje między innymi:

- a) eksponowane stoki, pofałdowanie terenu, ewentualnie inne charakterystyczne elementy rzeźby terenu, a także zieleń i wody otwarte,
- b) historyczny układ dróg, historyczne rozłogi pól oraz tradycyjne cechy zabudowy,
- c) panoramy widokowe i wglądy widokowe.

2) zakaz wprowadzania elementów dysharmonizujących w stosunku do w/w cech krajobrazu, w tym:

- a) zakaz zmian rzeźby terenu, przy czym dopuszcza się nieznaczne niwelacje w zakresie niezbędnym dla wykorzystania terenów,
- b) dostosowanie charakteru i skali nowych budynków do warunków j/w, w tym:
  - zakaz lokalizacji budynków (obiektów) wyższych i większych niż istniejące w sąsiedztwie obiekty tradycyjne,
  - zakaz stosowania obcych kulturowo form przestrzennych,
- c) zakaz zagęszczania zabudowy większego niż w układach historycznych.

3) obowiązuje opiniowanie projektów inwestycji przez PKZ w zakresie j/w (w trybie art. 106 KPA);

2.3. Ochrona ekspozycji „E”:

- 1) obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń zakłócających i przesłaniających ekspozycję chronionych elementów środowiska kulturowego;
- 2) dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń niezbędnych dla funkcjonowania poszczególnych terenów, przy czym wymagane jest spełnienie warunku nr1 oraz uzgodnienie PKZ.

2.4. Ochrona archeologiczna „W”:

- 1) wszelkie prace ziemne (np.: wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp.) wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ), w którym określone zostaną warunki prowadzenia robót (np.: wyprzedzające badania archeologiczne lub nadzór archeologa przy wykopach),
- 2) zakaz działalności budowlanej bez zezwolenia WKZ, dopuszcza się ograniczoną działalność inwestycyjną.

2.5. Obserwacja archeologiczna „OW”:

- 1) wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne;
- 2) obszary objęte obserwacją archeologiczną „OW” obejmują miejsca potencjalnych stanowisk archeologicznych (jeszcze nie rozpoznanych).

3. Elementy środowiska kulturowego o wysokich walorach (nie objęte ochroną prawną), istotne dla zagospodarowania przestrzennego gminy.

3.1 Wsie historyczne o najwyższych w skali gminy walorach kulturowych (najważniejsze spośród wsi objętych ochroną konserwatorską B):

- 1) Rodowo: oryginalny układ wsi z owalnicą po środku, bardzo duży udział zabudowy historycznej, zieleń przyzagrodowa typu parkowego, cała wieś stanowi spójną całość kompozycyjną,

- najważniejsze obiekty: kościół z otoczeniem, „sala turniejowa”, dawna mleczarnia,
- tradycje domów podcieniowych i wiatraków, ośrodka rzemiosła, plenerowa ekspozycja rzeźby;

- 2) Obrzynowo: oryginalny dwudrożny układ wsi, charakterystyczna zabudowa ceglana w północnej części wsi, tradycja daw. ośrodka rzemiosła,

- najważniejsze obiekty: kościół z otoczeniem, dom podcieniowy, dawny dom parafialny z otoczeniem, mleczarnia, stylizowane założenie „dworskie”;

- 3) Trumiejki: oryginalny pasmowy układ wsi, z ciągiem stawów na osi wsi i pozostałościami założenia dworsko – folwarczno - parkowego,

- najważniejsze obiekty: kościół z otoczeniem, zespół stylizowanej zabudowy przydworskiej, chałupa typu mazurskiego, park podworski i pozostałości folwarku;

- 4) Sypanica: oryginalny pasmowy układ wsi wpisany w bardzo atrakcyjny krajobraz, duży udział zabudowy historycznej, w sąsiedztwie dawny majątek Kałdowo,

- najważniejsze obiekty: dawna mleczarnia, dawna szkoła, okazałe domy wiejskie, dwór,

- tradycyjne obiekty, obecnie nieistniejące: wiatrak, strzelnica.

3.2. Założenia dworsko – folwarczno - parkowe (D-F-P):

- 1) założenia D-F-P z zachowanym układem przestrzennym (dwór, fragmenty parku, fragmenty folwarku) w Szramowie, Raniewie, Stańkowie, Kałdowie koło Sypanicy i Orkuszu wymagają rewitalizacji;

- 2) założenia D-F-P zniszczone, z zachowanymi śladowymi fragmentami (resztki folwarku bądź starodrzew parkowy): w Trumiejkach, Gdakowie, Górowychach

Małych i Kleczewie, wymagają zwiększonych wymagań w stosunku do ewentualnych inwestorów;

3) nie zachowane założenia D-F-P: w Rodowie Małym, Gąskach, Antoninie, Kamiennej, Pachutkach, Pałatykach, Grażymowie, Półku i Groźcu – ich tradycje należy wykorzystać przy promocji miejsca i w warunkach dla inwestorów.

3.3. Ważniejsze obiekty kulturowe.

Poza historyczną zabudową wiejską istotne znaczenie dla kulturowego obrazu gminy mają:

- obiekty inżynierskie: wiadukty kolejowe, mosty, ceglane trafostacje, urządzenia hydrotechniczne na rzece Liwie, przy czym z tradycji wiatraków i młynów wodnych należy uczynić oferty dla ciekawych inwestycji,
- cmentarze historyczne o rodowodzie protestanckim, które wymagają zabiegów ochronnych, ratujących je przed zniszczeniem i zapomnieniem,
- cmentarze przykościelne zachowane w stosunkowo dobrym stanie,
- obiekty archeologiczne, występujące bardzo licznie na obszarze gminy, w tym grodziska, grody, osady, kurhany i cmentarzyska, wymagają ekspozycji w terenie z uwzględnieniem walorów krajobrazowych i edukacyjnych oraz w nawiązaniu do funkcji rekreacyjnych.

5. Szlaki turystyczne istotne dla kierunków zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich gminy:

1) szlak pieszy Napoleoński Kwidzyn – Ława,

2) szlak kajakowy na rzece Liwie, sięgający od jeziora Dzierzgoń do Kwidzyna,

4.5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA MIASTA I GMINY PRABUTY

W chwili obecnej dla Miasta i Gminy Prabuty opracowano 15 planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, dla następujących fragmentów:

1. Kwatera „Długa – Jaroty”;
2. Kwatera „Długa Reymonta”;
3. Otoczenie jeziora Dzierżgoń w gminie Prabuty;
4. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru nad jeziorem Orkusz w obrębie Orkusz gmina Prabuty;
5. teren w obrębie Gonty;
6. Kwatera „Kopernika – Barczewskiego”;
7. Kwatera zabudowy przy ulicy Parkowa/Żeromskiego;
8. zmiana nr 6 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty, obejmująca tereny położone pomiędzy ulicami Obrońców Westerplatte i Pustą, osiedlem przy ulicy brzozowej oraz Szkołą Podstawową nr 2;
9. Tereny przeznaczone pod zespół garaży indywidualnych oraz usługi przy Placu Wolności;
10. Rynek – Kościuszki;
11. Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkalną przy ul. Rypińskiej w Julianowie;
12. Tereny rekreacyjne nad jeziorem Sowica w gminie Prabuty;
13. Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkalną przy ul. Warmińskiej;
14. Dzielnica przemysłowa „Zatorze”;
15. Zmiana nr 5 miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty dla terenu położonego na działce geodezyjnej nr 65/53 obręb V, na przedłużeniu ul. Kuracyjnej w rejonie Starego Kamienia.

I. Informacja z Uchwały Nr XXIV/55/2007 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartałów „Długa - Jagoty” w Prabutach.

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. Zasady ochrony środowiska:

- 1) w zakresie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska obowiązują:
  - a) wykluczenie z programu zagospodarowania „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, które wymagają sporządzenia „raportu o oddziaływaniu na środowisko”;
  - b) uzbrojenie planowanych terenów zabudowy w zakresie niezbędnym dla ich prawidłowego funkcjonowania, a więc w sieć wodociagową, kanalizację sanitarną, energię elektryczną i system odwodnienia ulic, a także wymóg zastosowania niskoemisyjnego źródła ciepła;
  - c) zachowanie i wprowadzenie zieleni towarzyszącej zabudowie, w celu utrzymania względnej równowagi przyrodniczej na terenach planowanej zabudowy;

2) ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wymienione w art. 73 ustawy prawo ochrony środowiska: nie dotyczą obszaru objętego niniejszym planem.

1. Zasady ochrony przyrody:

1) ochrona i utrzymanie w należyтым stanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem starodrzewu, na warunkach określonych w ustawie o ochronie przyrody;

2) roboty ziemne prowadzone w pobliżu zadrzewień wymagają wykonywania „w sposób nieszkodzący drzewom lub krzewom”;

3) w przypadku konieczności usunięcia drzewa należy zastosować zasadę „kompensacji przyrodniczej”, określoną w prawie ochrony środowiska.

2. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego: ustalenia w § 7.

§ 7. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej: na planowanym obszarze występują strefy oraz obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej i archeologicznej na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dla których obowiązują następujące zasady:

1) **średniowieczny układ urbanistyczny** miasta Prabuty (fragment), wpisany do rejestru zabytków pod Nr 63:

a) ochronie konserwatorskiej podlega „średniowieczny układ urbanistyczny” fragmentu starego miasta, w tym zachowane fragmenty elementów historycznych: kompozycja przestrzenna kwartałów zabudowy, podziały katastralne i układ zabudowy, budynki i obiekty zabytkowe, brukowe nawierzchnie ulic, zieleń oraz inne elementy historyczne zachowane w części nadziemnej bądź podziemnej; zmiany w zabudowie i zagospodarowaniu terenów - odnoszące się do przedmiotu i zakresu ochrony wymienionego powyżej – wymagają uzgodnienia projektu budowlanego inwestycji z właściwym konserwatorem zabytków; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków;

b) obowiązuje zasada rewaloryzacji starego miasta, którą należy rozumieć jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność elementów zagospodarowania;

c) konieczne jest odtworzenie historycznej struktury urbanistycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, która wymaga nawiązania do tradycji historycznych co najmniej w zakresie: usytuowania budynków, linii zabudowy, skali obiektu, gabarytów i formy dachu, a także harmonijnego połączenia tradycji ze współczesnością,

d) nowa zabudowa wymaga wysokiego standardu estetycznego i materiałowego,

e) elementy małej architektury oraz wystroju wnętrz przestrzennych wymagają dopasowania do zabytkowego charakteru tych wnętrz;

2) **obiekty zabytkowe** wpisane do rejestru zabytków:

a) wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków na obszarze objętym niniejszym planem: kościół konkatedralny – rejestr Nr 30, kościół gotycki „za murami” („Kościół polski”) – rejestr Nr 85, fragmenty gotyckich murów obronnych – rejestr Nr 86,

b) prace oraz działania prowadzone przy obiekcie zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków (wymienione w art. 36 ustawy przywołanej powyżej w § 7) wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; zakres ww. prac oraz działań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym obejmuje: prowadzenie robót budowlanych przy zabytku oraz w otoczeniu zabytku, naruszenie substancji zabytku, zmianę jego wyglądu oraz przeznaczenia, a także podział nieruchomości; wymagane

jest uzgodnienie projektu budowlanego inwestycji z właściwym konserwatorem zabytków w zakresie zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków;

3) **obiekty zabytkowe** wskazane przez właściwego konserwatora zabytków na podstawie art. 145 ustawy przywołanej powyżej w § 7:

a) wykaz obiektów zabytkowych na obszarze objętym niniejszym planem: domy mieszkalne przy ul. Długiej nr 4, 11, 13, 15, 17, domy mieszkalne przy ul. Barczewskiego nr 1, 3, 5, 7, 9, 13, dom mieszkalny przy ul. Jagotty nr 13,

b) obowiązuje zakaz wprowadzania zmian w sylwecie budynku w zakresie linii zabudowy, wysokości, szerokości i kompozycji fasady oraz kształtu dachu, a także stolarki okiennej i drzwiowej; przebudowa lub rozbudowa budynku jest możliwa przy spełnieniu ww. warunków,

c) rozbiórkę obiektów zabytkowych dopuszcza się w sytuacjach szczególnie uzasadnionych ich stanem zachowania, stwarzającym zagrożenie dla życia lub mienia ludzkiego, potwierdzonym opinią eksperta; wymagane jest sporządzenie inwentaryzacji obiektu i odtworzenie jego bryły z dostosowaniem do współczesnych standardów;

d) pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu zabytkowego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z właściwym konserwatorem zabytków, na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy prawo budowlane; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony określonym powyżej w lit. b, c;

4) **ochrona archeologiczna W** – strefa ochrony archeologicznej:

a) ochronie podlegają zabytkowe warstwy kulturowe starego miasta, zachowane pod powierzchnią ziemi,

b) prace projektowe związane z planowaną zabudową muszą być poprzedzone wykonaniem archeologicznych badań ratowniczych, których wyniki należy potraktować jako doprecyzowanie ustaleń planu, np.: przy wyznaczaniu linii zabudowy; przeprowadzenie badań jw. wymaga pozwolenia właściwego konserwatora zabytków,

c) wyniki badań archeologicznych należy uwzględnić przy projektowaniu planowanej zabudowy i zagospodarowania terenu,

d) spośród terenów objętych „ochroną archeologiczną W” wskazuje się „rejon ograniczeń archeologicznych”, obejmujący miejsca usytuowania gotyckich murów obronnych;

5) w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego obowiązują następujące zasady uregulowań planistycznych:

a) zachowanie, rewaloryzacja i adaptacja obiektów zabytkowych,

b) zachowanie ekspozycji obiektów historycznych tworzących dominanty urbanistyczne bądź akcenty urbanistyczne,

c) przywrócenie zabudowy w miejscach uzasadnionych tradycją historyczną oraz wynikami badań archeologicznych;

d) przy lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględnić warunki wymienione w lit. a, b, c, uwzględniając ponadto parametry zabudowy określone w ustaleniach szczegółowych dla poszczególnych terenów,

e) ograniczenie wysokości planowanej zabudowy do 3 kondygnacji, wliczając w to poddasza użytkowe, o ile ustalenia szczegółowe nie stanowią inaczej,

f) zachowanie kulturowych cech ulic i terenów publicznych, łącznie z zielenią historyczną.

II. Informacja z Uchwały Nr XXXV/222/2005r. Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Długa - Reymonta” w Prabutach.

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. Zasady ochrony środowiska:

- 1) w zakresie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska obowiązują:
  - a) ograniczenie lokalizacji zabudowy na terenach o niekorzystnych warunkach fizjograficznych, w rejonie dawnej fosy,
  - b) wykluczenie z programu zagospodarowania „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, które wymagają sporządzenia „raportu oddziaływania na środowisko”,
  - c) uzbrojenie planowanych terenów zabudowy w zakresie niezbędnym dla ich prawidłowego funkcjonowania, a więc w sieć wodociagową, kanalizację sanitarną, energię elektryczną i system odwodnienia ulic,
  - d) zachowanie i wprowadzenie zieleni towarzyszącej zabudowie, w celu utrzymania względnej równowagi przyrodniczej na terenach planowanej zabudowy;
- 2) ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wymienione w art. 73 ustawy prawo ochrony środowiska: nie dotyczą obszaru objętego niniejszym planem.

2. Zasady ochrony przyrody:

- 3) ochrona i utrzymanie w należyтым stanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem starodrzewu, na warunkach określonych w ustawie o ochronie przyrody;
- 4) roboty ziemne prowadzone w pobliżu zadrzewień wymagają wykonywania „w sposób nieszkodzący drzewom lub krzewom”;
- 5) w przypadku konieczności usunięcia drzewa należy zastosować zasadę „kompensacji przyrodniczej”, określoną w prawie ochrony środowiska.

3. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego: ustalenia w § 7.

§ 7. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej: na planowanym obszarze występują strefy oraz obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej i archeologicznej na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dla których obowiązują następujące zasady:

- 1) **obiekty zabytkowe** – obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków:
  - a) wykaz obiektów zabytkowych na obszarze objętym niniejszym planem: obszar zabytkowy zespołu urbanistycznego starego miasta Prabuty w obrębie historycznej linii murów obronnych z XIV w. wraz z pasem otaczającym o szerokości 50 m (nr P/44 z 19.12.1957.), fragmenty gotyckich murów obronnych z XIV – XVI w. (nr P/104 z 19.12.1957.), Brama Kwidzyńska z XIV w. (nr P/107 z 19.12.1957.),
  - b) prace oraz działania prowadzone przy obiekcie zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków (wymienione w art. 36 ustawy przywołanej powyżej w § 7) wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; zakres ww. prac oraz działań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym obejmuje: prowadzenie robót budowlanych przy zabytku oraz w otoczeniu zabytku, naruszenie substancji zabytku, zmianę jego wyglądu oraz przeznaczenia, a także podział nieruchomości; ponadto wymagane jest uzgodnienie projektu budowlanego inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, dotyczące zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków (§ 3 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia

Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków ..., DZ. U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1305),

c) zmiany dotyczące obszaru wpisanego do rejestru zabytków wymagają uzgodnienia projektu budowlanego inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków (§ 3 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków ..., DZ. U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1305);

2) obiekty kulturowe - budynki o historycznych wartościach architektonicznych:

a) wykaz obiektów kulturowych na obszarze objętym niniejszym planem: budynki mieszkalne przy ul. Długiej nr 1, 5 i 7, przy ul. Kwidzyńskiej nr 2, 6 i 8, przy ul. Mickiewicza nr 5 i 12 oraz remiza straży pożarnej przy ul. Reymonta 5,

b) obowiązuje zakaz wprowadzania zmian we frontowej sylwecie budynku w zakresie linii zabudowy, wysokości, szerokości i kompozycji fasady oraz kształtu dachu, a także stolarki okiennej i drzwiowej; przebudowa lub rozbudowa budynku jest możliwa przy spełnieniu ww. warunków,

c) rozbiórkę obiektów kulturowych dopuszcza się w sytuacjach szczególnie uzasadnionych ich stanem zachowania, stwarzającym zagrożenie dla życia lub mienia ludzkiego, potwierdzonym opinią eksperta oraz po wykonaniu inwentaryzacji architektonicznej obiektu,

d) pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu kulturowego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy prawo budowlane; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony określonym powyżej w lit. b, c;

3) strefa bezpośredniej ochrony konserwatorskiej:

a) ochronie konserwatorskiej podlega fragment „historycznego układu urbanistycznego” starego miasta oraz fragment jego „otoczenia”, w tym zachowane fragmenty elementów historycznych: kompozycja przestrzenna międzymurza i fosy z późniejszymi nawarstwieniami zabudowy na murach, podziały katastralne i układ zabudowy, nawierzchnie ulic, budynki, zieleń oraz inne elementy historyczne zachowane w części nadziemnej bądź podziemnej,

b) obowiązuje zasada rewaloryzacji starego miasta, którą należy rozumieć jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność elementów zagospodarowania (np.: funkcje usługowe, administracyjne, kulturalne, mieszkaniowe i inne);

c) konieczne jest odtworzenie historycznej struktury urbanistycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, która wymaga nawiązania do tradycji historycznych co najmniej w zakresie: usytuowania budynków, linii zabudowy, skali obiektu, gabarytów i formy dachu, a także harmonijnego połączenia tradycji ze współczesnością,

d) nowa zabudowa wymaga wysokiego standardu materiałowego i technologicznego, wyklucza się lokalizację obiektów według dokumentacji typowej o niskim standardzie,

e) elementy małej architektury oraz wystroju wnętrz przestrzennych wymagają dopasowania do zabytkowego charakteru tych wnętrz;

4) strefa pośredniej ochrony konserwatorskiej:

a) ochronie konserwatorskiej podlega fragment „historycznego układu urbanistycznego” przedmurza starego miasta, fragment „przedmieścia kwidzyńskiego” oraz ekspozycja starego miasta,

- b) obowiązuje zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wewnątrz urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych,
- c) nowa zabudowa wymaga spełnienia warunków wymienionych w lit. b oraz nawiązania do cech kulturowych zabudowy historycznej, przy czym wyklucza się stosowanie form dysharmonijnych, agresywnych i obcych kulturowo,
- d) zakazuje się lokalizacji inwestycji zakłócających i przesłaniających ekspozycję starego miasta;

5) ochrona archeologiczna W – strefa ochrony archeologicznej:

- a) ochronie konserwatorskiej podlegają elementy historyczne fragmentu obszaru starego miasta i jego otoczenia, zachowane pod powierzchnią ziemi;
- b) wszelkie prace ziemne, w tym np.: wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają pozwolenia Pomorskiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku, w którym zostaną określone warunki prowadzenia robót, np.: nadzór archeologa przy wykopach; w szczególnych przypadkach, wymagających przedstawienia podstawy prawnej przez Pomorskiego Konserwatora Zabytków, mogą być wymagane wyprzedzające badania archeologiczne na koszt inwestora,
- c) spośród terenów objętych „ochroną archeologiczną W” wyznacza się „**rejon ograniczeń archeologicznych**”, obejmujący miejsca usytuowania gotyckich murów obronnych i 3 baszt; obowiązuje przeprowadzenie wyprzedzających badań archeologicznych, których wynik należy uwzględnić na etapie sporządzania projektów budowlanych;

6) obserwacja archeologiczna OW:

- a) tereny o domniemanej zawartości reliktyw archeologicznych (osadnictwo wczesnohistoryczne); nie można dopuścić do zniszczenia ewentualnych reliktyw archeologicznych,
- b) wszelkie prace ziemne należy zgłaszać do Pomorskiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku i prowadzić w porozumieniu z archeologiem lub pod nadzorem archeologa;

7) w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego obowiązują następujące zasady uregulowań planistycznych:

- a) zachowanie, rewaloryzacja i adaptacja obiektów zabytkowych i obiektów kulturowych,
- b) wyeksponowanie zachowanych śladów przedpoła średniowiecznych fortyfikacji (międzymurza, przedmurza i fosy),
- c) zachowanie ekspozycji obiektów historycznych znajdujących się poza granicą planu i tworzących dominanty urbanistyczne (kościół konkatedralny oraz kościół gotycki za murami), a także stworzenie warunków do ekspozycji starego miasta,
- d) przywrócenie zabudowy w miejscach uzasadnionych tradycją historyczną,
- e) przy lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględnić warunki wymienione w lit. a, b, c, d, dopuszczając w ograniczonym zakresie zabudowę wzdłuż wałów i na murach miejskich, a także po północnej stronie ul. Mickiewicza,
- f) ograniczenie wysokości planowanej zabudowy do 2 – 4 kondygnacji,
- g) zachowanie kulturowych cech ulic i terenów publicznych, łącznie z zielenią historyczną,
- h) ze względu na znaczenie planowanego obszaru dla tradycji i tożsamości miasta, konieczne jest sporządzenie opracowania wdrażającego plan – w celu przybliżenia wizji rewitalizacji i rewaloryzacji starego miasta - z uwzględnieniem przekazów ikonograficznych odnoszących się do historycznej zabudowy i zagospodarowania terenów.

III. Informacja z Uchwały NR XXIV/161/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 maja 1997r. W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Dzierzgoń w gminie Prabuty.

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „obserwacja archeologiczna OW” obowiązuje zgłoszenie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku wszelkich prac ziemnych, w tym wykopów pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., oraz prowadzenie tych prac pod nadzorem archeologa lub w porozumieniu z archeologiem.

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „obszar chronionego krajobrazu” obowiązują:

1/ uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu nr VI/51/85 z 26.04.1985.,
2/ porozumienie z 22.02.1995 roku pomiędzy Wojewodą Elbląskim a Dyrektorem Wojewódzkiego Zarządu Parków Krajobrazowych i Obszarów Chronionego Krajobrazu w Elblągu, Dz. Urzędowy Województwa Elbląskiego nr 3 z 23.03.1995. poz. 27, na mocy którego Dyrektor W.Z.P.K i O.Ch.K. sprawuje kontrolę i nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie przyrody, w tym dotyczących między innymi:

- gospodarki odpadami,
- wylewania nieczystości płynnych,
- opiniowania i uzgadniania wniosków dotyczących zmian w sposobie użytkowania gospodarczego terenów,

3/ warunki lokalizacji inwestycji na obszarze chronionego krajobrazu nie mogą być sprzeczne z uchwałą wymienioną w punkcie 1, bez względu na szczegółowość przepisów planu,

4/ granica obszaru chronionego krajobrazu na terenach objętych planem, dostosowana odpowiednio do skali rysunków planu, ma charakter obowiązującego przepisu zgodnie z uchwałą wymienioną w punkcie 1.

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „ograniczenia 1-stopnia” obowiązują:

1/ ochrona krajobrazu wzdłuż wskazanych dróg publicznych,

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „ograniczenia 2-stopnia” obowiązują:

1/ ochrona krajobrazu od strony jeziora, przy czym widok od strony jeziora należy uwzględnić w zagospodarowaniu terenów jako najważniejszy,

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „ograniczenia 3-stopnia” obowiązują:

1/ ochrona krajobrazu na eksponowanych wzniesieniach, przy czym widok od strony jeziora należy uwzględnić w zagospodarowaniu terenów,

W miejscach oznaczonych na rysunku planu „punkt widokowy” obowiązują:

1/ ochrona ekspozycji widokowej na atrakcyjne formy krajobrazowe,

Przepisy szczegółowe dotyczące rysunku planu nr 2, rejon Julianowi:

- obserwacja archeologiczna OW

Przepisy szczegółowe dotyczące rysunku planu nr 3, rejon Górowychy Duże:

- przepis szczegółowy dla terenów zielonych – cmentarzy;
- obserwacja archeologiczna OW;
- obszar chronionego krajobrazu.

Przepisy szczegółowe dotyczące rysunku planu nr 4, rejon Rodowo Małe:

- obserwacja archeologiczna OW;
- obszar chronionego krajobrazu.

Przepisy szczegółowe dotyczące rysunku planu nr 5, rejon Jakubowo:

- obserwacja archeologiczna OW;
- obszar chronionego krajobrazu.

Przepisy szczegółowe dotyczące rysunku planu nr 6, rejon Jakubowo – kolonia:
- obserwacja archeologiczna OW;
- obszar chronionego krajobrazu.

IV. Informacja z Uchwały nr XLI/261/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru nad jeziorem Orkusz w obrębie Orkusz gmina Prabuty.

Obszar chronionego krajobrazu: w zagospodarowaniu terenów należy uwzględnić zasady funkcjonowania „obszaru chronionego krajobrazu”, w tym między innymi:

- konieczność zapewnienia względnej równowagi ekologicznej,
- ograniczenie do minimum kolizji ze środowiskiem,
- zastosowanie bezpiecznych parametrów technicznych planowanych obiektów i urządzeń.

V. Informacja z Uchwały Nr XXI/127/2004 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w obrębie Gonty.

Ograniczenia krajobrazowe:

- a) planowane zagospodarowanie nie może zakłócać walorów krajobrazowych terenów otwartych otaczających teren objęty niniejszym planem,
- b) wymagane jest harmonijne wpisanie planowanego zagospodarowania w walory krajobrazowe przyległych terenów otwartych, w tym zachowanie części istniejącego połaďowania terenu oraz nawiązanie do niego w miejscu planowanej eksploatacji łoża,
- c) zakaz prowadzenia eksploatacji łoża i lokalizacji obiektów budowlanych,
- d) wymagany widoczny udział zieleni w zagospodarowaniu terenu.

Wgląd krajobrazowy:

zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń, które mogłyby przesłonić wgląd z istniejącej drogi publicznej w strefę objętą ograniczeniami krajobrazowymi.

VI. Informacja z Uchwały Nr XXXV/ 223 /2005 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Kopernika - Barczewskiego” w Prabutach.

Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

1. Zasady ochrony środowiska:

- 1) w zakresie warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska obowiązują:
  - a) wykluczenie z programu zagospodarowania „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, które wymagają sporządzenia „raportu oddziaływania na środowisko”,
  - b) uzbrojenie planowanych terenów zabudowy w zakresie niezbędnym dla ich prawidłowego funkcjonowania, a więc w sieć wodociagową, kanalizację sanitarną, energię elektryczną i system odwodnienia ulic, a także wymóg zastosowania niskoemisyjnego źródła ciepła;
  - c) zachowanie i wprowadzenie zieleni towarzyszącej zabudowie, w celu utrzymania względnej równowagi przyrodniczej na terenach planowanej zabudowy;

2) ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wymienione w art. 73 ustawy prawo ochrony środowiska: nie dotyczą obszaru objętego niniejszym planem.

2. Zasady ochrony przyrody:

1) ochrona i utrzymanie w należyтым stanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem starodrzewu, na warunkach określonych w ustawie o ochronie przyrody;

2) roboty ziemne prowadzone w pobliżu zadrzewień wymagają wykonywania „w sposób nieszkodzący drzewom lub krzewom”;

3) w przypadku konieczności usunięcia drzewa należy zastosować zasadę „kompensacji przyrodniczej”, określoną w prawie ochrony środowiska.

3. Zasady ochrony krajobrazu kulturowego: ustalenia w § 7.

§ 7. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej: na planowanym obszarze występują strefy oraz obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej i archeologicznej na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dla których obowiązują następujące zasady:

1) obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków:

a) wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków na obszarze objętym niniejszym planem: fragment obszaru zabytkowego zespołu urbanistycznego starego miasta Prabuty – rejestr nr P/44 z 19.12.1957., wodociągi miejskie – rejestr nr 724/67 z 12.11.1967.,

b) prace oraz działania prowadzone przy obiekcie zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków (wymienione w art. 36 ustawy przywołanej powyżej w § 7) wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; zakres ww. prac oraz działań związanych z zagospodarowaniem przestrzennym obejmuje: prowadzenie robót budowlanych przy zabytku oraz w otoczeniu zabytku, naruszenie substancji zabytku, zmianę jego wyglądu oraz przeznaczenia, a także podział nieruchomości; ponadto wymagane jest uzgodnienie projektu budowlanego inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków (§ 3 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków ..., DZ. U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1305),

c) zmiany dotyczące obszaru wpisanego do rejestru zabytków wymagają uzgodnienia projektu budowlanego inwestycji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony, określonymi w rejestrze zabytków (§ 3 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków ..., DZ. U. z 2004 r. Nr 124 poz. 1305);

2) obiekty zabytkowe wskazane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na podstawie art. 145 ustawy przywołanej powyżej w § 7:

a) wykaz obiektów zabytkowych na obszarze objętym niniejszym planem: budynek mieszkalno usługowy przy ul. Prusa 3 (przy rynku),

b) obowiązuje zakaz wprowadzania zmian we frontowej sylwecie budynku w zakresie linii zabudowy, wysokości, szerokości i kompozycji fasady oraz kształtu dachu, a także stolarki okiennej i drzwiowej; przebudowa lub rozbudowa budynku jest możliwa przy spełnieniu ww. warunków,

c) rozbiorke obiektów zabytkowych dopuszcza się w sytuacjach szczególnie uzasadnionych ich stanem zachowania, stwarzającym zagrożenie dla życia lub mienia ludzkiego, potwierdzonym opinią eksperta oraz po wykonaniu inwentaryzacji architektonicznej obiektu,

d) pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu zabytkowego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy prawo budowlane; uzgodnienie dotyczy zgodności z przedmiotem ochrony i zakresem ochrony określonym powyżej w lit. b, c;

3) strefa bezpośredniej ochrony konserwatorskiej:

a) ochronie konserwatorskiej podlega fragment „historycznego układu urbanistycznego” starego miasta, w tym zachowane fragmenty elementów historycznych: kompozycja przestrzenna kwartałów zabudowy, podziały katastralne i układ zabudowy, nawierzchnie ulic, budynki, zieleń oraz inne elementy historyczne zachowane w części nadziemnej bądź podziemnej,

b) obowiązuje zasada rewaloryzacji starego miasta, którą należy rozumieć jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność elementów zagospodarowania (np.: funkcje usługowe, administracyjne, kulturalne, mieszkaniowe i inne);

c) konieczne jest odtworzenie historycznej struktury urbanistycznej poprzez wprowadzenie nowej zabudowy, która wymaga nawiązania do tradycji historycznych co najmniej w zakresie: usytuowania budynków, linii zabudowy, skali obiektu, gabarytów i formy dachu, a także harmonijnego połączenia tradycji ze współczesnością,

d) nowa zabudowa wymaga wysokiego standardu materiałowego i technologicznego, wyklucza się lokalizację obiektów według dokumentacji typowej o niskim standardzie,

e) elementy małej architektury oraz wystroju wnętrz przestrzennych wymagają dopasowania do zabytkowego charakteru tych wnętrz;

4) ochrona archeologiczna W – strefa ochrony archeologicznej:

a) ochronie podlegają zabytkowe warstwy kulturowe starego miasta, zachowane pod powierzchnią ziemi,

b) prace projektowe związane z planowaną zabudową winny być poprzedzone wykonaniem badań archeologicznych; przeprowadzenie badań jw. wymaga pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

c) wyniki badań archeologicznych należy uwzględnić przy projektowaniu planowanej zabudowy i zagospodarowania terenu;

5) w odniesieniu do dziedzictwa kulturowego obowiązują następujące zasady uregulowań planistycznych:

a) zachowanie, rewaloryzacja i adaptacja obiektów zabytkowych i obiektów kulturowych,

b) zachowanie ekspozycji obiektów historycznych znajdujących się poza granicą planu i tworzących dominanty urbanistyczne (kościół konkatedralny),

c) przywrócenie zabudowy w miejscach uzasadnionych tradycją historyczną,

d) przy lokalizacji nowej zabudowy należy uwzględnić warunki wymienione w lit. a, b, c,

e) ograniczenie wysokości planowanej zabudowy do 3 kondygnacji, z możliwością dodania poddaszy użytkowych,

f) zachowanie kulturowych cech ulic i terenów publicznych, łącznie z zielenią historyczną,

g) ze względu na znaczenie planowanego obszaru dla tradycji i tożsamości miasta, konieczne jest sporządzenie opracowania wdrażającego plan – w celu przybliżenia wizji rewitalizacji i rewaloryzacji starego miasta - z uwzględnieniem przekazów ikonograficznych odnoszących się do historycznej zabudowy i zagospodarowania terenów.

VII. Informacja z Uchwały NR X/58/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24 kwietnia 1999r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału zabudowy przy ulicy Parkowa/Zeromskiego w Prabutach.

Ochrona konserwatorska A:

- 6) zachowanie historycznego układu rozplanowania kwartału młyńskiego, rozpatrywanego całościowo jako kompleks historyczny wymagający kontynuacji i uporządkowania zagospodarowania od strony terenów publicznych (ul. Żeromskiego, Parkowa i cmentarz),
- 7) budynki o walorach kulturowych, oznaczone w planie jako "budynki do adaptacji", wymagają zachowania historycznych fasad, proporcji i detali,
- 8) dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie skali i bryły budynku, lokalizacji w ciągu zabudowy i uzupełnienia pierzejowej zabudowy,
- 9) uzgodnienie projektu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku.
- 10) Obserwacja archeologiczna OW:
- 11) wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenia terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne,
- 12) powyższe ustalenie obowiązuje w dalszych przepisach dla wszystkich terenów objętych planem, bez oznaczenia graficznego na rysunku planu.

VIII. Informacja z Uchwały nr XXIX/189/2001 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 23 lutego 2001r. w sprawie zmiany nr 6 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty.

Ochrona konserwatorska B:

- obowiązuje ochrona elementów historycznego układu urbanistycznego w zakresie zachowania wnętrza urbanistycznych, struktury urbanistycznej, linii zabudowy i rytmu zabudowy oraz proporcji fasad budynków,
  - decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w strefie ochrony konserwatorskiej wymaga uzgodnienia z Powiatem Kwidzyn (z Powiatowym Konserwatorem Zabytków) – zgodnie z Porozumieniem z 23.02.1999 r. pomiędzy Wojewodą Pomorskim a Powiatem Kwidzyn,
  - ochrona konserwatorska B obowiązuje na całym terenie niniejszego opracowania;
7. Obserwacja archeologiczna OW:
- a) wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne,
  - b) obserwacja archeologiczna OW obowiązuje na całym terenie niniejszego opracowania.

IX. Informacja z Uchwały nr XXII/139/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zespół garaży indywidualnych oraz usługi przy Placu Wolności w Prabutach.

Ochrona konserwatorska A:

- a) zachowanie rozplanowania ulic, linii zabudowy i rytmu zabudowy oraz charakterystycznych urządzeń terenowych, w tym kanału „młynówki”,
  - b) nawiązanie nową zabudową do cech kulturowych zabudowy historycznej – w zakresie ekspozycji z terenów publicznych, przy czym za istotną należy uznać ekspozycję z Placu Wolności, przy braku widoczności planowanego zespołu ze szczytu skarpy porośniętej zielenią średniowysoką i wysoką,
  - c) spełnienie warunku wymienionego powyżej w lit. b możliwe jest poprzez zastąpienie planowanego zespołu garaży parawanowym ogrodzeniem dekoracyjnym zakomponowanym łącznie z elewacjami dodanymi – na warunkach określonych w dalszych przepisach szczegółowych niniejszej uchwały § 13 i 14,
  - d) ograniczenie wysokości nowej zabudowy do 1 kondygnacji (budynki parterowe), w celu zachowania ekspozycji skarpy starego miasta,
  - e) uzgodnienie projektu z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- 7) obserwacja archeologiczna OW:
- a) wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne,
  - b) powyższe ustalenie obowiązuje dla wszystkich terenów objętych niniejszą uchwałą.

X. Informacja z Uchwały Nr IV/19/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rynek – Kościuszki” w Prabutach.

Ochrona konserwatorska „A”:

- a) ochrona układu urbanistycznego starego miasta, wpisanego do rejestru zabytków, w tym zachowanie rozplanowania ulic i placów, linii zabudowy, rytmu zabudowy i wysokości zabudowy, zasadniczych proporcji wewnątrz urbanistycznych, zachowanie historycznej zieleni oraz charakterystycznych urządzeń terenowych,
  - b) zneutralizowanie negatywnego oddziaływania elementów obcych kulturowo,
  - c) nawiązanie nową zabudową do cech kulturowych zabudowy historycznej,
  - d) zakaz lokalizacji inwestycji nie wkomponowanych w założenie historyczne,
  - e) możliwa jest restauracja i modernizacja obiektów w ramach ich współczesnych funkcji,
  - f) należy uwzględnić potrzebę rewaloryzacji starego miasta, rozumianą jako odtworzenie charakteru i atmosfery starego miasta oraz jego znaczenia dla tożsamości miasta, a także ożywienie przestrzeni poprzez różnorodność elementów zagospodarowania (np.: funkcje usługowe, administracyjne, kulturalne, mieszkaniowe i inne),
  - g) zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczące zarówno budynków jak i urządzenia terenu, wymagają opinii Powiatowego Konserwatora Zabytków; ochrona archeologiczna “W” :
- a) ochrona terenów zawierających relikty archeologiczne, w tym stanowiska archeologiczne, dotycząca terenów starego miasta,
  - b) nie można dopuścić do zniszczenia reliktyw archeologicznych,
  - c) wymagane jest uzgodnienie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków „decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu” oraz dokumentacji projektowej,

d) wszelkie prace ziemne (np.: wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp.) wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w którym zostaną określone warunki prowadzenia robót (np.: wyprzedzające badania archeologiczne lub nadzór archeologa przy wykopach); obiekt kulturowy:

a) obowiązuje zakaz wprowadzania zmian we frontowej sylwecie budynku w zakresie linii zabudowy, wysokości, szerokości i kompozycji fasady oraz kształtu dachu,

b) przebudowa lub rozbudowa budynku jest możliwa przy spełnieniu warunków wymienionych w lit. a.

XI. Informacja z Uchwały nr XXIV/150/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 18 sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Rypińskiej w Julianowie gmina Prabuty (Rypińska - I etap).

Obszar chronionego krajobrazu:

a) ograniczenia w zagospodarowaniu terenu związane z funkcjonowaniem ciągu ekologicznego doliny rzeki Liwy, w tym zakaz lokalizacji obiektów budowlanych z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej niezbędnych dla obsługi planowanych terenów,

b) duży udział zieleni w zagospodarowaniu terenu,

c) granica obszaru chronionego krajobrazu na terenach objętych planem, stosownie do skali rysunku planu, ma charakter obowiązującego przepisu.

XII. Informacja z Uchwały nr XXII/138/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych nad Jeziorem Sowica w gminie Prabuty.

Obserwacja archeologiczna OW:

- wszelkie prace ziemne muszą zostać zgłoszone do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i prowadzone w porozumieniu ze wskazanym archeologiem, ponadto konieczne jest wstępne rozpoznanie archeologiczne, np.: metodą AZP;

Obszar chronionego krajobrazu rzeki Liwy:

a) zagospodarowanie terenu nie może zakłócać funkcjonowania korytarza ekologicznego doliny rzeki Liwy, z rejonem jeziora Sowica włącznie,

b) zakaz lokalizacji obiektów budowlanych z wyjątkiem obiektów i urządzeń związanych z zagospodarowaniem rekreacyjnym,

c) ochrona terenów przybrzeżnych poprzez ustanowienie strefy ochronnej jeziora,

d) duży udział zieleni w zagospodarowaniu poszczególnych terenów,

e) granica obszaru chronionego krajobrazu na terenach objętych planem, stosownie do skali rysunku planu, ma charakter obowiązującego przepisu;

7) strefa ochronna jeziora:

a) ochrona terenów przybrzeżnych, z pasem zieleni fitomelioracyjnej i rekreacyjnej, możliwa jest również zieleni o innych funkcjach oraz urządzenia rekreacyjne

b) zakaz lokalizacji obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 100 m od linii brzegowej, powyższe nie dotyczy budowli wodnych oraz obiektów i urządzeń dla zorganizowanej rekreacji wodnej o charakterze ogólnodostępnym łącznie z niezbędną infrastrukturą techniczną i komunikacyjną,

c) powyższe ustalenia dotyczą terenów usytuowanych na rysunku planu pomiędzy linią brzegową jeziora a linią strefy ochronnej jeziora.

XIII. Informacja z Uchwały nr XII/70/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 maja 1999r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Warmińskiej w Prabutach.

Ochrona konserwatorska B:

- a) obejmuje tereny wzdłuż ul. Malborskiej stanowiące fragment dawnego przedmieścia Gniewskiego,
- b) elementy planowanej zabudowy powinny nawiązywać do charakteru budynków historycznych z terenów dawnego przedmieścia Gniewskiego (pomiędzy ul. Żeromskiego i Malborską),
- c) projekty techniczne budynków wymagają uzyskania opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w trybie art. 106 KPA;

Ochrona krajobrazu K:

- a) zakaz lokalizacji obiektów i urządzeń degradujących krajobraz oraz naruszających historyczny układ dróg i zieleni,
- b) nowa zabudowa nie może oddziaływać agresywnie i dysharmonijnie w miejscach eksponowanych z terenów publicznych, ponadto w miejscach tych należy sytuować zieleni wysoką towarzyszącą zabudowie,
- c) nowa zabudowa, uwzględniając ograniczenia ustalone w przepisach szczegółowych planu, nie może zakłócić panoramy miasta;

11) obserwacja archeologiczna OW:

wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego, związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne.

XIV. Informacja z Uchwały NR XXXI/243/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 26.05.1998r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dzielnicy przemysłowej "Zatorze" w Prabutach.

Ochrona krajobrazu K:

- a) wymaga uwzględnienia widoku na sylwetę miasta od strony drogi Prabuty-Kamieniec i od rzeki Liwy ,
- b) wysokość zabudowy nie może zakłócić panoramy miasta, ze szczególnym uwzględnieniem wieży katedry;

Obserwacja archeologiczna OW:

-wszelkie prace ziemne, w tym wykopy pod fundamenty, pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego, związanego z możliwością natrafienia na stanowisko archeologiczne;

Obszar chronionego krajobrazu:

- a) obowiązuje uchwała Wojewódzkiej Rady Narodowej w Elblągu nr VI/51/85 z 26.04.1985 r. zm. w rozporządzeniu Nr 4/97 Wojewody Elbląskiego z 28.04.1997 r. (Dz. Urz. Woj. Elbląskiego nr 7 z 08.05.1997 r. poz. 43),
- b) obowiązuje porozumienie z 08.05.1997 r. pomiędzy Wojewodą Elbląskim a Dyrektorem Zespołu Parków Krajobrazowych Nad Zalewem Wiślanym (Dz. Urzędowy Województwa Elbląskiego nr 8 z 15.05.1997 r. poz.54), na mocy którego

Dyrektor Z.P.K.N.Z.W. sprawuje kontrolę i nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego, w tym między innymi w zakresie :

- opiniowania i uzgadniania wniosków dotyczących zmian w sposobie użytkowania gospodarczego terenów,

- dokonywania czynności wynikających z art.37 ust.2 i art.38 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 114 poz. 492) w sprawie ograniczeń i zakazów w odniesieniu do przyrody,

c) warunki lokalizacji inwestycji na obszarze chronionego krajobrazu nie mogą być sprzeczne z uchwałą wymienioną w punkcie 1, bez względu na szczegółowość planu,

d) granica obszaru chronionego krajobrazu na terenach objętych planem, dostosowana odpowiednio do skali rysunków planu, ma charakter obowiązującego przepisu.

XV. Informacja z Uchwały nr X/59/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24.04.1999 r. w sprawie zmian nr 5 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty.

Obserwacja archeologiczna OW:

- wszelkie prace ziemne w tym wykopy pod fundamenty pod uzbrojenie terenu itp., wymagają zgłoszenia do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku w celu uzyskania warunków nadzoru archeologicznego związanego z możliwością natrafienia na stanowiska archeologiczne.

5. ANALIZA STRATEGICZNA SWOT

Analiza strategiczna SWOT stanowi zestawienie takich cech, jak: **Strengths** – silne strony, **Weaknesses** – słabe strony, **Opportunities** – szanse, **Threats** – zagrożenia.

Powszechnie stosowana jest w planowaniu przestrzennym i regionalnym oraz programowaniu urbanistycznym, np.: przy sporządzaniu strategii gminy.

Wykorzystując tę analizę, biorąc pod uwagę priorytety, cele i kierunki opracowań planistycznych i strategicznych Miasta i Gminy Prabuty, wśród dziedzin mających wpływ na jego środowisko kulturowe należy wymienić:

Atuty i szanse:

- integracja z Unią Europejską;
- atrakcyjne nieskażone środowisko naturalne (ochrona), walory przyrodniczo – krajobrazowe, jeziora, lasy, parki krajobrazowe;
- rozbudowa i odnowa parków zieleni;
- dobre środowisko naturalne;
- dobra ochrona środowiska w regionie, duża dążność gmin sąsiednich do podejmowania wspólnych działań;
- atrakcyjność inwestycyjna regionu (osadnictwo, finanse, rynek kapitałowy);
- atrakcyjność turystyczna regionu i miasta;
- zwiększenie ruchu turystycznego;
- dobra infrastruktura;
- dobra jakość wody pitnej i jej znaczne zasoby dla celów gospodarczych;
- kanalizacja gminna obejmuje 97 % obszaru;
- aktywni i zintegrowani mieszkańcy gminy, zasoby siły roboczej, zasoby intelektualne mieszkańców;
- wielokulturowość i współpraca mieszkańców, lokalny patriotyzm;
- bogata historia miasta i regionu, liczne zabytki i stanowiska archeologiczne;
- przetrwał historyczny układ urbanistyczny;
- występowanie obiektów zabytkowych w zespołach przestrzennych;
- działalność Izby Pamiątek;
- lokalne centrum oświaty i kultury;
- poczucie lokalnej tożsamości i odrębności kulturowej mieszkańców;
- wzrost ilości podmiotów gospodarczych działających w sferze usług i agroturystyki;
- skuteczność działania samorządu;
- ponad połowa gruntów jest własnością gminną;
- rzemiosło, MŚP (Małe i Średnie Przedsiębiorstwa), gospodarka;

Słabości i zagrożenia:

- zły stan dróg, komunikacja;
- zagrożenie centrum miasta zjawiskiem kumulacji zanieczyszczeń;

- brak wystarczającej ilości stref ruchu spowolnionego, ścieżek rowerowych i tras pieszych;
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, dekapitalizacja zabudowy w historycznym centrum miasta;
- brak inwestorów zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych i zabudową centrum;
- zabudowa wkraczająca w tereny otwarte tworzące system ekologiczny miasta;
- brak wystarczającej infrastruktury kulturalno – sportowo – rekreacyjnej;
- wolne tempo życia;
- upadający przemysł;
- brak przestrzeni publicznej;
- brak terenów pod inwestycje;
- zaniedbania w sferze estetyki architektonicznej i urbanistycznej;
- słabo wykorzystany potencjał środowiska kulturowego;
- niska zamożność społeczeństwa, brak pieniędzy;
- emigracja ludzi młodych i wykształconych;
- duże oddalenie od głównego ośrodka administracyjno – gospodarczego województwa pomorskiego;
- zła polityka gospodarcza, finansowa, fiskalna państwa, niestabilne prawo;

6. CELE, KIERUNKI ORAZ PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podnoszenie prestiżu miasta stanowi jeden z głównych priorytetów samorządu terytorialnego. Można go osiągnąć stwarzając przyjazne warunki w sferze ochrony zabytków i środowiska kulturowego.

W Polsce w związku z wymogiem ustawowym ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, opracowywane są na szeroką skalę gminne programy ochrony zabytków. Są one w większości na etapie opracowywania, a tylko nieliczne już ukończono.

W dobrze przygotowanych, wzorcowych gminnych programach wykonanych przez Regionalne Ośrodki Badań i Dokumentacji Zabytków, jak np.: ośrodek łódzki, czy gdański, określone tam cele strategiczne programów są reminiscencją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020, Tez Krajowego Programu Ochrony Zabytków i wypadkową programów strategicznych wojewódzkich i gminnych. Dużą rangę mają także ustalenia zawarte w lokalnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak również studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także prace studialne historyczno – urbanistyczne. Kwintesencja płynących z tych materiałów ogólnokrajowych wniosków przeniesiona na realia opracowywanych programów gminnych, nabiera jednocześnie cech ponadregionalnych.

W związku z powyższym należy w Gminnym Programie Ochrony Zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty, przyjąć następujące **cele strategiczne**:

A. CELE STRATEGICZNE.

Cel I:

Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami;

Cel II:

Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

Cel III:

Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji;

Cel IV:

Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno – kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;

Cel V:

Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;

Cel VI:

Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego;

Cel VII:

Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;

Cel VIII:

Regulacja stanu formalno – prawnego obiektów i obszarów zabytkowych;

Cel IX:

Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Cel X:

Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

Cel XI:

Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków;

Cel XII:

Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty umożliwia opracowanie Programu Rewitalizacji Prabut i włączenie go do działań strategicznych.

W związku z powyższym, w niniejszym opracowaniu skorzystano z wytycznych Stowarzyszenia Forum Rewitalizacji w stosunku do działań rewitalizacyjnych. W myśl definicji:

Rewitalizacja pojmowana jest, jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych dzielnicach, przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego, ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Obejmuje ona kompleksowe działania techniczne, społeczne i ekonomiczne mające na celu przywrócenie dawnych walorów oraz zapewnienie rozwoju określonego obszaru. Do istotnych i pozytywnych

wyznaczników koncepcji rozwiązywania sytuacji kryzysowych przez rewitalizację należą – zachowanie walorów historycznych obszaru, podkreślenie jego unikalności i kolorytu lokalnego, działanie w zgodzie z potrzebami wyznawanymi przez społeczność wartościami, przy jej aktywnym udziale w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji. Wspólne inicjatywy i działania władz lokalnych i mieszkańców, instytucji zlokalizowanych na danym terenie oraz innych zainteresowanych partnerów, pozwalają na osiągnięcie większych efektów rzeczowych oraz większą akceptację społeczności lokalnej dla prowadzonych działań.

Kierunki działań dla realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami określone zostały w tabeli nr 1.

Tabela 1.

PRIORYTETY GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTEKÓW	CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	SPODZIEWANE EFEKTY
I	II	III	IV
1. Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	1. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego;	1. Zapewnianie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie substancji zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; 2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; 3. Udermianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; 4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; 5. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.	1. Powstrzymanie degradacji obszarów kulturowych, przestrzennych i historycznych w mieście; 2. Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego miasta; 3. Podniesienie dzięki walorom kulturowym konkurencyjności miasta w skali województwa; 4. Ciągłe aktualizowanie danych o stanie zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych; 5. Ścisła współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz państwowym nadzorem budowlanym w opiece nad zabytkami.
2. Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.	1. Rewaloryzacja zabytkowego centrum i zespołów przestrzennych.	1. Rozszerzenie zakresu działań konserwatorskich w zabytkowym centrum mających wpływ na otoczenie zabytku.	1. Kompleksowa rewaloryzacja obiektów i przestrzeni zabytkowych w mieście; 2. Uzyskanie atrakcyjnego i przyjemnego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku.
		2. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących w historycznym otoczeniu.	1. Poprawa stanu estetyki i rozwiązań formalnych obiektów nierespektujących tradycyjnych form i gabarytów; 2. Poprawa stanu przestrzeni centrum miasta.
		3. Kompleksowe określenie proponowanych funkcji użytkowych dla obiektów użytkowych, jako ofert inwestycyjnych.	1. Pozyskanie inwestorów poszukujących bazy lokalowej dla prowadzonej działalności; 2. Zapewnienie istnienia w historycznym centrum funkcji unikatowych.
		4. Promocja dobrych wzorów działań w historycznym centrum.	1. Uświadomienie użytkownikom zabytków pozytywnych działań wobec tych obiektów.

	2. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzeni miasta elementów krajobrazu kulturowego zsynchronizowanego z punktami widokowymi.	1. Respektowanie w zagospodarowaniu przestrzeni historycznego układu urbanistycznego miasta. 2. Zapewnienie istnienia w historycznym centrum funkcji unikatowych.	1. Zachowanie historycznego rozplanowania i zasad zagospodarowania przestrzeni centrum miasta. 1. Uzupełnienie zabudowy pierzei historycznych ulic i placów. 2. Uzyskanie atrakcyjnych miejsc do zamieszkania i pracy.
3. Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji.	1. Uporządkowanie gospodarki zabytkowym zasobem mieszkaniowym i usługowym.	2. Szersza współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów w celu poprawy stanu i utrzymania substancji mieszkaniowej.	1. Uzyskanie akceptacji społecznej i zaangażowanie mieszkańców miasta w ochronę dziedzictwa kulturowego.
	2. Poprawa stanu przestrzeni historycznego centrum miasta.	1. Promocja obiektów zabytkowych w celu zachęcanie sektora prywatnego do inwestowania.	1. Podniesienie atrakcyjności centrum poprzez wzbogacenie oferty wielofunkcyjnej.
		2. Prowadzenie działań sanacyjnych we wnętrzach kwartałów centrum historycznym.	1. Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku dla mieszkańców w centrum historycznego.
		4. Stworzenie oferty nieruchomości na obszarze centralnym miasta.	1. Wprowadzenie współczesnej zabudowy uzupełniającej na obszarze historycznego centrum miasta; 2. Poprawa stanu technicznego substancji zabytkowej w centrum miasta.
	3. Szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego.	1. Stworzenie systemu zachęt finansowych.	1. Pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych zachowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.
4. Monitorowanie stanu zachowania i użytkowanie zabytków.	1. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków; 2. Weryfikacja i uzupełnianie ewidencji zabytków.	1. Merytoryczny nadzór nad prowadzonym programem.	
4. Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno - kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych.	1. Wykreowania markowego produktu turystycznego.	1. Stworzenie i udostępnianie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta i środowisku kulturowym miasta.	1. Ułatwienie dostępu do informacji o obiektach zabytkowych i dziedzictwie kulturowym miasta i gminy; 2. Wykorzystanie bazy danych do działań naukowych i promocyjnych.
		2. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych i przyrodniczych miasta i jego okolic.	1. Stworzenie propozycji wypoczynku czynnego i biernego dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
		3. Przeznaczanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu na cele obsługi ruchu turystycznego.	1. Wielofunkcyjność obiektów zabytkowych; 2. Zwiększenie bazy lokalowej dla obsługi turystyki.
		4. Wyznaczenie tras turystycznych – pieszych i rowerowych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice.	1. Zorganizowanie szlaków turystycznych umożliwiających zapoznanie się turystów z walorami turystycznymi i kulturowymi miasta i gminy, np.: szlak napoleoński.
		5. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Prabut.	1. Uzyskanie materiałów informacyjnych i propagujących Prabuty w kraju i Unii Europejskiej.
	2. Podjęcie działań popularyzujących dziedzictwo kulturowe.	1. Organizowanie konkursów związanych z problematyką opieki nad zabytkami.	1. Pogłębienie znajomości zagadnień opieki nad zabytkami w lokalnym społeczeństwie.

		2. Ustanawianie nagród za najlepsze działania wobec dziedzictwa kulturowego.	1. Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego; 2. Poszerzanie kręgu osób zainteresowanych pozytywnymi działaniami wobec obiektów zabytkowych.
		3. Popularyzacja zasobów kulturowych w prasie, radiu, telewizji, filmie i internecie.	1. Stworzenie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei opieki nad zabytkami i ochrony dziedzictwa kulturowego.
5. Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	1. Realizacja ochrony zabytków w powiązaniu z ochroną przyrody i krajobrazu.	1. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni.	1. Zsumowanie w przestrzeni miasta i gminy oddziaływania walorów przyrodniczych i kulturowych; 2. Wzajemna adaptacja zasad ochrony przyrody i dóbr kultury.
		2. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe - dobra kultury i natury.	1. Dostosowanie zasad działania do metod wypracowanych w Unii Europejskiej.
6. Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Promocja miasta akcentująca jego niepowtarzalność wynikającą z zasobów środowiska kulturowego.	1. Szeroka, długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna przy udziale lokalnych fundacji, organizacji pozarządowych, prasy i internetu.	1. Uświadomienie potrzeby poszanowania i sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym Prabut jak najszerzszemu gronu jego mieszkańców.
		2. Nawiązywanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji kształtowania zabudowy i stosowanych materiałów.	1. Kulturowanie we współczesnych realizacjach lokalnych tradycji budowlanych.
		3. Pogłębienie w mieszkańcach miasta i gminy zainteresowania i dumy z jego tradycji historycznych.	1. Uświadomienie wartości środowiska kulturowego. 2. Traktowanie dziedzictwa kulturowego jako elementu decydującego o niepowtarzalności miasta i gminy oraz ich indywidualnym charakterze.
	2. Kreowanie i stymulowanie zasad partnerstwa oraz współodpowiedzialności mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego.	1. Wdrożenie szerokiego programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskami lokalnymi.	1. Pozyskanie społecznych partnerów dla ochrony środowiska kulturowego.
		3. Kształcenie i edukacja dorosłych i dzieci na rzecz ochrony zabytków.	1. Wzrost świadomości i akceptacja mieszkańców dla prowadzonych działań.
		4. Promowanie prawidłowych postaw wobec zabytków.	1. Wyzwolenie aktywności społecznej w dziedzinie ochrony zabytków.
7. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	1. Wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej.	1. Opracowanie programu nauczania budującego na bazie środowiska kulturowego i przyrodniczego więzi z miastem i gminą.	1. Podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi dla realizacji nauczania i ochrony dziedzictwa kulturowego; 2. Szerokie i długoterminowe działania edukacyjne i promocyjne.
	2. Zwiększenie wiedzy o mieście i gminie w kraju za granicą.	1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o lokalnych zabytkach.	1. Nawiązanie współpracy z potomkami dawnych mieszkańców Prabut i okolic; 2. Pozyskanie materialnych pamiątek historii Prabut; 3. Możliwość zainteresowania miastem ze strony potencjalnych inwestorów zagranicznych.
	3. Prowadzenie szeroko dostępnych szkoleń na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym z zakresu zarządzania zabytkowym zasobem.	1. Stworzenie stanowiska ds. ochrony i opieki nad zabytkami w Urzędzie Miasta i Gminy.	1. Zwiększenie zrozumienia i poparcia dla działań prowadzonych przy zabytkach. 2. Pogłębienie wiedzy w zakresie właściwego zarządzania zabytkami.

8. Regulacja stanu formalno – prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.	1. Wyjaśnienie spraw własnościowych przy prowadzeniu prac inwestycyjnych.	1. Inwentaryzacja działek i budynków.	1. Aktualizacja danych dotyczących stanu prawnego terenów i obiektów; 2. Skompletowanie zasobu archiwalnego oraz inwentaryzacji obiektów zabytkowych.
		2. Przeprowadzenie sądowych regulacji własności.	1. Uregulowanie stanu własnościowego działek; 2. Prawne umożliwienie przeprowadzenia rewitalizacji w obszarach zabytkowych.
		3. Wykonanie opracowań geodezyjnych i ewidencyjnych.	1. Utworzenie zasobu aktualnych materiałów ewidencyjnych.
9. Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	1. Wypracowanie programu wspomagania finansowego działań na rzecz dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem programów celowych Unii Europejskiej.	1. Zabezpieczenie w budżecie środków finansowych w celu skutecznego wykorzystania środków Unijnych.	1. Mniejsze obciążenie budżetu miasta przy działaniach prowadzonych dla zachowania i ochrony dóbr kultury.
	2. Kooperacja z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego.	1. Powołanie wspólnej komisji roboczej z samorządem województwa dla ochrony środowiska kulturowego Prabut.	1. Zwiększenie szansy na pozyskanie środków finansowych z zewnątrz.
10. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.	1. Opracowanie programu dotacji długofalowych dla działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.	1. Dotacje na działalności instytucji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną zabytków.	1. Mniejsze obciążenie budżetu miasta ze względu na fakt zsumowania się środków pochodzących z różnych źródeł.
		2. Promocja inicjatyw dla pozyskania środków zewnętrznych na działania rewaloryzacyjne i rewitalizacyjne.	1. Pozyskanie środków: - Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; - Pozyskanie środków strukturalnych funduszy unijnych; - Pozyskanie środków z programów bilateralnych rządu RP; - Pozyskanie środków samorządu województwa; - Pozyskanie środków z funduszy inwestycyjnych wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa.
	2. Promowanie partnerstwa publiczno – prywatnego w obszarze dziedzictwa kulturowego.	1. Wsparcie finansowe prac badawczych i dokumentacyjnych zabytkowych zagrożonych obiektach zabytkowych ze względu na ich rolę w przestrzeni miasta i gminy.	1. Tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających rewaloryzacji.
11. Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków.	1. Wypracowanie strategii i metod zarządzania spuścizną kulturową Prabut.	1. Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Prabuty.	1. Wspieranie aktywności lokalnej w sferze ochrony dóbr kultury; 2. Wypracowanie zasad partnerstwa i współodpowiedzialności wszystkich właścicieli i użytkowników zabytków; 3. Wypracowanie nowych form opieki nad zabytkami; 4. Włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego w sferę wsparcia samorządu i osób fizycznych; 5. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym; 6. Ożywienie historycznego centrum miasta oraz terenów gminy.

		2. Wprowadzenie w życie programu informacyjnego ułatwiającego współdziałanie samorządu z mieszkańcami.	1. Lepsza koordynacja działań strategicznych. 2. Wzrost poparcia i większe zaangażowanie się w sprawę ochrony zabytków społeczeństwa Prabut.
12. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	1. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych dla inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych chcących inwestować w ochronę zabytków i rozwój turystyki.	1. Konsekwentna realizacja programów strategicznych.	1. Przyciągnięcie tworzących nowe miejsca pracy inwestorów zainteresowanych ofertą samorządu; 2. Ułatwienie dzięki pomocy samorządu w pozyskiwaniu do adaptacji obiektów zabytkowych i opracowywaniu dokumentacji projektowej.
	2. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, a zwłaszcza zabytków w rozwoju turystycznym, a co za tym idzie, gospodarczym Prabut.	1. Opracowanie programów rozwoju turystyki i promocji kulturowej Prabut i okolic; 2. Ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnionych w celach turystycznych; 3. Opracowanie tablic informacyjnych zamieszczanych w obiektach i ich otoczeniu zawierających dane historyczne o obiekcie.	1. Wielostronne i racjonalne wykorzystanie środków finansowych na ratowanie obiektów zabytkowych; 2. Uzyskanie większej akceptacji społecznej dla prac rewitalizacyjnych; 3. Pozyskanie miejsc pracy w obsłudze ruchu turystycznego wykorzystującego zasób spuścizny kulturowej; 4. Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną.
	3. Wspieranie zaprogramowanych prac modernizacyjnych w historycznym centrum miasta i terenach gminy.	1. Merytoryczne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych i konserwatorskich związanych z właściwym utrzymaniem obiektów zabytkowych.	1. Skuteczniejsza realizacja rewaloryzacji obiektów i terenów środowiska kulturowego.
	4. Prowadzenie kształcenia osób zatrudnionych w ochronie dziedzictwa kulturowego.	1. Udział w programie szkoleń z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz udział w zjazdach poświęconych ochronie zabytków.	1. Wsparcie utrzymywania i reaktywacji na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów; 2. Podniesienie poziomu wykształcenia pracowników samorządowych.

B. PODZIAŁ NA OBSZARY, PROJEKTY I ZADANIA.

Programem Gminnej Ochrony Zabytków objęto teren miasta i Gminy Prabuty ze szczególnym uwzględnieniem historycznej zabudowy miejskiej centrum miasta podlegającej obszarowo ochronie konserwatorskiej.

Został on opracowany na lata 2010 – 2013.

Zadania operacyjne i szczegółowe zawarte zostały w tabeli nr 2.

Tabela 2.

Cel I: Systematyczna realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych w celu trwałego zachowania dóbr kultury.	1. Stworzenie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych samorządu; 2. Opracowanie miejscowego planu ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo; 3. Zbudowanie płaszczyzny współpracy pomiędzy jednostką samorządową, a służbą ochrony zabytków.
B. Profilaktyka ochrony zabytków.	1. Monitoring stanów własnościowych obiektów zabytkowych; 2. Usunięcie zagrożeń mających wpływ na zachowanie substancji zabytkowej historycznego centrum: - systematyczne przeprowadzanie bieżących remontów obiektów zabytkowych. - podjęcie działań w kierunku wyprowadzenia ruchu

	tranzytowego z centrum; - ograniczenie ruchu kołowego i zmiana organizacji ruchu kołowego w granicach historycznego centrum miasta; - stworzenie programu eliminowania źródeł zanieczyszczenia powietrza w historycznym centrum; 3. Opracowanie koncepcji przebudowy systemu grzewczego budynków historycznego centrum.
C. Przeciwdziałanie niszczeniu i niewłaściwemu obchodzeniu się z zabytkami.	1. Wyłonienie najbardziej interesujących w krajobrazie miasta i gminy obiektów zabytkowych i opracowania dla nich profilaktyki chroniącej przed ich dewastowaniem; 2. Opracowanie planu zmiany przeznaczenia zabytków; 3. Opracowanie zakresu i planu remontów zabezpieczających budynki zabytkowe;
D. Kontroling środowiska kulturowego.	1. Przygotowanie programu kontroli utrzymania i użytkowania zabytków; 2. Opracowanie oceny stanu obiektów zabytkowych oraz określenie rodzaju i stopnia zagrożeń; 3. Diagnoza aktualnego stanu zachowania krajobrazu kulturowego.
E. Uwzględnianie w 2010 – 2013 opracowaniach planistycznych profilaktyki ochronnej.	1. Opracowywanie dla potrzeb planistycznych w sferze zagospodarowania przestrzennego i kształtowania środowiska analiz i studiów dla obszarów szczególnie wartościowych; 2. Wypracowanie wspólnych zasad postępowania dla ochrony środowiska przyrodniczego i środowiska kulturowego.
Cel II.	
Wyeksponowanie lokalnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Rozszerzenie zakresu ingerencji konserwatorskiej mających wpływ na otoczenie obiektów zabytkowych.	1. Sporządzenie studiów krajobrazu kulturowego; 2. Diagnoza stopnia zagrożeń zabytków nieruchomych; 3. Uwzględnianie działań konserwatorskich w zespołach przestrzennych – kwartałach zabudowy, ciągach ulicznych i historycznych zespołach przestrzennych; 4. Modernizacja zieleni miejskiej w centrum i historycznych zespołach przestrzennych; 5. Ogłaszanych konkursów na prace projektowe w przestrzeni zabytkowej.
B. Promocja dobrych wzorów działań w obszarach zabytkowych.	1. Informowanie o pozytywnych efektach ochrony środowiska kulturowego z innych miast i gmin, które przeprowadziły takie działania wcześniej; 2. Organizowanie szkoleń konserwatorskich; 3. Powołanie fundacji promocji środowiska kulturowego Prabut.
C. Opracowanie oferty inwestycyjnej w postaci sugerowanej funkcji użytkowej dla obiektów zabytkowych.	1. Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla potencjalnych użytkowników będących w gestii samorządu; 2. Wnikliwa analiza programu użytkowania obiektów zabytkowych pozostająca w gestii samorządu; 3. Opracowanie wariantowych programów użytkowania zabytków.
D. Wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących z historycznym otoczeniem.	1. Dokonanie oceny obiektów budowlanych w granicach historycznego centrum w kontekście zharmonizowania ich z otaczającą przestrzenią historyczną; 2. Opracowanie programu wymiany lub przebudowy obiektów kontrastujących z historycznym otoczeniem.
E. Ochrona historycznych wartości układu urbanistycznego.	1. Kontroling przestrzegania ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w dziedzinie ochrony środowiska kulturowego; 2. Podniesienie standardu przestrzeni publicznej w historycznym centrum miasta; 3. Wprowadzenie do projektowania budynków elementu oceny wpływu obiektu na krajobraz kulturowy miasta.
F. Unikanie rozpraszania zabudowy.	1. Udaremnianie samowoli budowlanej; 2. Wypełnianie i uzupełnianie zabudowy w centrum historycznym.
Cel III:	
Poprawa stanu zachowania lokalnych zabytków oraz zahamowanie procesu ich degradacji.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Poprawa stanu zasobów zabytkowych poprzez współpracę z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych.	1. Organizowanie cyklicznych spotkań służb ochrony zabytków z przedstawicielami samorządu oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych; 2. Wypracowanie zasad współpracy z właścicielami, administratorami i użytkownikami budynków zabytkowych; 3. Tworzenie mechanizmów zainteresowania właściwym utrzymaniem mieszkalnych obiektów zabytkowych; 4. Promowanie pozytywnych wzorów gospodarowania w obiektach zabytkowych.
B. Uporządkowanie kwartałów zabudowy na obszarach	1. Opracowanie projektów porządkowania i zagospodarowania

zabytkowych.	wnętrz kwartałów mieszkalnych; 2. Dokonanie przeglądu stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów miejskich; 3. Wprowadzanie nowoczesnego wyposażenia w infrastrukturę w budynkach mieszkalnych historycznego centrum miasta mające na celu porządkowanie i likwidację zbędnej zabudowy gospodarczej.
C. Zachęcanie inwestorów prywatnych do inwestowania w obiekty zabytkowe.	1. Wdrożenie działania partnerstwa publiczno – prywatnego w dziedzinie ochrony zabytków; 2. Zachęcanie do powstawania wspólnot mieszkaniowych w zabytkowych budynkach mieszkalnych; 3. Stworzenie systemu zachęt do nabywania i inwestowania przez osoby prywatne w obiekty zabytkowe.
D. Tworzenie oferty nieruchomości na obszarach historycznych.	1. Stworzenie oferty nieruchomości miejskich i gminnych przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem na obszarze historycznego centrum miasta i terenach wiejskich; 2. Uporządkowanie spraw własnościowych na terenach historycznych.
E. Współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków.	1. Opracowanie planu wspólnych lustracji obiektów obiektach przestrzeni zabytkowych; 2. Dokonywanie wspólnych lustracji obiektów zabytkowych i opracowywanie wniosków z dokonywanych lustracji.
F. Weryfikacja ewidencji zabytków w mieście.	1. Systematyczna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków; 2. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty przewidziane do ochrony ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych;
Cel IV: Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta.	1. Opracowanie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach miasta; 2. Systematyczne uaktualnianie bazy danych o zabytkach.
B. Wytypowanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu do obsługi ruchu turystycznego.	1. Przygotowanie programu użytkowania wytypowanych obiektów zabytkowych do obsługi ruchu turystycznego.
C. Przygotowanie markowego produktu turystycznego Prabut i okolic.	1. Stworzenie profesjonalnej informacji turystycznej promującej walory środowiska kulturowego i przyrodniczego Prabut i okolic.
D. Wyznaczenie tras i szlaków turystycznych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice.	1. Utrzymanie istniejących i kreowanie nowych szlaków edukacyjno – turystycznych po zasobach przyrodniczych i kulturowych miasta i jego okolic w tym szlaki rowerowe; 2. Budowa ścieżek rowerowych przebiegających przez teren miasta.
E. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym w Prabutach.	1. Opracowanie studium przestrzeni publicznych w Prabutach i ich powiązań z atrakcyjnymi obszarami przyrodniczymi w okolicach miasta;
F. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Prabut.	1. Opracowanie folderów i innych wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Prabut; 2. Stworzenie serii wydawniczej promującą i popularyzującą środowiska kulturowego Prabut.
G. Działania motywacyjne do ochrony działań dziedzictwa kulturowego.	1. Włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach; 2. Organizowanie konkursów: - przedszkolnych i szkolnych plastycznych na temat zabytków; - na najlepsze użytkownika obiektu zabytkowego; - na najlepsze prace dyplomowe o tematyce dziedzictwa kulturowego Prabut; 3. Ustanowienie nagrody za najlepsze prace naukowe dotyczące środowiska kulturowego miasta i gminy.
H. Promocja zasobów kulturowych miasta i gminy w prasie, radiu, telewizji i internecie.	1. Publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie w internecie oraz prezentacja środowiska kulturowego Prabut w radiu i telewizji.
Cel V: Przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni oraz zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni.	1. Przyjęcie w planowaniu przestrzennym zasad rozwoju zrównoważonego; 2. Opracowanie zasad powiązania ochrony dziedzictwa kulturowego z polityką ochrony środowiska przyrodniczego; 3. Opracowanie miejskiego planu zintegrowanej ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo.
B. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo o dobra	1. Wprowadzenie Gminnego Programu Opieki na Zabytkami

kultury i natury.	dla Miasta i Gminy Prabuty do polityk sektorowych
Cel VI: Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Poglębianie w mieszkańcach Miasta i Gminy Prabuty patriotyzmu lokalnego i dumy ze spuścizny historycznej i tradycji.	1. Promowanie idei społecznego opieki nad zabytkami; 2. Wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego do systemu szkolnictwa; 3. Nawiązanie współpracy z organizacjami społecznymi działającymi na rzecz ochrony środowiska kulturowego; 4. Promocja działań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
B. Nawiązywanie w nowo projektowanych rozwiązaniach architektoniczno – urbanistycznych tradycji lokalnych.	1. Stworzenie bazy danych o środowisku kulturowym Prabut; 2. Wykonanie studiów określających lokalne wartości i tradycje kształtowania architektury i przestrzeni; 3. Opracowanie programu zachęt do stosowania w realizacji nowych obiektów tradycyjnych materiałów i form architektonicznych.
C. Konsekwentna długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna z zakresu ochrony środowiska kulturowego Prabut.	1. Stworzenie programu promocji środowiska kulturowego Prabut na terenie województwa pomorskiego; 2. Udział w targach turystycznych i budowlanych. 3. Opracowanie programu edukacyjnego dla dzieci i dorosłych z zakresu ochrony środowiska kulturowego; 4. Zorganizowanie cyklicznych spotkań z przedstawicielami lokalnego biznesu i członkami stowarzyszeń i organizacji lokalnych i ponad lokalnych.
D. Wdrożenie programu informacyjnego przy współpracy ze środowiskami lokalnymi.	1. Wyznaczenie do kontaktów z mediami pracownika samorządowego znającego środowisko kulturowe Prabut i okolic; 2. Utworzenie baz informacji bibliograficznej. 3. Udostępnienie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach Miasta i Gminy Prabuty.
E. Promocja właściwych postaw wobec ochrony środowiska kulturowego.	1. Bliska współpraca państwowej służby ochrony zabytków i samorządu; 2. Przygotowanie programu społecznego monitorowania stanu obiektów i przestrzeni zabytkowych; 3. Organizowanie festynów, zabaw i loterii z przeznaczeniem dochodów na ochronę lokalnych dóbr kultury; 4. Dofinansowywanie działalności organizacji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami.
F. Edukacja dorosłych i dzieci na rzecz opieki i ochrony zabytków.	1. Przygotowanie programu edukacji łączącego problematykę ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
Cel VII: Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Stworzenie programu edukacyjnego w oparciu o bazę środowiska kulturowego i przyrodniczego tworzącego więź z „Małą Ojczyzną” promującego również problematykę ekologiczną.	1. Powołanie Towarzystwa Ochrony Kultury Prabut stawiającego sobie za cel czynną ochronę dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej w mieście.
B. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach i historii regionu.	1. Opracowanie bazy danych o zabytkach niematerialnych, tradycjach miasta i regionu; 2. Nawiązanie kontaktów z potomkami dawnych mieszkańców Prabut mieszkającymi poza granicami miasta.
C. Promowanie edukacji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zarządzania zabytkowym zasobem.	1. Zainicjowanie powstania fundacji zajmującej się ochroną środowiska kulturowego Prabut i okolic.
Cel VIII: Regulacja stanu formalno – prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Sądowe regulacje własności.	1. Prowadzenie sądowych regulacji własności; 2. Prace nad uregulowania stanów własnościowych terenów historycznych.
B. Opracowania geodezyjno – kartograficzne.	1. Uaktualnienie map ewidencyjnych terenów historycznych.
C. Inwentaryzacja działek i zabudowań w strefach ochrony konserwatorskiej.	1. Inwentaryzacji statusu własnościowego i technicznego terenów historycznych; 2. Przygotowanie wieloletniego planu remontów obiektów zabytkowych.
Cel IX: Wykorzystanie w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Opracowanie programu dotacji wspierających ochronę dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem celowych Unii Europejskiej.	1. Opracowanie koncepcji Lokalnego Programu Rewitalizacji i jego wieloletniego finansowania z wykorzystaniem dostępnych źródeł finansowania w tym różnych form wsparcia publicznego oraz Funduszy Strukturalnych UE.

B. Kooperacja z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego.	1. Czynny udział w przedsięwzięciach i instytucjach ochrony dziedzictwa kulturowego o charakterze międzyregionalnym i międzynarodowym; 2. Podjęcie inicjatywy powstania regionalnej fundacji ochrony środowiska kulturowego.
Cel X: Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Pomoc finansowa dla organizacji pożytku publicznego i osób fizycznych zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami.	1. Opracowanie programu dofinansowania prac konserwatorskich prowadzonych w obiektach zabytkowych będących w posiadaniu osób fizycznych.
B. Inicjowanie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na opiekę i ochronę zabytków.	1. Przygotowanie programu zwiększania wpływów do budżetu przeznaczonych na ochronę dóbr kultury; 2. Rozpoznanie aktualnych i realnych źródeł finansowania w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.
C. Finansowanie prac badawczych i dokumentacyjnych w ważnych ze względu na swoje znaczenie w historii miasta i gminy oraz wartość zabytkową wybranych obiektów historycznych.	1. Wytypowanie obiektów zabytkowych do dofinansowania; 2. Sporządzenie programu finansowa prac badawczych i dokumentacyjnych wybranych obiektów zabytkowych.
Cel XI: Określenie warunków bezkonfliktowej współpracy z właścicielami zabytków.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Opracowanie programu informacyjnego ułatwiającego koordynację działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.	1. Przyjęcie przez samorząd roli koordynatora działań przy ochronie dziedzictwa kulturowego; 2. Stworzenie miejskiego systemu informacji i promocji ochrony dziedzictwa kulturowego; 3. Udostępnienie strony internetowej miasta na rzecz działań związanych z promocją i ochroną dziedzictwa kulturowego.
Cel XII: Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	
Cel operacyjny 2010 – 2013	
A. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych.	1. Przygotowanie oferty terenów historycznych pod inwestycje; 2. Wsparcie finansowe i merytoryczne samorządu dla inwestorów przy sporządzaniu dokumentacji naukowej i projektowej przy obiektach zabytkowych; 3. Przygotowanie programu zachęcającego inwestorów prywatnych do inwestowania w zabytki; 4. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenach historycznych.
B. Wzmocnienie w rozwoju gospodarczym miasta roli dziedzictwa kulturowego.	1. Przygotowanie i wdrożenie programu generującego nowe miejsca pracy związane z turystyką i ochroną zabytków, np.: program „Bezrobotni dla zabytków”.
C. Kształcenie osób zatrudnionych w ochronie dóbr kultury.	1. Opracowanie we współpracy z Ministerstwem Kultury i dziedzictwa Narodowego programu szkoleń przygotowujących pracowników samorządowych do koordynowania ochrony zabytków generujących nowe miejsca pracy.
D. Merytoryczne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych oraz konserwatorskich.	1. Opracowanie przez samorząd systemu zachęt finansowych promujących inwestowanie w obiekty zabytkowe. 2. Współpraca samorządu z służbami ochrony zabytków, administratorami i użytkownikami obiektów zabytkowych przy określaniu zakresu prac konserwatorskich i eksploatacją obiektów zabytkowych.

7. INSTRUMENTARIUM GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Prabuty obowiązywać będą niżej wymienione grupy instrumentów oddziaływania:

- instrumenty prawne;
- instrumenty koordynacji;
- instrumenty finansowe;
- instrumenty społeczne;
- instrumenty kontrolne.

A. Instrumenty prawne:

- wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

B. Instrumenty koordynacji:

- strategia rozwoju miasta i gminy;
- programy rozwoju infrastruktury miejskiej (w tym komunikacyjnej);
- programy prac konserwatorskich;
- studia i analizy, koncepcje;
- umowy i porozumienia;
- kontrakty;
- prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych;
- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- współpraca z diecezją w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

C. Instrumenty finansowe:

- dotacje;
- subwencje;
- dofinansowania;
- nagrody;
- zachęty finansowe;
- zbiórki społeczne;
- programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej.

D. Instrumenty społeczne:

- edukacja kulturowa;
- informacja;
- sprawna komunikacja;
- współpraca;
- współdziałanie z organizacjami społecznymi;
- wzbogacona oferta miejsc pracy i działań prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu.

E. Instrumenty kontrolne:

- ciągła aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej (również komunikacji), stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, stanów, technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia;
- monitoring stanu środowiska kulturowego.

Wdrożenie podanych powyżej narzędzi wymaga od samorządu terytorialnego działań, takich jak:

- skuteczne stosowanie przepisów prawa związanych z ochroną zabytków;
- dostosowanie się do programów regionalnych szczebla wojewódzkiego w zakresie ochrony środowiska kulturowego;
- współpraca z innymi samorządami w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- działania marketingowe i planistyczne do ww.;
- szukanie finansowych środków pozabudżetowych, w tym współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz przyjęcie zasady partnerstwa publiczno – prywatnego;
- pozyskanie poparcia społecznego i koordynacja działań związana z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- współpraca z wojewódzkim i powiatowym konserwatorem zabytków;
- nieustanny monitoring zmian środowiska kulturowego.

8. MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ZABYTEKÓW

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na burmistrza obowiązek sporządzania, co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go do akceptacji przez Radę Miejską.

Rada Miejska również przy współudziale Wojewódzkiego i Powiatowego Konserwatora Zabytków i lokalnych organizacji, których statutowym obowiązkiem jest ochrona i opieka nad zabytkami, powinna sprawować nadzór nad realizacją niniejszego programu.

Nadzór ten powinien się odbywać przy współudziale społeczeństwa, którego opinia mogłaby wnieść nowe treści i ewentualną korektę do niniejszego programu.

W celu prawidłowej realizacji celów programu, konieczne jest prowadzenie monitoringu.

- analiza ilości wykonanych raportów i analiz;
- potwierdzenie faktu wykonania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ocena zaawansowania prac prowadzących do wyeliminowania źródeł zanieczyszczania powietrza, hałasu i uciążliwości komunikacyjnych w historycznym centrum;
- określenie ilości obiektów zabytkowych objętych działaniami zabezpieczającymi;
- potwierdzenie opracowania planu remontów zabezpieczających budynków zabytkowych;
- określenie ilości przeprowadzonych kontroli utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych;
- określenie ilości dokonanych przeglądów stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów zabudowy śródmiejskiej;
- określenie ilości opracowanych projektów porządkowania i zagospodarowania wewnątrz kwartałów mieszkalnych oraz projektów przebudowy ulic w granicach historycznego centrum miasta;
- ocena aktualności gminnej ewidencji zabytków.
- potwierdzenie ogólnego udostępnienia bazy danych o zabytkach miasta.
- ocena zaawansowania modernizacji zieleni miejskiej;
- ocena stanu utrzymania obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu;
- ocena stanu zaawansowania prac mających na celu nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym historycznego centrum miasta oraz terenom nad jeziorami;
- ocena ilości i atrakcyjności wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Prabut;
- ocena ilości i efektów konkursów o tematyce dziedzictwa kulturowego miasta i gminy;

- potwierdzenie faktu opracowania programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej;
- podjęcie działań w celu utworzenia Muzeum Ziemi Prabuckiej;
- analiza ilości cyklicznych spotkań mających na celu promocję środowiska kulturowego miasta i gminy;
- analiza środków finansowych przeznaczonych przez samorząd na wsparcie społecznej działalności przy ochronie dziedzictwa kulturowego.
- zaawansowanie inwentaryzacji stanów technicznych obiektów zabytkowych.
- potwierdzenie powstania programu zwiększania wpływów do budżetu z przeznaczeniem ich na ochronę dziedzictwa kulturowego miasta i gminy;
- potwierdzenie faktu powstania Miejsko - Gminnego Centrum Informacji.
- potwierdzenie opracowania i wdrożenia programu tworzenia miejsc pracy związanych z ochroną i turystycznym wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego;
- ocena systemu zachęt do włączenia się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne;
- ocena działań prowadzących do zmniejszenia bezrobocia związanych z zatrudnieniem w ochronie dziedzictwa kulturowego.

9. PRZYKŁADY ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Właściciele i użytkownicy zabytków mogą korzystać z pomocy finansowej budżetu państwa. Mówi o tym art. 73 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru zabytków albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku.

Za priorytet w **Narodowym Planie Rozwoju** uznaje się wspieranie kompleksowych projektów rewitalizacji małych i średnich miast. Obejmują one również projekty dotyczące rozwoju lokalnych instytucji otoczenia biznesu, komunikacji społecznej i kultury.

Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2013 promująca zrównoważony rozwój kultury, wspiera różnorodne formy działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Służą temu opracowane specjalnie programy operacyjne.

I KRAJOWE PROGRAMY WSPIERAJĄCE FINANSOWANIE OCHRONY ZABYTKÓW.

A. Program operacyjny MKiDN „Dziedzictwo kulturowe”.

I. Cel programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków, wsparcie działalności muzeów oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.

Celami częściowymi programu są:

- a) ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków;
- d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych;
- g) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

II. Cele programu realizowane będą poprzez 4 priorytety:

Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

1. Departament zarządzający: Departament Ochrony Zabytków (DOZ).
2. Rodzaje kwalifikujących się zadań (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):
  - a) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków:

w tym w szczególności:

    - rewitalizacja historycznych obszarów miejskich;
    - rewaloryzacja i konserwacja zabytków romańskich;
    - rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy;
    - konserwacja zabytków ruchomych (niewchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów;
    - zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych, parków i ogrodów;
    - rewaloryzacja i konserwacja zabytków budownictwa drewnianego.
  - b) renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii, będących zabytkami.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- jednostki samorządu terytorialnego;
- państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- wyższe uczelnie artystyczne;
- organizacje pozarządowe;
- prywatni właściciele lub posiadacze zabytków w odniesieniu do obiektów przeznaczonych na cele publiczne.

Priorytet 2 Rozwój instytucji muzealnych

1. Departament zarządzający: Departament Dziedzictwa Narodowego (DDN).
2. Rodzaje kwalifikujących się projektów:
  - a) zakupy dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych;
  - b) zakupy starodruków i archiwaliów;
  - c) konserwacja, mikrofilmowanie i digitalizacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych;
  - d) popularyzowanie wiedzy o nowych technikach konserwacji zabytków ruchomych poprzez organizowanie konferencji, szkoleń i warsztatów;
  - e) dofinansowanie wykonania kopii starodruków i inkunabułów;
  - f) organizacja wystaw muzealnych wraz z drukiem katalogów;
  - g) wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez muzea (np.: konkursy, warsztaty, lekcje muzealne, itp.);
  - h) organizacja konferencji, seminariów i innych spotkań mających na celu wymianę opinii i doświadczeń z zakresu muzealnictwa, archiwistyki i ochrony zabytków oraz dofinansowanie wydawnictw pokonferencyjnych;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) jednostki samorządu terytorialnego;
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- c) archiwa państwowe;
- d) kościoły i związki wyznaniowe;
- e) organizacje pozarządowe.

Priorytet 3 Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju

1. Departament zarządzający: Departament do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą (DPD).
2. Rodzaje kwalifikujących się projektów (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):
  - a) rewaloryzacja oraz prace remontowe i konserwatorskie w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;
  - b) rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy oraz renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii za granicą;
  - c) dokumentowanie utraconego i rozproszonego za granicą polskiego dziedzictwa (w tym badania naukowe, kwerendy biblioteczne i archiwalne i inwentaryzacja);
  - d) promowanie badań naukowych nad dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
  - e) upamiętnianie wybitnych osób lub zdarzeń historycznych związanych z dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
  - f) pomoc instytucjom stowarzyszonym w Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich na Zachodzie oraz innym organizacjom i instytucjom polonijnym lub emigracyjnym, prowadzącym działalność w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego poza granicami kraju.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe instytucje kultury;
- b) organizacje pozarządowe;
- c) kościoły i związki wyznaniowe.

Priorytet 4 Ochrona zabytków archeologicznych

1. Departament zarządzający: Departament Ochrony Zabytków (DOZ).
2. Rodzaje kwalifikujących się projektów (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):
  - a) inwentaryzacja zabytków archeologicznych;
  - b) badanie, dokumentowanie, opracowanie wyników nieinwestorskich ratowniczych badań zabytków archeologicznych;
  - c) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele publiczne nieruchomości zabytków archeologicznych o własnej formie krajobrazowej;
  - d) konserwacja ruchomych zabytków archeologicznych;
  - e) zabezpieczanie zabytków archeologicznych przed zagrożeniami naturalnymi;
  - f) ochrona zabytków archeologicznych na wypadek eksploracji rabunkowej;
  - g) opracowanie i publikowanie wyników badań archeologicznych;
  - h) badania zabytków archeologicznych posiadających znaczenie dla polskiego dziedzictwa narodowego znajdujących się poza granicami kraju.
3. Uprawnieni wnioskodawcy:
  - a) jednostki samorządu terytorialnego
  - b) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
  - c) kościoły i związki wyznaniowe;
  - d) organizacje pozarządowe;
  - e) prywatni właściciele lub posiadacze zabytków w odniesieniu do obiektów przeznaczonych na cele publiczne;
  - f) podmioty gospodarcze.

B. Program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”.

1. Cele programu operacyjnego:

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach programu wspierane będą wszystkie niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynosi 25 000 zł.) z zakresu:

- a) upowszechniania kultury;
- b) edukacji kulturalnej;
- c) promocji twórczości;
- d) ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- e) zakupu strojów i instrumentów muzycznych.

W ramach programu **nie można** ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z: wydawnictwami książkowymi, czasopismami, zakupem nowości bibliotecznych, realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich, promocją polskiej kultury za granicą oraz organizacją wydarzeń literackich do 25 000 zł.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) kościoły i związki wyznaniowe;
- f) podmioty gospodarcze działające w sferze kultury.
- g) archiwa państwowe

C. Program operacyjny „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”

1. Cele programu operacyjnego:

- a) podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa;
- b) zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji i adaptacji społecznej;
- c) przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- d) tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej;
- e) zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego;
- f) podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.

Cele programu realizowane będą przez **2 priorytety**:

Priorytet 1. Edukacja kulturalna i kształcenie kadr kultury

1, Departament zarządzający: Departament Sztuki i Promocji Twórczości (DSPT)

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) wspieranie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji, i adaptacji społecznej;
- b) wspieranie przedsięwzięć mających na celu kształtowanie nawyku uczestnictwa w kulturze oraz jej świadomego odbioru;

- c) wzbogacenie oferty zagospodarowania wolnego czasu poprzez organizację warsztatów, kursów i szkoleń ze wszystkich dziedzin sztuki (teatru, plastyki, literatury, muzyki, filmu);
- d) kampanie promocyjne i akcje społeczne promujące aktywne uczestnictwo w kulturze;
- e) wspieranie przedsięwzięć przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i patologiom, szczególnie wśród dzieci i młodzieży;
- f) popularyzacja osiągnięć twórców nieprofesjonalnych, szczególnie dzieci, młodzieży w formie konkursów, koncertów, przeglądów, festiwali, wystaw itp.;
- g) przygotowanie i wdrażanie programów (w tym także szkoleń i warsztatów) służących doskonaleniu zawodowemu z zakresu wiedzy o sztuce, upowszechnianiu kultury, promocji czytelnictwa skierowanych do nauczycieli, bibliotekarzy, instruktorów, animatorów kultury, itp.;
- h) dofinansowanie organizacji konferencji, sympozjów, seminariów, publikacji prac badawczych oraz wydawnictw pokongresowych służących refleksji nad sferą kultury, edukacji kulturalnej, języka polskiego w tym także nad kształtem i zadaniami bibliotek;
- i) realizacja kompleksowych prac badawczych i dokumentacyjnych oraz analiz z zakresu stanu sektora kultury i uczestnictwa w kulturze.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe;
- e) kościoły i związki wyznaniowe;
- f) państwowe i niepaństwowe uczelnie.

Priorytet 2. Ochrona dziedzictwa kultury ludowej

1. Departament zarządzający: Departament Sztuki i Promocji Twórczości (DSPT)

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) dokumentowanie i archiwizowanie najbardziej wartościowych zjawisk kultury ludowej, tworzenie źródeł wizualnych, fonicznych i tekstowych;
- b) podejmowanie i publikowanie badań naukowych oraz materiałów popularyzujących twórczość ludową;
- c) organizacja seminariów i konferencji poświęconych kulturze ludowej;
- d) przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów plenerów, kursów, szkoleń, szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji”;
- e) tworzenie kolekcji sztuki ludowej, zakupy dóbr służących kultywowaniu lokalnych i regionalnych tradycji;
- f) popularyzacja twórczości ludowej przez wsparcie wystaw, konkursów, przeglądów i festiwali;
- g) ochrona krajobrazu kulturowego wsi w tym poprzez pomoc w zachowaniu architektury regionalnej, tradycji, zwyczajów;
- h) podejmowanie działań na rzecz podtrzymywania i popularyzacji gwar regionów etnograficznych.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- j) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- k) jednostki samorządu terytorialnego;
- l) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;

- m) organizacje pozarządowe;
- n) kościoły i związki wyznaniowe;
- o) podmioty gospodarcze.

D. Program operacyjny "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego".

I. Cele programu operacyjnego:

Celem programu "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego" jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wkładu krajowego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego to inaczej umowa przyrzeczenia o współfinansowaniu projektów realizowanych ze środków europejskich pod warunkiem ich wyboru do realizacji przez właściwe organy w ramach funduszy strukturalnych, programów wspólnotowych, środków EFTA oraz innych środków europejskich.

1. Departament zarządzający: Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich
2. Rodzaje kwalifikowanych zadań:

W ramach Programu "Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego" dofinansowane będą projekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury szkół i uczelni artystycznych, promocji twórczości, rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także międzynarodowe przedsięwzięcia kulturalne o charakterze europejskim, realizowane przy współudziale środków europejskich, w tym szczególnie:

- a) funduszy strukturalnych;
  - b) Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
  - c) programów wspólnotowych.
3. Dofinansowanie ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wkładu publicznego (tzw. „wkładu własnego”) dotyczy w szczególności projektów realizowanych w ramach:
    - a) Regionalnego Programu operacyjnego Warmia i Mazury
    - b) Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego
    - b) Inicjatywy Wspólnotowe Interreg III
  - e) Programów Wspólnotowych (m.in. Kultura 2000)
  4. Uprawnieni wnioskodawcy:
    - a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe;
    - b) jednostki samorządu terytorialnego;
    - c) szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
    - d) kościoły i związki wyznaniowe;
    - e) organizacje pozarządowe.

E. Nowy program KULTURA 2007

Na lata 2007-2013 Komisja Europejska przygotowała projekt, o roboczej nazwie "Kultura 2007".

Program realizowany od 1 stycznia 2007 roku i kończącym się 31 grudnia 2013 roku. Całkowity budżet na wykonanie niniejszego programu na ten okres wynosi 408 milionów EUR.

Cele programu:

1. Ogólnym celem programu jest przyczynienie się do uwydatnienia obszaru kulturalnego, wspólnego dla Europejczyków, przez rozwój współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami, uczestnikami życia kulturalnego oraz instytucjami kulturalnymi krajów uczestniczących w programie, w celu popierania rodzenia się europejskiej postawy obywatelskiej.
2. Właściwe cele programu są następujące:
  - a) wspieranie mobilności ponadnarodowej osób pracujących w sektorze kulturalnym;
  - b) wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych;
  - c) wspieranie dialogu międzykulturowego.

II. FUNDUSZE STRUKTURALNE.

1. Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej

Polityka regionalna Unii Europejskiej skierowana jest do regionów słabiej rozwiniętych i uboższych grup społecznych. Podstawowym celem rozwoju regionalnego Unii Europejskiej jest wzrost poziomu spójności wewnętrznej na wszystkich obszarach Unii. Cel ten realizowany jest głównie poprzez stosowanie interwencji finansowej, w celu zmiany niekorzystnej sytuacji ekonomicznej, społecznej i kulturowej i poprawy sytuacji w kluczowych sektorach gospodarki regionu (tak zwana poprawa struktury). Polityka regionalna Unii Europejskiej realizowana jest poprzez konkretne instrumenty, którymi są Europejskie Fundusze Strukturalne oraz Fundusz Spójności. Z Funduszy Strukturalnych UE finansowane są dwa rodzaje programów:

- **tzw. programy krajowe** - przygotowywane przez kraj członkowski i po uzgodnieniu z Komisją Europejską samodzielnie przez ten kraj realizowane (w Polsce taki program nazywa się Narodowym Planem Rozwoju);
  - **tzw. inicjatywy wspólnotowe** (np.: INTERREG) i działania innowacyjne - programy dotyczące kluczowych zagadnień dla Unii jako całości.
- Obecnie funkcjonują następujące Europejskie Fundusze Strukturalne:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF);
- Europejski Fundusz Socjalny (ESF);
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAFSG);
- Jednolity Instrument Finansowania Rybołówstwa (FIFG).

Fundusze te stanowią bardzo istotne źródło finansowania kultury. Ponadto działania kulturalne mogą być współfinansowane w ramach Programów Wspólnotowych tworzonych i kierowanych w ramach Dyrekcji Generalnej ds. Kultury i Edukacji oraz Programów Wspólnotowych działających poza DG Kultura i Edukacja.

W ramach Funduszy Strukturalnych wspierane są inicjatywy, które znajdują wyraźne odzwierciedlenie we wzroście poziomu życia społeczno – gospodarczego danego terenu. Wszystkie projekty muszą być ukierunkowane na problemy danego obszaru i pozytywnie wpływać na jego rozwój.

Kultura w aktualnie realizowanych Europejskich Funduszach Strukturalnych to istotny element determinujący:

- Bezpośrednie i pośrednie źródło zatrudnienia;
- Czynniki poprawiające samoświadomość obywateli, szansę na awans cywilizacyjny i lepszą orientację oraz dostosowywanie się do wymogów współczesnego świata;
- Czynniki przyciągające turystów i inwestorów;
- Czynniki przyczyniające się do zwiększenia spójności społeczno – ekonomicznej.

Wpływ sektora kultury na rozwój regionalny może wyrażać się w następujących obszarach:

- bezpośredni wpływ na rynek pracy poprzez tworzenie miejsc pracy w publicznych instytucjach kultury, organizacjach non-profit, a przede wszystkim przemysłach kultury;
- tworzenie produktów dla innych działów gospodarki, a przez to pośredni wpływ na rynek pracy poprzez generowanie miejsc pracy w sektorach związanych z sektorem kultury (głównie turystyka kulturalna i edukacja);
- wzrost dochodów budżetu lokalnego bezpośrednio ze sprzedaży dóbr i usług kultury na rynku wewnętrznym i zewnętrznym (eksport tworzonych dóbr i usług kultury) oraz zyski uzyskane z podatków od dochodów firm i osób zatrudnionych jak i podatków od nieruchomości;
- wzrost dochodów budżetu lokalnego pośrednio przez zyski generowane w innych sektorach (głównie turystyka kulturalna i za jej sprawą handel, komunikacja miejska, itp.);
- przyciąganie inwestorów, jako czynnik lokalizacji działalności;
- element rewitalizacji przestrzeni miejskiej oraz obiektów przemysłowych;
- pomoc w tworzeniu pozytywnego wizerunku miasta i jego promocji;
- przyciąganie oraz zatrzymywanie ludzi kreatywnych o wysokich kwalifikacjach - wpływ na atrakcyjność miasta jako miejsca zamieszkania;
- sposób walki z takimi chorobami miejskimi jak m.in. osłabienie więzi społecznych, wzrost poczucia osamotnienia, bezrobocie, patologie społeczne.

III. KORZYSTANIE ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ.

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) na lata 2007 – 2013.

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) na lata 2007-2013 to dokument strategiczny, przygotowywany przez kraje członkowskie, określający priorytety i obszary wykorzystania środków unijnych i krajowych w latach 2007 – 2013 oraz system wdrażania funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach Nowej Perspektywy Finansowej 2007-2013.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost

poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. **Celami horyzontalnymi NSRO** są:

1. Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego;
2. Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego;
3. Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług;
4. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
6. Rozwój obszarów wiejskich.

NSRO jest wdrażana przy pomocy **Programów Operacyjnych (PO)**, zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz przy pomocy Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Samorządy poszczególnych województw.

- Podstawowe **cele RPO** związane są z podnoszeniem konkurencyjności poszczególnych regionów oraz promowaniem zrównoważonego rozwoju. Cele te osiągane są poprzez zintegrowane oddziaływanie na tworzenie warunków dla wzrostu inwestycji na poziomie regionalnym i lokalnym oraz tworzenie warunków dla Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość;
- Społeczeństwo informacyjne;
- Inicjatywy lokalne w zakresie zatrudnienia i rozwoju oraz wsparcie struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy;
- Środowisko;
- Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych;
- Turystyka;
- Inwestycje w kulturę;
- Inwestycje w transport;
- Inwestycje energetyczne;
- Inwestycje w kształcenie (zwłaszcza zawodowe);
- Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz w infrastrukturę społeczną.

Opcjonalnie w ramach RPO można realizować inwestycje z zakresu:

- Wsparcia obszarów problemowych wybranych miast;
- Współpracy międzyregionalnej.

wzrostu zatrudnienia. Działania dla osiągnięcia określonych w RPO celów są koordynowane z działaniami podejmowanymi w ramach PO. W ramach RPO wsparciem zostaną objęte:

Programy Operacyjne (PO):

- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW);
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PEWT);
- Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko (POIS);
- Program Operacyjny Konkurencyjna gospodarka (POKG);
- Program Operacyjny Kapitał ludzki (POKL);
- Program Operacyjny Pomoc techniczna (POPT).

Dla wspierania kultury w województwie warmińsko – mazurskim z ww. programów, najistotniejsze są cztery: **PORPW, PEWT, POIS i POKL**.

A. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW).

Celem Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej jest: „Przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju”

Cel główny programu osiągany będzie przez realizację celów szczegółowych, którymi są:

- Stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy;
- Zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej;
- Rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich;
- Poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej;
- Zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu;
- Optymalizacja procesu wdrażania PO Rozwój Polski Wschodniej.

W ramach PO RPW będą realizowane projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społecznego pięciu województw Polski Wschodniej. Finansowane będą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury wspierającej działalność naukową i badawczą oraz zakładające modernizację miejskich lub regionalnych systemów komunikacyjnych, a także realizowane będą przedsięwzięcia zwiększające atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną tego obszaru.

Oś priorytetowa V: Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne

V.1. Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki

Beneficjentami m. in. będą jednostki samorządu terytorialnego oraz związki i stowarzyszenia z ich udziałem.

B. Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (PEWT).

W ramach Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej realizowane będą:

- Programy współpracy przygranicznej, których celem jest wspieranie zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju w sferze gospodarczej, społecznej i kulturalnej, zmierzające do zwiększenia konkurencyjności obszarów przygranicznych oraz poprawy jakości życia mieszkańców;
- Programy współpracy transnarodowej, których celem jest wspieranie zintegrowanego rozwoju w ramach europejskich obszarów współpracy poprzez wspólną realizację ponadnarodowych projektów w zakresie gospodarki wodnej, poprawy dostępności regionów i wspierania zaawansowanych technologii komunikacyjno – informatycznych, przeciwdziałania katastrofom naturalnym i technologicznym, rozwoju sieci współpracy naukowej i technologicznej;
- Program (lub Programy) współpracy międzyregionalnej, których celem jest poprawa efektywności polityki regionalnej przez wspieranie sieci współpracy oraz wymianę doświadczeń między regionami z terytorium całej UE. Współpraca ta dotyczyć będzie przede wszystkim innowacyjności, technologii, środowiska, zapobiegania ryzyku, odnowy zasobów miejskich.

B. Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko (POIS).

Celem PO Infrastruktura i środowisko jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, w tym transportowej, środowiskowej, energetycznej, kultury i zdrowia, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów.

W celu tworzenia warunków dla wzrostu konkurencyjności i znaczenia kultury jako czynnika rozwoju społeczno – ekonomicznego w ramach PO Infrastruktura i środowisko środki zostaną ukierunkowane na rozwój infrastruktury kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym.

Priorytet V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.

Główny cel Priorytetu

Ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej.

Cele szczegółowe Priorytetu:

- Przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów;
- Przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju;
- Wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych;
- Zwiększenie świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

Opis i uzasadnienie Priorytetu

W ramach priorytetu prowadzona będzie czynna ochrona przyrody na obszarach chronionych w Polsce. Wspierane będą działania mające na celu zachowanie zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów oraz przywracania drożności korytarzy ekologicznych, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie sieci NATURA 2000. W ramach priorytetu realizowane będą również działania związane z kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających ochronie środowiska, ochronie przyrody, w tym różnorodności biologicznej i ochronie krajobrazu, a także zachowań proekologicznych poprzez szeroko rozumianą edukację ekologiczną.

W ramach Priorytetu wspierane będą przedsięwzięcia m. In. w następującym zakresie:

- odbudowa zdegradowanych siedlisk nieleśnych i wodnych;
- wykup gruntów kluczowych dla ochrony przyrody i ich renaturalizacja;
- budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej udostępnianiu dla turystów obszarów chronionych, w tym budowa ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków, parkingów, punktów widokowych, wież widokowych, zadaszeń itp.;
- przygotowanie studium wykonalności oraz dokumentacji technicznej dla projektów niniejszego priorytetu;
- opracowanie planów ochrony dla obszarów specjalnej ochrony ptaków i specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000;
- opracowanie krajowych programów ochrony wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych;
- ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy aktywnej edukacji dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu

podnoszenie kwalifikacji i kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju;

- kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące wybranych aspektów środowiska i jego ochrony prowadzone z udziałem środków masowego przekazu, społecznych organizacji ekologicznych i innych podmiotów, w tym badania opinii publicznej ex-ante i ex-post;
- ogólnopolskie i międzynarodowe imprezy masowe, których celem jest popularyzacja wiedzy o środowisku oraz kształtowanie proekologicznych postaw społecznych;
- budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji;
- organizacja ogólnopolskich konkursów i festiwali ekologicznych.

Priorytet XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe

Główny cel Priorytetu:

Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.

Cele szczegółowe Priorytetu:

- Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym;
- Poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenie dostępu do kultury.

Opis i uzasadnienie Priorytetu

Osiągnięcie celów szczegółowych Priorytetu związane jest z realizacją projektów dotyczących rozbudowy i modernizacji infrastruktury kultury oraz ochrony dziedzictwa

kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. W ramach Priorytetu wsparciem objęte będą projekty z zakresu ochrony i zachowania zabytków nieruchomych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym wpisane na listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

Wsparciem objęte będą również projekty z zakresu ochrony i zachowania ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego, a także projekty z zakresu rozwoju zasobów cyfrowych w dziedzinie zasobów bibliotecznych i archiwalnych oraz zasobów wirtualnych muzeów.

W ramach Priorytetu realizowane będą także projekty z zakresu rozwoju oraz poprawy stanu infrastruktury kultury, w tym szkolnictwa artystycznego.

C. Program Operacyjny Kapitał ludzki (POKL).

Celem niniejszego PO jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, a także podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, poprzez wyposażenie odbiorców wsparcia w kompetencje zwiększające konkurencyjność na rynku pracy, w tym osób niepełnosprawnych. Realizacja tego celu odbywać się będzie poprzez zwiększenie możliwości dostępu do zatrudnienia, tworzenie warunków dla pełnej spójności społecznej, wzmocnienie adaptacyjności zasobów ludzkich i gospodarki oraz poprawę jakości pracy.

Zwiększanie szans utrzymania zatrudnienia wszystkich pracujących oraz uzyskanie zatrudnienia przez bezrobotnych bądź poszukujących pracy, jak również innych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, będzie następować poprzez oferowanie aktywnych form wsparcia, podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia. W celu zwiększenia możliwości podjęcia lub utrzymania zatrudnienia, wprowadzane będą zachęty do podejmowania własnej działalności gospodarczej i promowane działania z zakresu przedsiębiorczości. Wsparciu osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie towarzyszyć będzie zwiększanie skuteczności funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Ważną kwestią jest również antycypacja trendów ekonomicznych i zarządzanie zmianą gospodarczą. W związku z tym niezwykle istotny jest rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, poprzez wsparcie dla małych firm w zakresie ich adaptacyjności, inwestycje w doskonalenie zawodowe kadr, poprawę jakości zatrudnienia i wspieranie transferu wiedzy w przedsiębiorstwach.

W zakresie edukacji przewiduje się rozwijanie systemu kształcenia przez całe życie i zapewnienie wysokiej jakości edukacji na wszystkich jej poziomach, dostosowanej do potrzeb rynku pracy. Modernizacja systemu edukacji, mająca na celu przystosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb gospodarki opartej na wiedzy i wymogów rynku pracy, zakłada działania ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych, wsparcie i promocję systemów kształcenia ustawicznego, w tym kształcenia na odległość, oraz wspomaganie rozwoju systemu edukacji poprzez działania badawcze i analityczne. Planuje się zapewnienie w ramach tego PO środków na stworzenie warunków rozwoju szkół wyższych i ośrodków akademickich.

Celem PO jest również wzmocnienie zdolności polskiej administracji do wypełniania misji publicznej w nowoczesny i partnerski sposób i tworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego aktywnie zaangażowanego w sprawy publiczne. W ramach programu realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu budowę sprawnego i partnerskiego państwa, poprzez m.in. wsparcie zasad *good governance*, podnoszenie kompetencji kadry urzędniczej i wymiaru sprawiedliwości, wdrożenie nowoczesnych narzędzi zarządzania oraz rozwój współpracy administracji publicznej z partnerami społeczno – gospodarczymi.

Ponadto w ramach PO Kapitał ludzki środki finansowe będą wydatkowane na realizację priorytetu Profilaktyka, promocja zdrowia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa.

D. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2013.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2013 jest jednym z 16 programów regionalnych dla realizacji Strategii Rozwoju i Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013 (Narodowej Strategii Spójności; NSRO/NSS) w zakresie polityki wzrostu konkurencyjności i wyrównywania szans rozwojowych planowanych przez samorządy województw.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2013 zamierzony jest jako podstawowy instrument realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego na lata 2007 – 2020. Strategia programu jest w pełni spójna z założeniami rozwoju przyjętymi w Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, celami akcentowanymi przez Narodową Strategię Spójności 2007 - 2013, a

także z celami Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, Strategii Lizbońskiej, z priorytetami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007 - 2013.

Cel Programu

Celem strategicznym RPO jest: poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawę atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej oraz przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

Program finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, publicznych środków krajowych, środków prywatnych. Za wdrażanie programu odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa Pomorskiego. Regionalny Program Operacyjny realizowany będzie na obszarze województwa pomorskiego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego (RPO WP) został przyjęty przez Zarząd Województwa Pomorskiego dnia 2 października 2007 r. w związku z decyzją Komisji Europejskiej z dnia 4 września 2007 r. w sprawie przyjęcia w ramach pomocy wspólnotowej programu operacyjnego Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i jest jednym z programów operacyjnych składających się na system wdrażania Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO).

Sposób finansowania programu

Źródłami finansowania RPO WP są środki EFRR (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz towarzyszące im współfinansowanie krajowe.

Alokacja środków przedstawia się następująco:

EFRR - 885 065 762 EUR

Środki krajowe - 342 101 470 EUR

Wartość krajowych środków publicznych szacowana jest na poziomie 240 844 145 EUR, a prywatnych – 101 257 325 EUR. Całkowita kwota przeznaczona na realizację Programu to 1 227 167 232 EUR.

RPO WP realizowany jest poprzez 10 osi priorytetowych.

Oś Priorytetowa 6 (OP6) Turystyka i dziedzictwo kulturowe.

Cel główny Osi Priorytetowej

Efektywne i zrównoważone wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego dla rozwoju turystyki.

Cele szczegółowe Osi Priorytetowej

Sformułowany wyżej cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- Podniesienie jakości publicznej infrastruktury turystycznej;
- Rozwijanie systemu informacji turystycznej i kulturalnej oraz promocja sieciowych produktów turystycznych;
- Poprawa atrakcyjności turystycznej miejsc o wysokich walorach kulturowych;
- Zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych regionu w rozwoju turystyki.

Opis Osi Priorytetowej

Oś Priorytetowa będzie ukierunkowana na realizację przedsięwzięć w zakresie:

- infrastruktury wzmacniającej potencjał turystyczny
- promocji i informacji turystycznej

- regionalnego dziedzictwa kulturowego o potencjale turystycznym
- wspierania i zachowania przyrodniczych walorów turystycznych

Wsparcie w zakresie **regionalnego dziedzictwa kulturowego o potencjale turystycznym** będzie ukierunkowane na wzbogacenie i podniesienie jakości oferty turystycznej województwa poprzez pełniejsze wykorzystanie potencjału obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym.

Wspierane projekty powinny wykazywać wyraźne, pozytywne oddziaływanie na rozwój gospodarczy.

Realizowane przedsięwzięcia dotyczyć będą głównie renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in. zespołów fortyfikacyjnych i pałacowo - parkowych, budynków sakralnych, zabytków sztuki inżynierskiej, obiektów archeologicznych), a także ich adaptacji do nowych funkcji (m.in. turystycznych, kulturowych).

Wspierane będą także przedsięwzięcia mające na celu zabezpieczenie najcenniejszych obiektów o znaczeniu historycznym przed zniszczeniem lub kradzieżą, jak też przedsięwzięcia poprawiające dostęp do obiektów zabytkowych oraz umożliwiające kompleksowe zagospodarowanie ich otoczenia.

Minimalna wartość projektu, co do zasady, nie może być niższa niż 1 mln euro.

Preferowane będą projekty:

- wynikające z Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego na lata 2007 - 2010;
- wynikające ze Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Pomorskim na lata 2004-2013 oraz Programu Rozwoju Produktów Turystycznych Województwa Pomorskiego;
- wynikające z zapisów **gminnych programów opieki nad zabytkami**;
- dotyczące obiektów objętych formami ochrony zabytków zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W zakresie **wspierania i zachowania walorów przyrodniczych** realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na zrównoważone wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo i atrakcyjnych turystycznie (m.in. obszary sieci Natura 2000, parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu).

Wsparcie uzyskają m.in. kompleksowe projekty z zakresu ochrony, rewaloryzacji i udostępniania obszarów cennych przyrodniczo, obejmujące także budowę, rozbudowę lub modernizację małej infrastruktury kierunkującej ruch turystyczny (np.: ścieżki dydaktyczne, pomosty komunikacyjne, platformy widokowe).

Możliwa będzie również realizacja przedsięwzięć prowadzących do przywrócenia lub zachowania różnorodności biologicznej w zagrożonych i cennych przyrodniczo ekosystemach.

W ramach uzupełnienia realizowanych projektów przewiduje się także działania promocyjne i edukacyjne.

Minimalna wartość projektu, co do zasady, nie może być niższa niż 50 tys. euro.

Preferowane będą projekty:

- partnerskie, kompleksowe, o oddziaływaniu ponadlokalnym;
- wynikające ze Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Pomorskim na lata 2004-2013,

Programu Rozwoju Produktów Turystycznych Województwa Pomorskiego oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Pomorskiego.

Kategorie beneficjentów

Beneficjentami mogą być m.in.:

- jst, ich związki i stowarzyszenia;
- administracja rządowa;

- organizacje pozarządowe;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- szkoły wyższe;
- jednostki naukowe;
- instytucje kultury;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- partnerzy społeczni i gospodarczy;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (niewymienione wyżej);
- przedsiębiorcy.

IV. Mechanizmy Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Po wejściu do Unii Europejskiej Polska może korzystać z nowych sposobów wspierania projektów m.in. z zakresu kultury, jakimi są Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy.

Dla sektora kultury ważniejszy jest Mechanizm Finansowy EOG, który jako jeden z obszarów priorytetowych dla finansowania projektów wymienia ochronę kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast, na który przeznaczono 77,46 mln euro, czyli 14,5% z całości przyznanych Polsce środków.

Celem priorytetu jest zachowanie i odbudowa europejskiego dziedzictwa kulturowego wraz z jego otoczeniem oraz wykreowanie narodowych produktów turystyki kulturowej w historycznych miastach Polski (w szczególności Warszawa, Kraków, Gdańsk, Wrocław, Poznań).

Aneksy do Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2004 – 2009 wymieniają następujące "projekty" o minimalnej wartości 1 mln euro z zakresu:

- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, szczególnie realizowanych w ramach przyjętych narodowych strategii rozwoju produktów turystyki kulturowej;
- rewitalizacji historycznych obszarów miejskich;
- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych;
- rewitalizacji obiektów przemysłowych o wysokiej wartości historycznej na cele kulturalne, w tym zwłaszcza na muzea nowoczesności;
- renowacji, ochrony i zachowania miejsc pamięci i martyrologii;
- budowy i rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury o europejskim znaczeniu;
- budowy, rozbudowy, odbudowy i adaptacji infrastruktury kulturowej w miejscach o symbolicznym znaczeniu dla polskiej kultury;
- kompleksowych programów konserwacji zbiorów zabytków ruchomych oraz konserwacji i digitalizacji zabytkowych księgozbiorów i archiwaliów;
- tworzenie systemów zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki oraz zabezpieczenie zabytków ruchomych i nieruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem.

O środki w ramach Mechanizmów ubiegać się mogą m.in.: Ministerstwo Kultury, jednostki samorządu terytorialnego, związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, dla których organizatorem są organa administracji rządowej i samorządowej, organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia i fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorstwa państwowe i zakłady budżetowe jednostek samorządu terytorialnego działające non – profit.

V. INNE FUNDUSZE.

A. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Działalność wojewódzkich funduszy ochrony środowiska ma na celu wspieranie przedsięwzięć wynikających z realizacji celów określonych w polityce ekologicznej państwa poprzez wspomaganie finansowe zadań w ochronie środowiska i gospodarce wodnej, spójnych z listami zadań priorytetowych w formie preferencyjnych pożyczek, dotacji i dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek.

B. Krajowy Fundusz Mieszkaniowy

Został powołany do realizacji zadań wynikających z polityki państwa w zakresie gospodarki mieszkaniowej oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Głównym celem działania KFM jest zwiększenie dostępności do mieszkań dla osób o dochodach niepozwalających na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach rynkowych. Środkiem służącym realizacji tego celu jest udzielanie preferencyjnych kredytów:

- dla Towarzystw Budownictwa Społecznego i spółdzielni mieszkaniowych na budowę i adaptację mieszkań na wynajem;
- dla spółdzielni również na budowę mieszkań oddawanych do użytkowania na zasadach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu;
- dla gmin na budowę infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

Towarzystwa Budownictwa Społecznego, jak i spółdzielnie mieszkaniowe, są organizacjami nienastawionymi na zysk, ich celem statutowym jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych ludności. Mieszkania finansowane z udziałem kredytu ze środków KFM mogą być wynajmowane osobom/rodzinom niedysponującym tytułem prawnym do innego lokalu oraz posiadającym umiarkowane dochody w przeliczeniu na członka rodziny. Realizacja programu społecznego budownictwa czynszowego odbywa się we współpracy z samorządowymi władzami lokalnymi.

C. Fundacje i inne organizacje wspierające kulturę:

- Fundacja Współpracy Polsko – Niemieckiej;
- Fundacja Kultury
- Fundacja Bankowa im. L. Kronenberga;
- Fundacja "Cepelia" - Polska Sztuka i Rękodzieło;
- The Pollock-Krasner Foundation, Inc.;

- The Getty Grant Program;
- Fundacja Andrew W. Mellon'a;
- The Felix Meritis Foundation;
- Ford Foundation;
- European Cultural Foundation;
- Fondation de France;
- Fondation Roi Baudouin / Koning Boudewijnstichting;
- Amerykańsko-Polsko-Izraelska Fundacja "Shalom";
- Foundation Marcel Hicter;
- Eurimages;
- International Fund for the Promotion of Culture, UNESCO;
- Robert Bosch Stiftung;
- Kultur Kontakt Austria;
- Europejski Znak Jakości;
- Europejski Bank Inwestycyjny;
- European Association for Jewish Culture;
- EVENS Foundation;
- ZEIT - Stiftung Ebelin und Gerd Bucerius;
- Bertelsmann Stiftung;
- Fritz Thyssen Stiftung;
- Bogliasco Foundation;
- Freudenberg Stiftung;
- Program Translatorski ©P.

10. WNIOSKI

Zastosowanie zgodnego z polityką horyzontalną Unii Europejskiej programu ochrony zabytków dla Miasta i Gminy Prabuty przyniesie korzyści w postaci:

- możliwość opracowania i przeprowadzenia programu rewitalizacji;
- renowacja zabytkowej tkanki technicznej;
- poprawa warunków mieszkaniowych i jakości życia;
- wzrost świadomości lokalnej i identyfikacja z miejscem zamieszkania;
- zwiększenie środków finansowych na inwestycje;
- zwiększenie miejsc pracy;
- wzrost wykształcenia;
- zmniejszenie bezrobocia;
- rozwój i wzrost ożywienia kulturalnego i lokalnych wartości kulturalnych;
- wypracowanie markowego produktu turystycznego;
- rozbudowa publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury;
- zabezpieczenie ruchomych i nieruchomych dóbr kultury przed zniszczeniem;
- polepszenie środowiska kulturalnego i przyrodniczego;
- na zrealizowanie polityki równych szans;
- na stabilność miejsc pracy w kulturze i przemyśle kultury;
- na tworzenie i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

11. BIBLIOGRAFIA

J. Bogdanowski, (pod. Red.), *Miasto historyczne w dialogu ze współczesnością*, Gdańsk 2002.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013, opracowana przez Ministerstwo Kultury.

NARODOWY PROGRAM KULTURY „OCHRONA ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO” NA LATA 2004–2013, opracowana przez Ministerstwo Kultury, Warszawa 2004.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA GDAŃSKIEGO, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk 2002.

[UCHWAŁA NR 1004/XXXIX/09 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO z dnia 26 października 2009 roku w sprawie zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego.](#)

Regionalny Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, Gdańsk 2007.

Program Operacyjny INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO, Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013, PROJEKT NR 4, Warszawa, 25 maja 2006 r.

POLSKA. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, WSTĘPNY PROJEKT, dokument zaakceptowany w dniu 14 lutego 2006 r. przez Radę Ministrów Ministerstwo Rozwoju Regionalnego WARSZAWA, 14 LUTY 2006.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Narodowa Strategia Spójności 2007 – 2013 projekt przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31.05.2006 r. Warszawa, maj 2006.

UCHWAŁA NR XLI/262/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r. w sprawie „STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY PRABUTY”.

Uchwała Nr XXIV/55/2007 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartałów „Długa - Jagotty” w Prabutach.

Uchwała Nr XXXV/222/2005r. Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Długa - Reymonta” w Prabutach.

Uchwała NR XXIV/161/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 maja 1997r. W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego otoczenia jeziora Dzierzgoń w gminie Prabuty.

Uchwała nr XLI/261/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 17 maja 2002 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru nad jeziorem Orkusz w obrębie Orkusz gmina Prabuty.

Uchwała Nr XXI/127/2004 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w obrębie Gonty.

Uchwała Nr XXXV/ 223 /2005 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 31 sierpnia 2005r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału „Kopernika - Barczewskiego” w Prabutach.

Uchwała NR X/58/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24 kwietnia 1999r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kwartału zabudowy przy ulicy Parkowa/Zeromskiego w Prabutach.

Uchwała nr XXIX/189/2001 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 23 lutego 2001r. w sprawie zmiany nr 6 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty.

Uchwała nr XXII/139/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod zespół garaży indywidualnych oraz usługi przy Placu Wolności w Prabutach.

Uchwała Nr IV/19/2002 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rynek – Kościuszki” w Prabutach.

Uchwała nr XXIV/150/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 18 sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Rypińskiej w Julianowie gmina Prabuty (Rypińska - I etap).

Uchwała nr XXII/138/2000 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 02.06.2000r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych nad Jeziorem Sowica w gminie Prabuty.

Uchwała nr XII/70/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 maja 1999r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą i zabudowę mieszkaniową przy ul. Warmińskiej w Prabutach.

Uchwała NR XXXI/243/97 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 26.05.1998r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dzielnicy przemysłowej “Zatorze” w Prabutach.

Uchwała nr X/59/99 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 24.04.1999r. w sprawie zmian nr 5 miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Prabuty.

UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2020, MINISTERSTWO KULTURY, WARSZAWA 2005.

Załącznik do Uchwały nr 587/XXXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk 2005.

Źródła internetowe: www.bip.prabuty.pl
www.bip.uw.gda.pl
www.bgk.com.pl
www.fundusze-strukturalne.gov.pl
www.kobidz.gov.pl
www.mk.gov.pl
www.mkidzn.gov.pl
www.mrr.gov.pl
www.polskaniezwykla.pl
www.wfosigw-gda.pl
www.wikipedia.pl

12. SPIS ILUSTRACJI

1. Mapa Miasta i Gminy Prabuty;
2. Mapa Miasta Prabuty;
3. Fragment mapy Orteliusa z XVI wieku;
4. Plan XIX wiecznych Prabut;
5. Widok na relikty zamku biskupiego w Prabutach. Fot. autor;
6. Widok na Bramę Kwidzyńską z fragmentami murów obronnych. Fot autor;
7. Widok na Katedrę Prabucką. Fot. autor;
8. Widok wodociągów miejskich. Fot. autor;
9. Widok na Kościół Polski. Fot. autor;
10. Widok na Kościół w Obrzynowie. Źródło: www.polskaniezwykla.pl.

13. Załącznik

Wykaz zabytków nieruchomych będących w ewidencji zabytków:

Nr porządkowy   Nr karty   Adres

TOM I A

AKACJOWA

1	1	Akacyjowa 2
2	2	Akacyjowa 3
3	3	Akacyjowa 5
4	4	Akacyjowa 11
5	5	Akacyjowa 15
6	6	Akacyjowa 19
7	7	Akacyjowa 30

BARCZEWSKIEGO

8	8	Barczewskiego 1
9	9	Barczewskiego 3
10	10	Barczewskiego 5
11	11	Barczewskiego 7
12	12	Barczewskiego 9
13	13	Barczewskiego 11

14	14	Barczewskiego 11 gospodarczy
BOHATERÓW WESTERPLATTE		
15	15	Bohaterów Westerplatte 4
16	16	Bohaterów Westerplatte 8
17	17	Bohaterów Westerplatte 10
18	18	Bohaterów Westerplatte 14
19	19	Bohaterów Westerplatte 16-18
20	20	Bohaterów Westerplatte 20
21	21	Bohaterów Westerplatte 22
22	22	Bohaterów Westerplatte 24

BRZozowa

23	23	Brzozowa 3
24	24	Brzozowa 5
25	25	Brzozowa 7
26	26	Brzozowa 9
27	27	Brzozowa 11
28	28	Brzozowa 13
29	29	Brzozowa 13 gospodarczy
30	30	Brzozowa 15
31	31	Brzozowa 15 gospodarczy
32	32	Brzozowa 16
33	33	Brzozowa 20
34	34	Brzozowa 28
35	35	Brzozowa 30

CHODKIEWICZA

36	36	Chodkiewicza 6-8
37	37	Chodkiewicza 10-12
38	38	Chodkiewicza 11-13
39	39	Chodkiewicza 14-16
40	40	Chodkiewicza 14-16 - gospodarczy
41	41	Chodkiewicza 15-17
42	42	Chodkiewicza 19-21
43	43	Chodkiewicza 22-24
44	44	Chodkiewicza 23-25
45	45	Chodkiewicza 26-28
46	46	Chodkiewicza 27-29
47	47	Chodkiewicza 34

CHOPINA

48	48	Chopina I
49	49	Chopina 3
50	50	Chopina 1-3 gospodarczy
51	51	Chopina 2-4
52	52	Chopina 5
53	53	Chopina 6
54	54	Chopina 7
55	55	Chopina 8
56	56	Chopina 9
57	57	Chopina 10
58	58	Chopina 11
59	59	Chopina 12

60	60	Chopina 13
61	61	Chopina 14
62	62	Chopina 16
63	63	Chopina 18
64	64	Chopina 20
65	65	Chopina 22
66	66	Chopina 24
67	67	Chopina 26

DASZYNSKHEGO

68	68	Daszyńskiego 22-24
69	69	Daszyńskiego 30
70	70	Daszyńskiego 31

DĄBROWSKIEGO

71	71	Dąbrowskiego 8
72	72	Dąbrowskiego 8 piwnica
73	73	Dąbrowskiego 8 gospodarczy

DŁUGA

74	74	Długa I
75	75	Długa I gospodarczy
76	76	Długa 2
77	77	Długa 5
78	78	Długa 7
79	79	Długa Kościół Polski (obiekt rejestrowy)
80	80	Długa mur obronny
81	81	Długa 11
82	82	Długa 13
83	83	Długa plebania
84	84	Długa 15 (obiekt rejestrowy)
85	85	Długa 17
86	86	Długa zespół zieleń

TOM 1 B

GÓRNA

87	87	Górna 2-4
88	88	Górna 3-5
89	89	Górna 9-11
90	90	Górna 10
91	91	Górna 12-14
92	92	Górna 29-31
93	93	Górna 33-35
94	94	Górna 37-39
95	95	Górna 41-43

GRUNWALDZKA

96	96	Grunwaldzka 3
97	97	Grunwaldzka 5
98	98	Grunwaldzka 6
99	99	Grunwaldzka 7
100	100	Grunwaldzka 9
101	101	Grunwaldzka 11
102	102	Grunwaldzka 19

103	103	Grunwaldzka 4
104	104	Grunwaldzka 8

JAGIEŁŁY

105	105	Jagiełły I
106	106	Jagiełły 4
107	107	Jagiełły 6
108	108	Jagiełły 11
109	109	Jagiełły 11 gospodarczy
110	110	Jagiełły 14
111	111	Jagiełły 16
112	112	Jagiełły 28
113	113	Jagiełły 32
114	114	Jagiełły 32 gospodarczy

JAGOTTY

115	115	Jagotty 2
116	116	Jagotty
117	117	Jagotty

KASZTANOWA

118	118	Kasztanowa 2
119	119	Kasztanowa 3
120	120	Kasztanowa 4-6
121	121	Kasztanowa 5
122	122	Kasztanowa 7
123	123	Kasztanowa 8-10

124	124	Kasztanowa 12-14
125	125	Kasztanowa 13
126	126	Kasztanowa 15
127	127	Kasztanowa 16-18
128	128	Kasztanowa 17-19
129	129	Kasztanowa 21-23
130	130	Kasztanowa 20-22
131	131	Kasztanowa 24-26
132	132	Kasztanowa 28-30
133	133	Kasztanowa 36-38

KOPERNIKA

134	134	Kopernika 3
135	135	Kopernika 7

KRAŃCOWA

136	136	Krańcowa 1-3
137	137	Krańcowa 2-4
138	138	Krańcowa 5-7
139	139	Krańcowa 6-8
140	140	Krańcowa 9-11
141	141	Krańcowa 10-12
142	142	Krańcowa 13a-15a
143	143	Krańcowa 13-15
144	144	Krańcowa 14-16

145	145	Krańcowa 17-19
146	146	Krańcowa 21-23
147	147	Krańcowa 25-27
148	148	Krańcowa zadrzewienie

KRASZEWSKIEGO

149	149	Kraszewskiego 11
150	150	Kraszewskiego 13
151	151	Kraszewskiego 20
152	152	Kraszewskiego 22
153	153	Kraszewskiego 24

KRÓTKA

154	154	Krótką I
155	155	Krótką 3

TOM 1 C

KWIATOWA

156	186	Kwiatowa I

KWIDZYŃSKA

157	187	Kwidzyńska brama miejska (obiekt rejestrowy)
158	188	Kwidzyńska mur obronny (obiekt rejestrowy)
159	189	Kwidzyńska 2
160	190	Kwidzyńska 6
161	191	Kwidzyńska zespół zieleni
162	192	Kwidzyńska 8
163	193	Kwidzyńska AGROBIS
164	194	Kwidzyńska 7
165	195	Kwidzyńska 9
166	196	Kwidzyńska bez nr
167	197	Kwidzyńska bez nr ogrodzenie
168	198	Kwidzyńska wodociągi
169	199	Kwidzyńska gazownia
170	200	Kwidzyńska studnia miejska

LEGIONÓW

171	201	Legionów I
172	202	Legionów magazyn
173	203	Legionów warsztat blacharski
174	204	Legionów 7
175	205	Legionów bez numeru
176	206	Legionów bez numeru

ŁUCKA

177	207	Łucka I
178	208	Łucka 2
179	209	Łucka 3
180	210	Łucka 4
181	211	Łucka 5
182	212	Łucka 6
183	213	Łucka 7
184	214	Łucka 8
185	215	Łucka 9
186	216	Łucka 10

187	217	Łucka 11
188	218	Łucka 13
189	219	Łucka 14
190	220	Łucka 16

MALBORSKA

191	221	Malborska 2
192	222	Malborska 4
193	223	Malborska 8/1
194	224	Malborska 8/2
195	225	Malborska 9
196	226	Malborska 11
197	227	Malborska 12

MAZURSKA

198	228	Mazurska 3

MIŁA

199	229	Miła 2
200	230	Miła 2 gospodarczy
201	231	Miła5 (obiekt rejestrowy)
202	232	Miła 8

NIEPODLEGŁOŚCI

203	233	Niepodległości I
204	234	Niepodległości 2
205	235	Niepodległości 3
206	236	Niepodległości 4

207	237	Niepodległości 5
208	238	Niepodległości 6
209	239	Niepodległości 8
210	240	Niepodległości 9
211	241	Niepodległości 10
212	242	Niepodległości 12

OKRĘŻNA

213	243	Okrężna I
214	244	Okrężna 2
215	245	Okrężna 3

ORZESZKOWEJ

216	246	Orzeszkowej 4
217	247	Orzeszkowej 6

PARKOWA

218	248	Parkowa I
219	249	Parkowa 2
220	250	Parkowa 14
221	251	Parkowa bez numeru
222	252	Parkowa bez numeru
223	253	Parkowa park
224	254	Parkowa mała architektura w parku
225	255	Parkowa mauzoleum

TOM 1 D**PLAC WOLNOŚCI**

226	268	Plac Wolności I
227	269	Plac Wolności I brama
228	270	Plac Wolności 2
229	271	Plac Wolności 2 gospodarczy

POLA WINCENTEGO

230	321	Pola Wincentego I
231	322	Pola Wincentego 2

POLNA

232	272a	Polna 2
233	273	Polna 5
234	274	Polna 6
235	275	Polna 8
236	276	Polna 16
237	277	Polna 20
238	278	Polna 24
239	279	Polna bez numeru
240	280	Polna bez numeru

PRUSA

241	281	Prusa 3

PUSTA

242	282	Pusta 4
243	283	Pusta 5
244	284	Pusta 6
245	285	Pusta 7
246	286	Pusta 8
247	287	Pusta 9
248	288	Pusta 16
249	289	Pusta transformator

REJA

250	290	Reja I

REYMONTA

251	291	Reymonta 3
252	292	Reymonta 5
253	293	Reymonta 7
254	294	Reymonta straż pożarna

ROLNICZA

255	295	Rolnicza I
256	296	Rolnicza 5
257	297	Rolnicza 6
258	298	Rolnicza 7
259	299	Rolnicza 9
260	300	Rolnicza 10
261	301	Rolnicza 12
262	302	Rolnicza 17
263	303	Rolnicza 17 gospodarczy
264	304	Rolnicza 17 gospodarczy

RYNEK

265	305	Rynek bez nr

266	306	Rynek fontanna	
			RYPINSKA
267	307	Rypińska 2	
268	308	Rypińska 3	
269	309	Rypińska 4	
270	310	Rypińska 39	
271	311	Rypińska 40	
272	312	Rypińska 48	
273	313	Rypińska 52	
274	314	Rypińska 52 gospodarczy	
275	315	Rypińska 52 stodoła	
276	316	Rypińska 61	
277	317	Rypińska park	
			SZKOLNA
278	317a	Szkolna 2	
			WAŁOWA
279	318	Wałowa bez nr	
280	319	Wałowa bez nr	
281	320	Wałowa bez nr	
			WARSZAWSKA
282	323	Warszawska 4	
283	324	Warszawska 5-7	
284	325	Warszawska 6	
285	326	Warszawska 8	
286	327	Warszawska 10	
287	328	Warszawska 11	
288	329	Warszawska 12	
289	330	Warszawska 13	
290	331	Warszawska 26	
291	332	Warszawska 25	
292	333	Warszawska 19 plebania	
293	334	Warszawska poczta	
294	335	Warszawska poczta	
295	336	Warszawska poczta	
296	337	Warszawska poczta skwer	
297	338	Warszawska skwer	
			ZAMKOWA
298	348	Zamkowa 2	
299	349	Zamkowa 7	
300	350	Zamkowa 9	
301	351	Zamkowa 10	
302	352	Zamkowa 13	
303	353	Zamkowa 17	
304	354	Zamkowa 19	
305	355	Zamkowa 21	
			ZIELNA
306	356	Zielna	
307	357	Zielna	
308	352	Zielna	

TOM 1 D**KURACYJNA**

309	156	Kuracyjna 7
310	157	Kuracyjna 21
311	158	Kuracyjna 23
312	159	Kuracyjna 25
313	160	Kuracyjna 27

SANATORYJNA

314	161	Sanatoryjna 3
315	162	Sanatoryjna 7
316	163	Sanatoryjna 3-7 gospodarczy
317	164	Sanatoryjna 10
318	165	Sanatoryjna 12
319	166	Sanatoryjna 10-12 gospodarczy
320	167	Sanatoryjna 13
321	168	Sanatoryjna 14
322	169	Sanatoryjna 16
323	170	Sanatoryjna 17
324	171	Sanatoryjna 13 -17 gospodarczy
325	172	Sanatoryjna 16-18 gospodarczy
326	173	Sanatoryjna 18

SANATORIUM

327	174	Sanatorium administracja
328	175	Sanatorium gospodarczy I
329	176	Sanatorium gospodarczy 2
330	177	Sanatorium kuchnia
331	178	Sanatorium pawilon 5
332	179	Sanatorium pawilon 6
333	180	Sanatorium pawilon 7
334	181	Sanatorium pawilon 8
335	182	Sanatorium pawilon 9
336	183	Sanatorium pawilon 10
337	184	Sanatorium pawilon 11
338	185	Sanatorium kaplica

ZABYTKI TECHNIKI

339	256	Wiadukt Parkowa a K I
340	257	Wiadukt Parkowa b W
341	258	Wiadukt Malborska K2
342	259	Wiadukt K3
343	260	Wiadukt K4
344	261	Przepust wodny I
345	262	Przepust wodny 2
346	263	Wiadukt K6
347	264	Wiadukty na linii kolejowej do Kwidzyna
348	265	Przepust wodny w Jakubowie
349	266	Wiadukty na linii kolejowej Prabuty Jakubowo
350	267	Kanał młyński
351	267a	Mosty na linii do Kwidzyna

352	347	Ruiny zamku w Prabutach (obiekt rejestrowy)

353	346	Prokatedra św. Wojciecha (obiekt rejestrowy)
354	339	Kościół parafialny (obiekt rejestrowy)

CMENTARZE

355	340	Cmentarz Warszawska mur
356	341	Cmentarz Warszawska
357	342	Cmentarz Daszyńskiego
358	343	Cmentarz Kuracyjna
359	344	Cmentarz Kisielicka
360	345	Cmentarz Malborska

TOM 1 F

ORZESZKOWEJ

361	248	Orzeszkowej 8

DASZYNSKIEGO

362	356	Hydrosfer

MICKIEWICZA

363	357	Mickiewicza 2
364	358	Mickiewicza 5

MUR OBRONNY WOKÓŁ STAREGO MIASTA

365	359	Wiele odcinków

ZESPÓŁ DWORCA KOLEJOWEGO

366	360	Zespół dworca kolejowego budynek główny
367	361	Zespół dworca kolejowego budynek techniczny
368	362	Zespół dworca kolejowego budynek gospodarczy
369	363	Zespół dworca kolejowego budynek warsztatowy
370	364	Zespół dworca kolejowego lokomotywnia
371	365	Zespół dworca kolejowego nowa wieża wodna
372	366	Zespół dworca kolejowego spichlerz
373	367	Zespół dworca kolejowego stara wieża wodna
374	368	Zespół dworca kolejowego kładka dla pieszych
375	369	Zespół dworca kolejowego wiadukt

OGRODOWA

376	370	Ogrodowa 2
377	371	Ogrodowa 2 ogrodzenie
378	372	Ogrodowa 3
379	373	Ogrodowa 3 gospodarczy
380	374	Ogrodowa 4
381	375	Ogrodowa 5
382	376	Ogrodowa 6
383	377	Ogrodowa 6a
384	378	Ogrodowa 7
385	379	Ogrodowa 8
386	380	Ogrodowa 9
387	381	Ogrodowa 10
388	382	Ogrodowa 12
389	383	Ogrodowa kaplica

PLAC KOŚCIUSZKI

390	384	Plac Kościuszki 4

PODGÓRNA

391	385	Podgórna 3

392	386	Podgórna 4
393	387	Podgórna 12
394	388	Podgórna 13
395	389	Podgórna 14
396	390	Podgórna 15
397	391	Podgórna 16
398	392	Podgórna 18
399	393	Podgórna 20
400	394	Podgórna 21
401	395	Podgórna 23

ROLNICZA

402	396	Rolnicza 19
403	397	Rolnicza 19 gospodarczy

WARMIŃSKA

404	398	Warmińska

WĄSKA

405	399	Wąska I
406	400	Wąska 2

WODOCIĄGI MIEJSKIE

407	401	Wodociągi miejskie (obiekt rejestrowy)

WOJSKA POLSKIEGO

408	402	Wojska Polskiego 2
409	403	Wojska Polskiego 2 gospodarczy
410	404	Wojska Polskiego 22
411	405	Wojska Polskiego młyn
412	406	Wojska Polskiego wartownia
413	407	Wojska Polskiego 9
414	408	Wojska Polskiego 10
415	409	Wojska Polskiego 11
416	410	Wojska Polskiego 12
417	411	Wojska Polskiego 13
418	412	Wojska Polskiego 14
419	413	Wojska Polskiego 15
420	414	Wojska Polskiego 16
421	415	Wojska Polskiego 17
422	416	Wojska Polskiego 18
423	417	Wojska Polskiego 19
424	418	Wojska Polskiego 20
425	419	Wojska Polskiego zieleń

KWIDZYŃSKA

426	420	Kwidzyńska AGROBIS

WOŁYŃSKA

427	421	Wołyńska 2
428	422	Wołyńska 3
429	423	Wołyńska 4
430	424	Wołyńska 5
431	425	Wołyńska 6
432	426	Wołyńska 7
433	427	Wołyńska 9

ZIELNA

434 428 Zielna 7-9
 435 432 Zielna 23-25
 436 433 Zielna cmentarz

ŻEROMSKIEGO

437 434 Żeromskiego 2
 438 435 Żeromskiego 5
 439 436 Żeromskiego 6
 440 437 Żeromskiego 7
 441 438 Żeromskiego 7 gospodarczy
 442 439 Żeromskiego 8
 443 440 Żeromskiego 9
 444 441 Żeromskiego 12
 445 442 Żeromskiego 16
 446 443 Żeromskiego 18
 447 444 Żeromskiego 19
 448 445 Żeromskiego 28 gospodarczy
 449 446 Żeromskiego 34
 450 447 Żeromskiego 37

STARY KAMIEŃ

451 448 Stary Kamień dwór
 452 449 Stary Kamień ogrodzenie
 453 450 Stary Kamień kuźnia
 454 451 Stary Kamień obora I
 455 452 Stary Kamień obora 2
 456 453 Stary Kamień spichlerz
 457 454 Stary Kamień stodoła I
 458 455 Stary Kamień stodoła 2
 459 456 Stary Kamień czworak I
 460 457 Stary Kamień czworak 2
 461 458 Stary Kamień czworaki gospodarczy

GMINA PRABUTY – WYKAZ ZABYTKÓW NA TERENACH WIEJSKICH

L.P.	Obiekt	Nr karty
ANTONIN		
1	1/2	1
2	park	2
GDAKOWO		
3	20	3
4	25	4
5	Zlewnia mleka	5
6	tuczarnia	6
7	PKP 2	7
8	PKP 1	8
9	Dworzec PKP	9
10	cmentarz	10
11	Kościół (obiekt rejestrowy)	11
GILWA		
12	17	12

13	18	13
14	19	14
15	21	15
16	26	16
17	27	17
18	18	28
19	29	19
20	37	20
21	transformator	21
GONTY		
22	kapliczka	22
23	2/2a	23
24	6	24
25	7	25
26	12	26
27	14	27
28	17	28
29	18	29
30	31	30
31	32	31
32	32	33
33	33	33
34	34	34
35	34	35
36	35	59
37	cmentarz	36
38	świątlica	37
39	Wolski	38
GOROWYCHY		
40	16/17	39
41	kapliczka	40
42	cmentarz	41
GOROWYCHY MAŁE		
42	66	42
43	67	43
44	68	44
45	69	45
46	park	46
JAKUBOWO		
47	4	47
48	4	48
49	4	49
50	7	50
51	7	51
52	7	52
53	7	53
54	16	54
55	23	55

56	25	56
57	25	57
58	25	58
JULIANOWO		
59	1	60
60	12	63
61	13	64
62	16	64
63	35	61
64	park	62
KALDOWO		
65	cmentarz	65
66	dwór	66
KAMIENNA		
67	2	67
68	3	68
69	park	69
KLECZEWO		
70	2	70
71	3	71
72	4	72
73	5	73
74	6	74
75	park	75
KOŁODZIEJE		
76	22	76
77	22 gosp.	77
78	28	78
76	22	76
76	22	76
81	Bez nr	81
82	Cmentarz 1	82
83	Cmentarz 2	83
KOWALE		
84	park	84
LASKOWICE		
85	85	85
86	9	86
87	12	87
88	15	88
89	16	89
90	17	90
91	21	91
92	40	92
93	46	93
94	Bez nr	94
ORKUSZ		
95	Dwór (obiekt rejestrowy)	213

96	park	214
PACHUTKI		
97	cmentarz	215
98	park	216
99	Zadrzewienie przydrożne	217
100	3	218
101	4	219
PILICHOWO		
102	5	220
103	6	221
RANIEWO		
104	Dwór 1	222
105	gosp	223
106	park	224
107	Dwór 2	225
108	Gosp 1	226
109	Gosp 2	227
110	Gosp 3	228
111	kuźnia	229
112	rządcówka	230
113	park	231
114	2	232
115	2 gosp	233
116	6	234
117	7	235
118	19	236
119	21	237
120	19/21 gosp	238
121	4	239
RODOWO		
122	1	249
123	2	250
124	3	251
125	3 park	252
126	4	253
127	7	254
128	1	249
129	12 gosp	256
130	12 kuźnia	257
131	13	258
132	21	259
133	30	260
134	30 gosp	261
135	Kościół (obiekt rejestrowy)	262
136	Mur cment.	263
137	Zadrzewienie cmentarza	264
138	cmentarz	265
RODOWO MAŁE		

139	1	266
140	2	267
141	3/4	268
142	4 gosp	269
143	6/6a	270
144	6/6a gosp	271
145	7/7a	272
146	8	273
147	8 gosp	274
148	8 stodoła	275
SYPANICA		
149	4	276
150	5	277
151	5 gosp.	278
512	cm.ewang	279
153	7	280
154	7	281
155	9	282
156	10	283
157	11	284
158	15	285
159	17	286
160	17 gosp	287
161	22	288
162	22 gosp	289
163	23	290
164	24	291
165	25	292
166	26	293
167	27/29	294
168	30	294
169	34	295
170	35	296
171	37	297
GRAŻYMOWO		
172	cmentarz	298
173	Założenie dworskie	299
PAŁATYKI		
174	Pozostałości dworu	300
175	park	301
SZRAMOWO		
176	4/4a	240
177	5	241
178	6/6a	242
179	7	243
180	7 gosp.	244
181	cmentarz	245
182	Gosp. A i B	246,247

183	park	248
STANKOWO		
184	5	331
185	5 park	332
186	38	318
187	40	319
188	42 dom	320
189	42 gosp	322
190	42 stodoła	321
191	45	323
192	51	324
193	51 gosp. 1	325
194	51 gosp 2	326
195	54	327
196	54 gosp. 1	328
197	54 gosp. 2	329
198	Zespół zieleni	330
199	Cmentarz	333
200	Droga 1	334
201	Droga 2	335
TRUMIEJKI		
202	Kościół (obiekt rejestrowy)	313
203	Cmentarz przykościelny	315
204	Cmentarz	314
205	park	316
206	Zadrzewienie przydomowe	317
207	4	302
208	24	303
209	31	304
210	34	305
211	35	306
212	36	307
213	37/38	308
214	39	309
215	41	310
216	51	311
OBRZYNOWO		
217	Kościół (obiekt rejestrowy)	202
218	4	95
219	5	96
220	7	97
221	8	204
222	8	205
223	9	98
224	10	99
225	12	100
226	15	101
227	15 gosp.	102

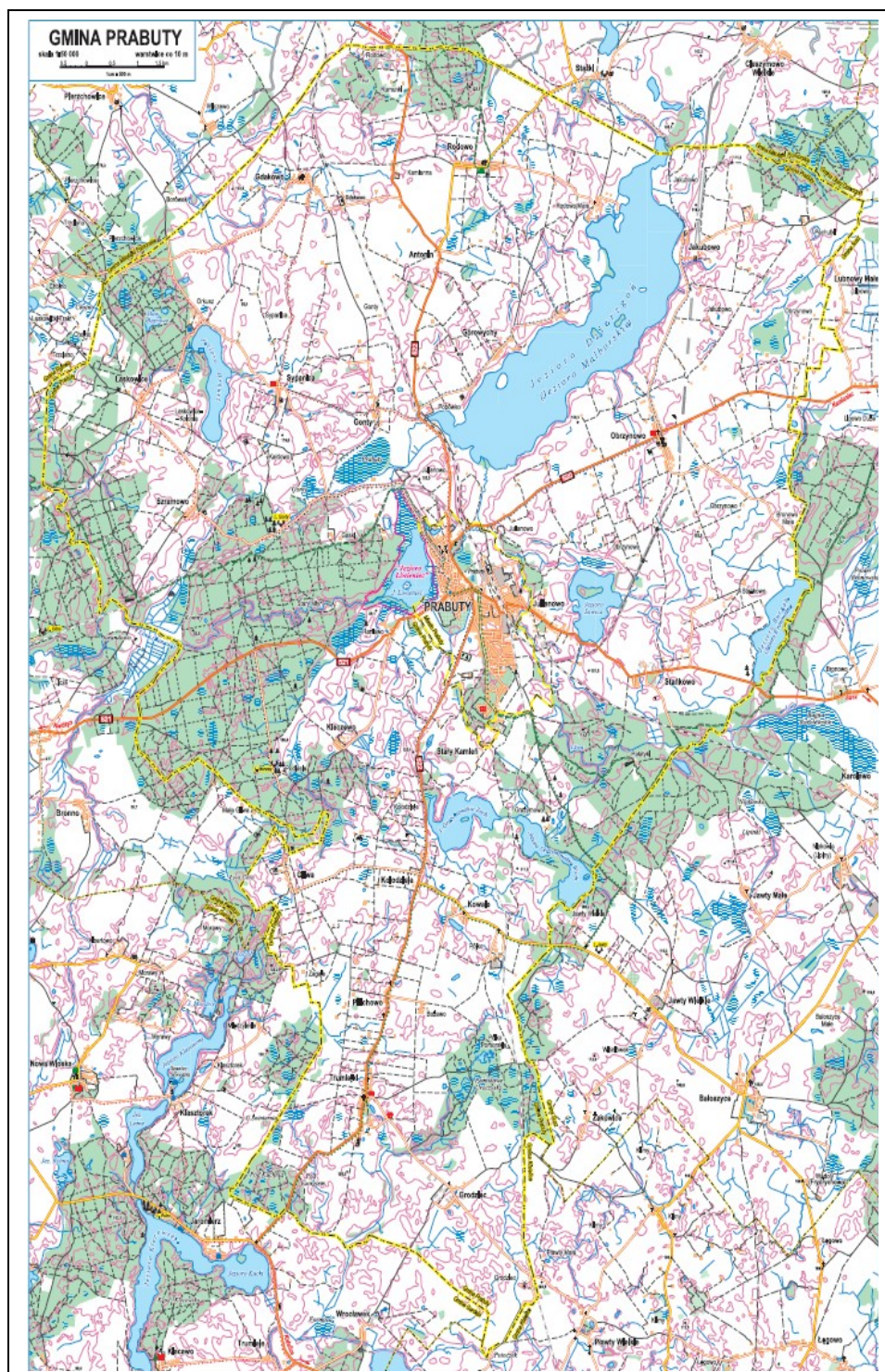
228	16 (obiekt rejestrowy)	103
229	16	104
230	17	105
231	17	106
232	17	107
233	23	108
234	24	109
235	25	110
236	29	111
237	29	112
238	30	113
239	32	114
240	32	115
241	33	116
242	33	117
243	36	118
244	50	119
245	55	120
246	55	121
247	55	122
248	Bez nr	123
249	56	124
250	57	125
251	61	126
252	62	127
253	62	128
254	62	129
255	63	130
256	obok 64	208
257	66	131
258	66	132
259	66	133
260	67	134
261	67	135
262	68	136
263	69	137
264	70	138
265	70	139
266	72	140
267	72	141
268	72	142
269	76	143
270	76	144
271	76	145
272	78	146
273	79	147
274	79	148
275	79	149

276	80	149a
277	81	150
278	82	151
279	82	152
280	82	153
281	83	153a
282	83	154
283	84	155
284	85	156
285	90	157
286	91	158
287	95	159
288	95	160
289	95	161
290	99	162
291	99	163
292	99	164
293	101	165
294	101	166
295	101	167
296	103	168
297	103	169
298	103	170
299	103	171
300	104	172
301	104	173
302	104	174
303	105	175
304	105	176
305	106	177
306	106	178
307	110	180
308	111	181
309	111	182
310	111	183
311	111	198
312	112	184
313	112	185
314	113	186
315	113	187
316	84	155
317	85	156
318	90	157
319	91	158
320	95	159
321	95	160
322	95	161
323	99	162

324	99	163
325	121	196
326	121	197
327	121	199
328	Aleja 121	200
329	cmentarz	201
330	Remiza straż.	203
331	Wiadukt 1	206
332	Wiadukt 2	210
333	Wiadukt 3	211
334	Wiadukt 4	212
335	Wiadukt 5	207
336	Wiadukt 6	208

14. ILUSTRACJE

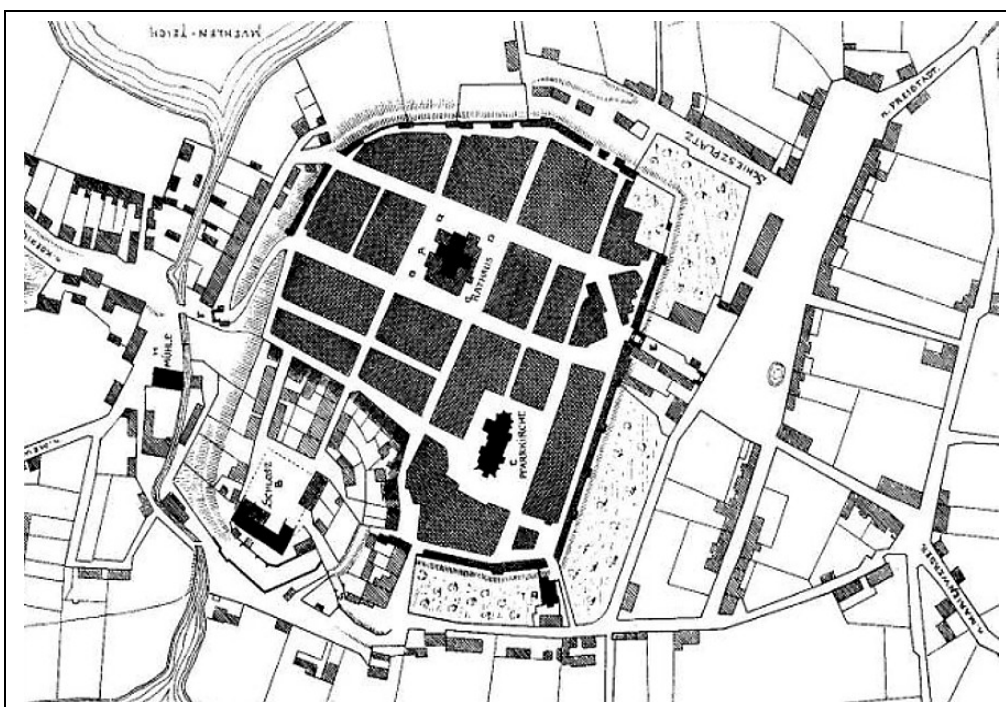
1. Mapa Miasta i Gminy Prabuty.

3. Fragment mapy Orteliusa z XVI wieku.

4. Plan XIX wiecznych Prabut.

5. Widok na relikty zamku biskupiego w Prabutach. Fot. autor.

6. Widok na Bramę Kwidzyńską z fragmentami murów obronnych. Fot autor.

7. Widok na Katedrę Prabucką. Fot. autor.

8. Widok wodociągów miejskich. Fot. autor.

9. Widok na Kościół Polski. Fot. autor.

10. Widok na Kościół w Obrzynowie. Źródło: www.polskaniezwykla.pl.